

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

**MAGYARORSZÁG
KONVERGENCIA PROGRAMJA
2023-2027**

2023. április

Tartalom

1.	Bevezető.....	1
2.	Gazdaságpolitikai célok.....	3
3.	Makrogazdasági folyamatok és előrejelzés.....	5
3.1.	Külső környezet.....	5
3.2.	A növekedés összetevői.....	8
3.2.1.	Külgazdaság.....	11
3.2.2.	Beruházás.....	12
3.2.3.	Fogyasztás.....	17
3.3.	Munkaerőpiac.....	19
3.3.1.	Foglalkoztatottság.....	19
3.3.2.	Keresetek.....	20
3.4.	Inflációs folyamatok.....	23
3.5.	Ciklikus folyamatok.....	25
3.6.	Külső egyensúly.....	26
3.7.	A kormányzati intézkedések gazdasági hatásainak vizsgálata.....	27
3.8.	Monetáris és árfolyam-politika.....	28
3.9.	Pénzügyi szektor.....	29
4.	A kormányzati szektor hiánya és adóssága.....	32
4.1.	Költségvetés-politikai célok.....	34
4.2.	2021. évi költségvetés teljesülése.....	34
4.3.	2022. évi költségvetés.....	37
4.4.	2023-26. évi államháztartási folyamatok.....	38
4.5.	Strukturális egyenleg.....	40
4.6.	A kormányzati szektor adóssága.....	41
5.	Érzékenységvizsgálatok.....	46
6.	Az államháztartás hosszú távú fenntarthatósága.....	48
7.	Az államháztartás minősége.....	49
7.1.	Az államháztartás kiadásainak szerkezete, hatékonysága.....	49
7.2.	A bevételek szerkezete, hatékonyság.....	51
7.2.1.	Adópolitikai célok, stratégia „big picture”.....	51
7.2.2.	A bevételek szerkezetének ismertetése, az adóbeszedés és az adókedvezmények hatékonyságának leírása, a hatékonyság javítását célzó strukturális intézkedések bemutatása.....	54
7.2.3.	A bevételi folyamatok elemzése: a bevételek 2021. évi teljesülése, várható alakulása 2022-ben és a középtávú kitekintés.....	60
8.	Az államháztartás intézményi jellemzői.....	63
8.1.	Költségvetési keretrendszer.....	63
8.2.	Az államháztartás-statisztikai adatszolgáltatás felépítése.....	63
9.	Táblázatok.....	64

1. BEVEZETŐ

Az Európai Unió tagállamai minden év április végéig benyújtják az Európai Unió Tanácsához és az Európai Bizottsághoz a stabilitási vagy konvergencia programjaikat. (Az euró övezeten belüli tagállamok stabilitási programot, az euró övezeten kívüli tagállamok konvergencia programot készítenek.)

Magyarország 2023. évi konvergencia programja tájékoztatást ad a Kormány gazdaságpolitikai céljairól, részletesen ismerteti a makrogazdasági és költségvetési folyamatokat, különös tekintettel a szomszédban zajló háborús konfliktus és az ennek következtében meghozott európai uniós szankciókból

fakadó kihívásokra és az ezekre adott gazdaságpolitikai válaszokra, valamint bemutatja a középtávú tervezés részeként a tárgyévre és az azt követő négy évre vonatkozó előrejelzéseket. Az érzékenységvizsgálat keretében alternatív forgatókönyvek makrogazdasági hatásait elemzi.

A konvergencia program a nemzeti reform programmal együtt került kialakításra. Utóbbi dokumentum részletesen tartalmazza a végrehajtott és tervezett szakpolitikai intézkedéseket. A konvergencia program lezárására 2023. április 28-án került sor.

2. GAZDASÁGPOLITIKAI CÉLOK

A 2022. évi konvergencia program megjelenése óta, a turbulens nemzetközi környezet következtében a magyar gazdaságpolitika számos kihívással szembesült. A tavaly februárban, keleti szomszédunkban kitört háború, valamint ennek következményeként jelentkező negatív hatások, illetve az EU által Oroszországra kivetett szankciók formálták mind Európa, mind Magyarország gazdasági teljesítményét az elmúlt egy évben. Ugyanakkor az energiaárak elszállása, különösen a földgáz és az elektromos áram soha nem látott drágulása, az Európa-szerte is több évtizedes rekordokat döntő, tartósan magas inflációs környezet ellenére is talpon maradt a magyar gazdaság.

A koronavírus-járvány okozta válságból Magyarország gazdasága elsők között állt helyre a fiskális és monetáris intézkedések együttes hatásaként. A 2020-as visszaesést követően, 2021-ben rekord mértékben, 7,2%-kal nőtt a magyar gazdaság teljesítménye. Ez a dinamikus növekedés volt jellemző 2022 első felére is, majd az egyre inkább kedvezőtlené váló külső körülmények a lendület megtorpanását okozták. Hazánk hagyományosan magas energiainport-kitettsége a megsokszorozódott energiaárak következtében a magyar gazdaság átmeneti lassulásához vezetett az elmúlt év második felében. Az európai energiakrízis negatív hatásait egyfelől a Kormány intézkedései tompítják, másfelől, a hazai gazdasági szereplők is alkalmazkodtak a megváltozott körülményekhez. Így, az együttesen fennálló, hátráltató tényezők ellenére a magyar gazdaság a tavalyi évben az uniós átlagot meghaladó, 4,6%-os GDP-bővülést ért el. Magyarország relatív fejlettsége az uniós átlag 78 százalékára emelkedett, tehát, egy különösen nehéz évben is folytatódott a konvergencia folyamata a fejlettebb uniós országokhoz. Figyelemreméltó teljesítmény, hogy rekord mértékű beruházás valósult meg és a foglalkoztatás szintje soha nem látott magasságokba emelkedett. Visszatekintve az elmúlt évre, a tényadatok egyértelműen a magyar gazdaság válságállóságáról és alkalmazkodóképességéről tanúskodnak. Mindazonáltal fontos kiemelni, hogy Magyarország úgy

érte el a járvány-időszak utáni gazdasági sikereket, hogy a hazánkat megillető, uniós helyreállítási források még nem kerültek folyósításra.

2022-ben a növekedés húzóereje a beruházás és fogyasztás volt, emellett az export is segítette a GDP bővülését. Az európai összehasonlításban legmagasabb, 28,5%-os, magyar beruházási ráta egyfelől a nagy volumenben megvalósuló vállalati fejlesztéseknek, másfelől a kibővített CSOK és otthonfelújítási támogatásnak köszönhető. A fogyasztást támogatták a nyugdíjak vásárlóerejének megőrzésére tett intézkedések, a családokat megillető adó-visszatérítés, a munkát terhelő adók további csökkentése, a jelentős mértékű minimálbér-emelés és a közszféra bérrendezése. Mindezek mellett a rezsicsökkentés átlagfogyasztásig terjedő megőrzésével a háztartások komoly kiadási összegeket spóroltak meg, tekintve, hogy a Magyar Kormány Európa legalacsonyabb energiaköltségeit biztosítja a lakossági fogyasztók számára, miközben energia megtakarításra is ösztönzi a fogyasztókat. A statisztikai adatok jól tükrözik, hogy a 2022/23-as fűtési szezonban a lakossági, intézményi, és a vállalati energiafelhasználás az enyhe tél hatásain messze túlmutatóan, számottevően csökkent. A jelzáloghitelekre vonatkozó kamatstop, és az egyes alapvető élelmiszereket érintő hatósági árak is jelentősen hozzájárultak a háztartások jövedelembiztonságának megőrzéséhez.

Ahhoz, hogy az energiaválság folytán a megtöbbszöröződött energiadíjak ellenére a vállalati szektor versenyképessége fennmaradjon, a Magyar Kormány célzott, vállalatokat segítő támogatásokról döntött. A háborús szankciók negatív hatásainak ellensúlyozása, a háztartások, vállalatok és állami feladatot ellátó intézmények védelme érdekében hozott intézkedések jelentős források biztosítását kívánták meg a költségvetéstől. Terhet jelent az RRF források, illetve a kohéziós alapok Magyarországot megillető allokációjának mesterséges visszatartása is, elsősorban a befektetők körében keltett a NGEU-hoz kötődő – egyelőre kielégítetlen - várakozás miatt.

Továbbá az EU források feloldásának lebegtetése, az ehhez kapcsolódóan keltett befektetői bizonytalanság Magyarország esetében jelentősen növelte a pénzügyi kockázati prémiumokat is. Ennek, és az ezen túlmenően is magas kamatkörnyezet eredményeképpen megnövekedett kamatkidadások a korábbiaknál jóval erőteljesebben terhelik a magyar államkasszát. A többlet terhek viselésében kiemelt szerep jut a különadóknak és az állami egyéb kiadások - elsősorban beruházások - drasztikus visszafogásának. 2022-ben a fiskális hiány – a különleges földgáz vásárlást is beleértve - a GDP 6,2%-át tette ki, ami 0,9 százalékpontos javulás 2021-hez képest. Az államadósság az elmúlt év végén a bruttó hazai termék 73,3%-ára mérséklődött, ami az uniós átlagnál kedvezőbb érték. A Magyar Kormány elkötelezett a költségvetési hiány és az államadósság további csökkentése mellett, így az idei évben 3,9% lehet a GDP-arányos államháztartási deficit, az államadósság pedig várhatóan a bruttó hazai termék 70%-a alá mérséklődik. A veszélyhelyzet és a háborús körülmények közepette a központi költségvetés prioritásait 2023-ban öt fő cél képezi: a foglalkoztatás magas szintjének fenntartása, a rezsivédelem, a nyugdíjak reálértékének megőrzése, a családtámogatások további biztosítása, és a fegyelmezett költségvetési politika folytatásával az adósságráta további csökkentése.

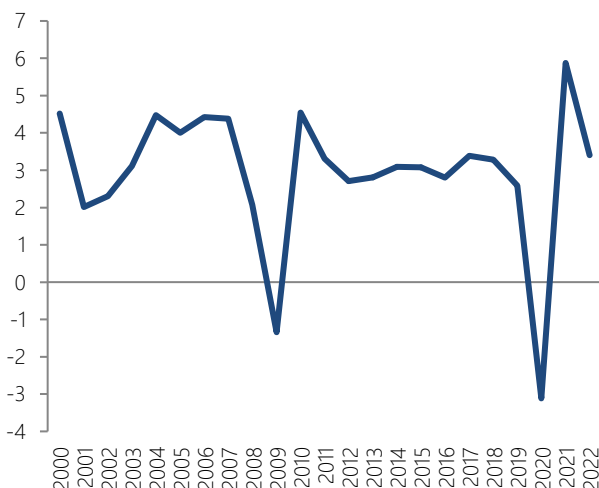
A tavalyi év után a 2023-as évre is rányomja bélyegét az orosz-ukrán háború, így az ebből fakadó geopolitikai feszültségek, továbbá a szankciók hatásai továbbra is kedvezőtlen külső környezetet teremtenek. Ugyanakkor pozitív fejlemény, hogy a világpiaci energiaárak a 2022-ben regisztrált csúcsokhoz képest jelentősen mérséklődtek az elmúlt hónapokban, a feldolgozóipari alapanyaghiány érdemben enyhült, a globális értékláncok normalizálódtak, és a magyar áremelkedés üteme is csökkenő trendbe fordult. Előnyös továbbá, hogy a magyar fizetőeszköz visszanyerte erejét az euróval és a dollárral szemben is. A Konvergencia Program azzal számol, hogy az idei év második felében a kereslet és a beruházások is élénkülésnek indulhatnak, melynek köszönhetően 2023 egészében 1,5%-kal nőhet a GDP volumene. A dezinflációs folyamat az év második felében gyorsulhat fel, így a továbbra is magas bériáramlás következtében a fizetések vásárlóereje ismét növekedésnek indulhat. Az év végére az áremelkedés üteme előreláthatólag egyszámjegyre süllyed. A magyar gazdaság 2024-től térhet vissza korábbi, dinamikus növekedési pályájára.

3. MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK ÉS ELŐREJELZÉS

3.1. KÜLSŐ KÖRNYEZET

Az IMF előzetes becslése alapján, 2022-ben 3,4%-kal növekedett a világgazdaság. Ez jelentős visszaesés a 2021-es, 6,1%-hoz képest – amelyet a pandémia utáni bázishatás magyaráz –, mégis átlagon felüli növekedésnek számít. A 2022-es évet alapjaiban határozta meg a február végén kezdődött orosz–ukrán háború. A háború, illetve az annak nyomán meghozott szankciók következtében az energiahordozók, főként a földgáz és a villamos energia piaci ára 2022 nyarára megtöbbszöröződött. Az elszálló energiaárak, a járványt követő gyors újraindulás hozta átárazódások, valamint a termelési láncok ismételt megszakadása következtében az infláció világszerte évtizedek óta nem látott magasságokba emelkedett. A kibontakozó gyors drágulás hatására, a 2020 óta nagymértékben támogató fiskális és monetáris politikák teljes fordulatot hajtottak végre, amely a megszorítóbbá váló feltételek következtében erősen visszafogta a növekedést.

3.1. ábra: A globális GDP alakulása
(éves index, százalék)

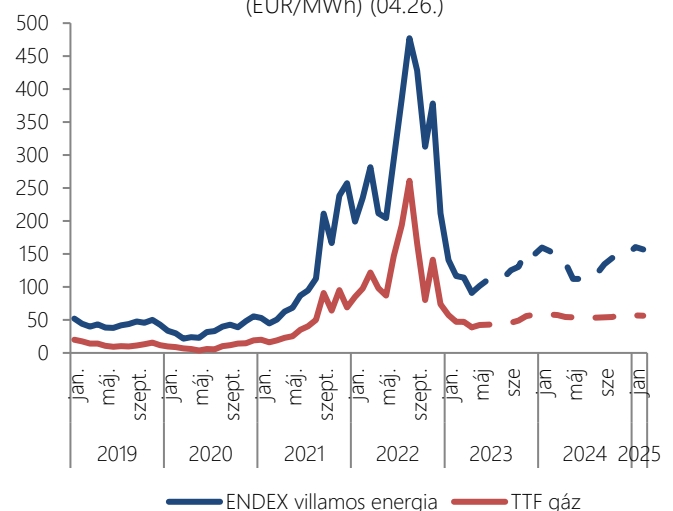

Forrás: IMF, Worldbank

A tavalyi évben az Eurózána 3,5%-kal növekedett, meghaladva mind az Egyesült Államok, mind Kína növekedési ütemét. A teljesítményt számottevően befolyásolta a súlyos geopolitikai helyzet, amely főként

a térség orosz energiainporttól való függésén keresztül fejtett ki kedvezőtlen hatásokat. Bár Európa földgáz terén való ellátásbiztonsága megingott, végül átvészelte a telet, amely több tényezőre is visszavezethető. Egyrészt a magas energiaárak nem bizonyultak tartósnak, így a gáz világgpiaci ára nem rögzült a nyári rekord szinteken. Másrészt a téli hónapok az átlagosnál enyhébben alakultak, mely sikerrel fogta vissza a térség gázfogyasztását. Harmadrészt a takarékosabb lakossági és intézményi fogyasztás szintén hozzájárult a gázfogyasztás visszaszorításához. Negyedrészt, az orosz gázimportot a térség sikeresen helyettesítette LNG gáz importtal, amelyet a visszaeső kínai kereslet is támogatott. Ezen tényezők következtében az Eurózána éves gazdasági aktivitása az év első felében fenyegetőnél jóval kisebb mértékben sérült. Mindemellett a csökkenő energiaárakkal párhuzamosan a térség inflációja is tetőzött októberben, a drágulás mértéke pedig azóta is csökken. Ugyanakkor érdemes megemlíteni, hogy a térség energiaárak nélkül mért maginflációja egyelőre növekszik, jelezve, hogy továbbra is jelentős arányomás érvényesül.

3.2. ábra: A földgáz és villamos energia határidős árának alakulása
(EUR/MWh) (04.26.)

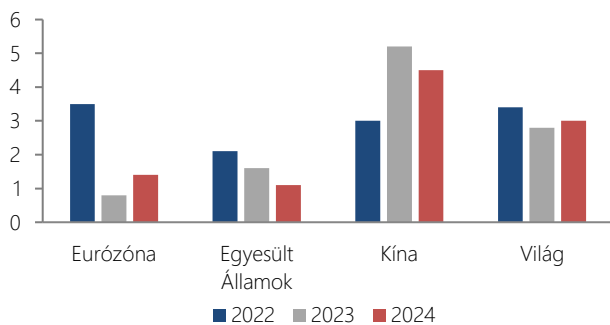

Forrás: Thomson Reuters

Az Amerikai Egyesült Államok gazdasága 2,1%-os növekedést ért el 2022-ben, így teljesítménye négy év

után először maradt el az Európai Uniótól. Mint energia szempontjából nagyrészt önellátó ország, az orosz-ukrán háború marginális negatív hatást gyakorolt rá, sőt még növelni is tudta az ország gáz és gabona exportját. Ugyanakkor a tartósan magas kőolajárak, illetve az újrainyitást követő, feszes munkaerőpiac által fűtött infláció az Egyesült Államokban szintén a 80-as évek óta nem látott értékekig emelkedett. A magas inflációval szemben adott szigorú monetáris politikai válasz erősen korlátozta a beruházásokat, míg az emelkedő árfolyam a kivitel vetette vissza, így az első két negyedévben az Egyesült Államok gazdasága zsugorodott éves alapon. Bár az infláció július óta csökkenő pályát mutat, így az árnyomás fokozatosan enyhül, a maginfláció mérsékeltebb lassulása az infláció tartósabb voltával fenyeget. Az idei évben az Egyesült Államok gazdasága több kihívással is szembesül, mint például a feszes munkaerőpiac, az erodálódó reálbérek, a potenciálisan tartós infláció, a kormányzati prioritásként kezelt zöld átállás, illetve az idén tavasszal bekövetkezett bankcsőd.

3.3. ábra: IMF GDP előrejelzés
(év/év, %)

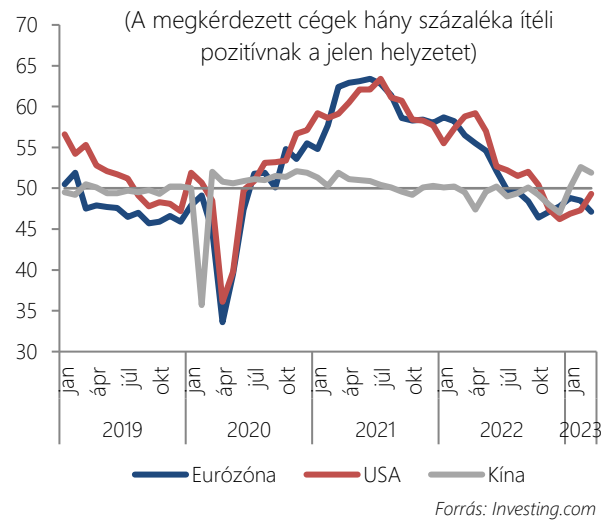

Forrás: IMF áprilisi World Economic Outlook

2022-ben a kínai gazdaság 3,0%-kal nőtt, mely a 2020-as évet leszámítva, messze elmarad a távol-keleti gazdaság elmúlt években látott átlagos növekedésétől. A nyugati világgal ellentétben Kínában még 2022 nagy részében is rendkívül szigorú, lezárásokkal operáló, „zéró Covid” politika volt jellemző, amely visszavetette mind az ipari termelést, mind a kiskereskedelmet. Mindemellett az építőipar az Evergrande, ingatlanfejlesztő bedőlését követően továbbra is szorult helyzetben van, így folyamatos állami megrendelésekre szorul. Ezen túlmenően, a világ legnagyobb exportőrét visszafogja a fejlett gazdaságok lassuló gazdasági teljesítményéből következő

korlátozott globális kereslet is. Ugyanakkor a tavalyi év végén Kína felhagyott a szigorú lezárásokkal, amely rögtön emelkedést hozott az ipari és kiskereskedelmi adatokban. A kínai kormány 2023-ra 5% körüli növekedési célt tűzött ki, a világgazdaságra pedig pozitív hatással lehet az egyrészt újra nyíló kínai piac, másrészt a robusztusabb ipari termelés.

3.4. ábra: Az ipari beszerzési menedzser indexek alakulása

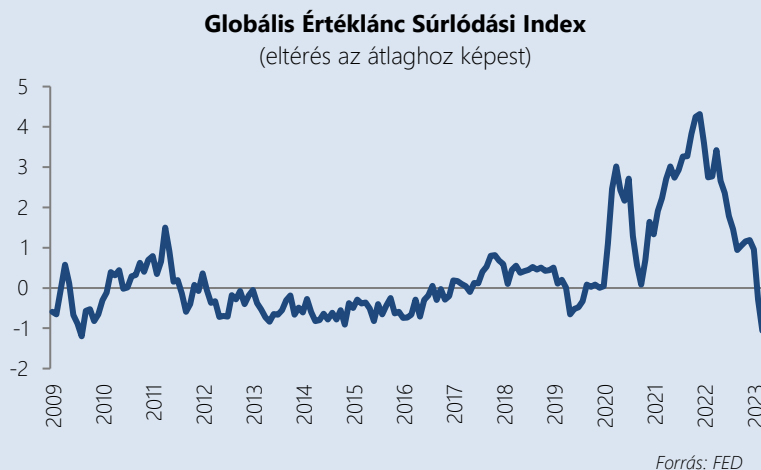

Előretekintve, az idei helyzetkép jóval kedvezőbb, mint tavaly ilyenkor. Bár az orosz-ukrán háború elhúzódása továbbra is kockázati tényező, reálgazdasági hatásai a vállalkozások alkalmazkodóképességének és a kormányzati, főképp energiaellátást szavatoló intézkedéseinek köszönhetően mérséklődtek. A kieső külkereskedelmi partnereket részben sikerült kiváltani, a gyártó kapacitások jelentős részét áthelyezni, illetve az alapanyagok terén jelentkező szűk keresztmetszeteket feloldani. Ezzel párhuzamosan az energiaárak már a háború előtti szinteken, vagy az alatt alakultak az elmúlt időszakban. A csökkenő energiaárak, illetve stabilizálódó gazdaság mind az Egyesült Államokban, mind Európa-szerte az infláció tetőzéséhez vezetett. A gazdasági kilátások javulását jelzi továbbá, hogy a 2021 közepe óta trendszerűen csökkenő bizalmi indexek is látszólag elérték mélypontjukat az elmúlt hónapokban. Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy az idei évben a főbb gazdasági hatalmak növekedésének jelentős lassulása, illetve stagnálása várható, amely negatívan hathat a külső keresletre. Ezen körülményeket a kínai gazdaság dinamizálódása révén a termelési láncokon keresztül érvényesülő keresletnövekedés tompíthatja.

1. számú keretes írás: Termelést gátló tényezők enyhülése

A járvány lecsengését követően a globális gazdaság helyreállítását számos tényező hátráltatta. A lezárások után újra élénkülő keresletet több iparág termelése sem tudta lekövetni, a nyersanyagok, alkatrészek, energiahordozók tekintetében hiány alakult ki, amit jelentős drágulás követett. A szállítmányozás ára is drasztikus mértékben emelkedett. A 2022. februárban kitört orosz-ukrán háború tovább fokozta a bizonytalanságot, tetőzve a már korábban kialakult ellátási lánc problémákat.

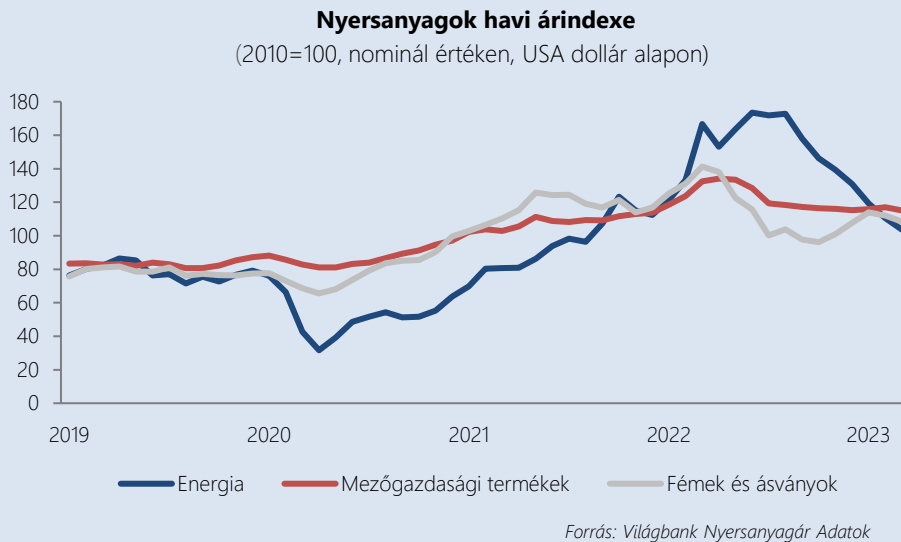
Az elmúlt hónapok fejleményeit tekintve ugyanakkor megállapítható, hogy a kínálati problémák enyhülésnek indultak, melyet számos mutató kedvező alakulása is alátámaszt. A globális ellátási láncban keletkezett feszültségek mérésére szolgáló, globális értéklánc súrlódás indexe (Global Supply Chain Pressure Index) szerint 2022 második felétől jelentősen csökkentek az ellátási láncban a pandémiát követő újraindulás során keletkezett zavarok. 2023 márciusában a 2009 augusztusa óta mért legalacsonyabb szintre esett az index értéke, utalva egyrészt a visszafogottabban alakuló globális keresletre és az elmúlt másfél-két évben megnövekedett szállítmányozási kapacitások bővülésére. Leginkább az európai térségben csökkentek le a szállítási idők, de az ázsiai térségben is javultak az ellátási feltételek.

Számos feldolgozóipari ágazatban jelentősen korlátozta a termelést a félvezetők globális hiánya az elmúlt két évben. A recessziótól való félelem, illetve a világszinten magas infláció visszafogta a fogyasztói keresletet, mely a chipgyártás területén is kapacitásokat szabadított fel. Ennek ellenére a félvezető hiány csak részben enyhült, leginkább továbbra is az autóiipari szektort érinti negatívan. A félvezetők hiányából fakadóan 2021-ben 10 millió darabos járművesztéséget könyveltek el világszinten, ez az előrejelzések szerint 2023-ra 3 millió alá csökken. Vállalati szinten a chip-beszerezés és készletezés optimalizása egyes autógyártókat kevésbé érint, mint másokat, de összességében a járműgyártók szerint a félvezető-ellátási hiány az idei évben tovább oldódhat. Ezen túlmenően, a hosszú távú ellátás biztosításának érdekében mind az Egyesült Államok, mind Európa iparpolitikájának középpontjába került a félvezetők helybeni termelése. A jelenleg 10%-os globális termelési kapacitásból az uniós chiptörvény értelmében 20%-ra nőne az európai részesedés, biztosítva az európai feldolgozóipar jövőbeni versenyképességét és a tengerentúli beszállítóktól való függés mérséklődését.

A nyersanyagpiacról általánosságban elmondható, hogy a 2020 előtti árakhoz képest 2021-ben jelentős emelkedés volt megfigyelhető, amelyre a háborús sokk különösen ráerősített. Ugyanakkor az elmúlt év őszétől kezdve mind a mezőgazdasági, mind az ipari nyersanyagok árának tekintetében jelentős csökkenés volt megfigyelhető. 2023-ban a lassuló világpiaci kereslet következtében a nyersanyagok ára tovább mérséklődhet. Az idei átlagos energiaárak alacsonyabban alakulhatnak a tavalyihoz képest a gyengébb globális keresleti kilátások következtében. Az elmúlt időszakban legkritikusabbnak számító energiahordozó, a földgáz európai ára a tavaly nyár végi, extrém magas

szintekről számottevően csökkent, idén áprilisra 2021 júniusa óta nem látott szintek közelébe került. Bár a kőolaj tekintetében felfelé irányuló nyomás látszik érvényesülni, az egy évvel ezelőtti szintektől továbbra is elmarad. Az élelmiszerek globális piacán trendszerű enyhülés tapasztalható, a FAO élelmiszer árindexe már 12. hónapja csökken, elsősorban a gabona, a növényi olaj és a tej árának mérséklődése következtében. A fémek tekintetében szintén jelentős ármérséklődés volt megfigyelhető, például, a világbanki indexben együttesen több mint 60%-os súllyal szereplő réz, illetve alumínium 2023 első negyedéves árai a tavalyi csúcspontok alatt helyezkednek el.

A munkaerőpiac tekintetében megállapítható, hogy a globális gazdaság, így a munkaerőfelvétel is lassul. Sok fejlett országban alapvetően továbbra is feszes a munkaerőpiac, tehát a recesszióba kerülő gazdaságoknak sem kell jelentősen megemelkedő munkanélküliséggel szembesülniük. Magyarország szintén azon országok táborát erősíti, ahol a tavaly berobbanó energiasokk, továbbá a jelenlegi gazdasági lassulás ellenére is válságálló a munkaerőpiac. A munkaerő megtartása a nehézségek ellenére kulcsfontosságúnak bizonyul a vállalatoknál, egyre inkább a működési költségek racionalizálása, ezen túlmenően az automatizáció, digitalizáció és az energiahatékonyság növelése nyer teret. Mindehhez a Magyar Kormány intézkedései is számottevően hozzájárulnak, biztosítva a fejlesztésekhez szükséges forrásokat, akár kamattámogatott hitelek, akár vissza nem térítendő források keretében.

3.2. A NÖVEKEDÉS ÖSSZETEVŐI

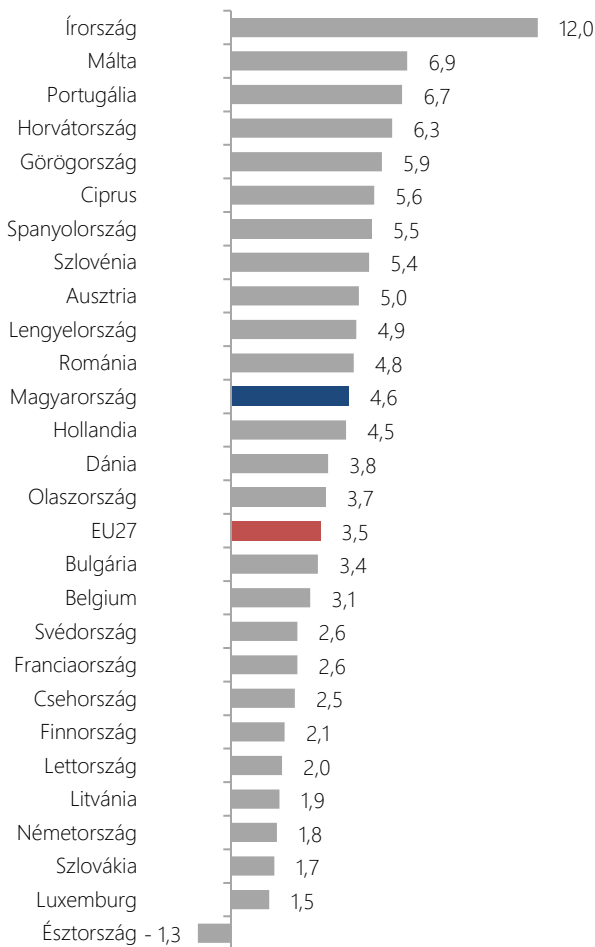
A 2020-ban megjelenő globális koronavírus-járványt követő gazdasági válságból, a kormányzati gazdaságpolitika által támogatott dinamikus kilábalást megakasztotta a 2022. február 24-én eszkalálódó orosz-ukrán háború. Az elszálló energiaárak és a szankciós infláció következtében romló nemzetközi gazdasági környezet ellenére is, 4,6%-os növekedést ért el a magyar gazdaság 2022-ben, ezzel 1,1 százalékponttal meghaladva az EU-s átlagot. Magyarország relatív fejlettsége az uniós átlag 78%-ára emelkedett, ezzel hazánk, Romániát és Portugáliát továbbra is megelőzve, az EU rangsor 20. helyén áll.

Kiemelendő, hogy ezt az előrehaladást a magyar gazdaság a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz, illetve a 2021-2027-es időszak Többéves Pénzügyi Keret forrásai nélkül érte el. Ezek a források ahelyett, hogy az eredeti céljuk szerint hozzájárultak volna a gazdaság megerősítéséhez, a visszatartásukkal kapcsolatos elhúzódnó bizonytalanságok nyomán kedvezőtlenül hatottak a nemzetközi pénzügyi befektetőkre és a Magyarországot terhelő kamatfelárakra, valamint a konjunktúrafolyamatokra. Ezen túlmenően mesterségesen hátrányos versenyhelyzetbe hozták Magyarországot éppen a

háború okozta egyébként is súlyos gazdasági és energetikai kihívások közepette.

A növekedés széles bázison alapszik: az ágazatok döntő többsége meghaladta a pandémia előtti kibocsátási szintjét, míg a 2022 év eleji kormányzati döntések eredményeképpen létrejövő kedvező jövedelmi folyamatok támogatták a belső fogyasztást.

3.5. ábra: GDP változás az EU-ban, 2022
(százalék)

Forrás: Eurostat

A GDP növekedéséhez 2022-ben legnagyobb mértékben a szolgáltatások járultak hozzá. Kedvező továbbá, hogy a nemzetközi ellátási láncok zavarai és a magas energiaárak ellenére az ipari termelés is növekedett, ami egyben az ágazat nemzetközi versenyképességét, alkalmazkodó képességét is bizonyítja.

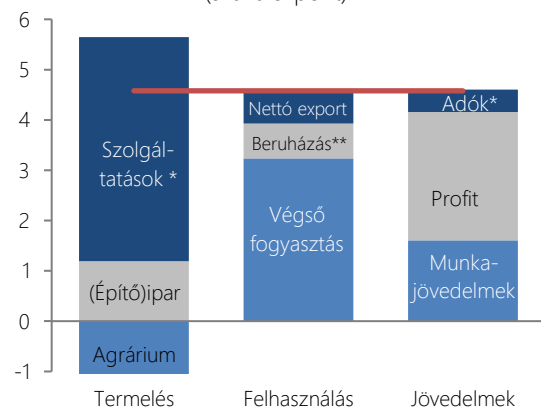
Az építőipar a 2021-es kiemelkedő teljesítményéhez képest a megemelkedő energiaárak és alapanyagárak, valamint az állami fejlesztések elhalasztása következtében enyhébben bővült, ugyanakkor így is

0,2 százalékponttal segítette a GDP növekedését. Az ipar 1,0, a szolgáltatások 4,1 és a nettó termékadók 0,4 százalékponttal járultak hozzá a GDP növekedéséhez. A nyári súlyos aszály eredményeképpen az agrárium 1,1 százalékponttal csökkentette a gazdaság bővülését.

A nemzetgazdaságban megtermelt jövedelmek alakulásának szémszögéből vizsgálva a növekedés összetevőit, kiemelkedő eredmény, hogy a szomszédban dúló háború és a szankciós infláció ellenére is folytatódott a reálbérek emelkedése a 2022-es évben. A munkaerő megtartásának motívuma, illetve a feszes munkaerőpiaci környezet jelentősen növelte a bérdinamikát. A bővüléshez kiemelkedő mértékben járult hozzá a vállalatok működési eredményének növekedése, jelezve a Magyarországon tevékenykedő cégek jövedelemtermelő képességének erősödését.

A GDP felhasználási tételei közül a fogyasztás húzta leginkább a növekedést, amelynek háttérében a rekord magas foglalkoztatás, a reálbérek emelkedése és a háztartások jövedelmét növelő kormányzati intézkedések állnak. A beruházások, azon belül is elsősorban a vállalati fejlesztések, szintén támogatták a GDP bővülését. Kedvező, hogy a rekord magas energiainport-számla ellenére, mind a felfutó termeléshez köthető árukivitelnek, mind a fokozatosan visszatérő külföldi turistáknak és a növekvő szolgáltatásexportnak köszönhetően a nettó export is pozitívan járult hozzá a magyar gazdaság növekedéséhez.

3.6. ábra: A 2022. évi 4,6%-os GDP-növekedés dekompozíciója
(százalékpont)

* Nettó termékadókkal

**Készletekkel

Forrás: KSH, PM-számítás

Az orosz-ukrán háború és a szankciók több csatornán keresztül is kedvezőtlenül hatnak a konjunktúrafolyamatokra: volatilis energia- és alapanyag piacokhoz vezetnek, a szankciókon keresztül fenyegetik a nemzetközi ellátási láncok zavartalan működését, valamint rontják az üzleti kilátásokat. Emellett a világszerte magas infláció visszaszorítására tett monetáris lépések fékezik a világgazdasági konjunktúrát, illetve az európai uniós források lehívhatóságának késleltetése is visszahúzó erőt fejt ki. A legtöbb európai országgal ellentétben Magyarország nem rendelkezik tengerparttal, ezért az energiainport diverzifikációja fokozott kihívást jelent. A diverzifikáció lehetősége a földgázbeszerzés tekintetében már fennáll: Szlovénia kivételével az összes környező országgal van Magyarországnak vezetékes összeköttetése. Ezen alapulva folyamatban van az új potenciális beszerzési források felkutatása. A kőolaj tekintetében az várható, hogy 2025 végére a finomítói és infrastrukturális fejlesztések következtében a magyar finomítók többféle típusú kőolajat lesznek képesek feldolgozni. A Kormány ezen túlmenően a belföldi kitermelés növelése és a megújuló erőforrások kihasználása által is törekszik az energiainport függőség csökkentésére.

Előretekintve a növekedés több pilléren nyugszik. Egyrészt a kedvező munkaerőpiaci helyzet, a magas szinten stabilizálódott foglalkoztatás, amelyet a Kormány vállalatokat érintő intézkedései is támogatnak: mint például a Baross Gábor Újraiparosítási Hitelprogram és a Széchenyi Kártya kedvezményes hitelei, a kkv-hitelekre kiterjedő kamattörlesztés, a KKV Energiaköltség és Beruházás Támogatási Program, illetve a Gyármentő Program. A magas kamatkörnyezetben a kamattámogatott hitelek jelentős segítséget nyújtanak a vállalati szektornak, emellett a vissza nem térítendő támogatások is jelentős mértékben járulnak hozzá a nehéz helyzetbe került cégek versenyképességének megőrzéséhez.

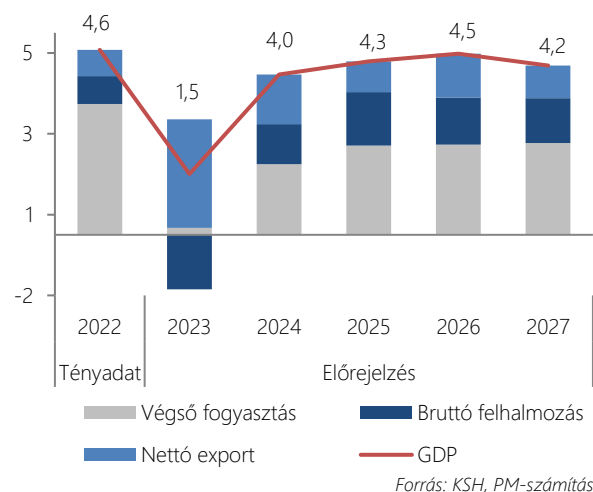
A háztartásokat és a családokat védő intézkedések, köztük az alapvető élelmiszerekre kivetett árstop, a jelzáloghitelekre vonatkozó kamattörlesztés, az átlagfogyasztásig biztosított kedvezményes lakossági rezsidíjak, a jelentős bérrendezések a közszférában, a 25 éves aluli fiatalok adómentessége, a családokat megillető egyszeri személyi jövedelemadó-visszatérítés, illetve a nyugdíjasok tekintetében a 13. havi nyugdíj visszaépítése

mind hozzájárult a szankciós infláció hatásainak enyhítéséhez. Idén az év első felében a magas inflációs rátából fakadóan a reáljövedelmek átmeneti csökkenése várható, amely visszafogja a fogyasztást is. Ugyanakkor a reáljövedelem-növekedés visszatérése az inflációs nyomás enyhülésével párhuzamosan az év második felétől várható.

Másrészt a válságot megelőzően európai összehasonlításban is igen élénk beruházási aktivitás továbbra is az európai élműnyben található, köszönhetően a vállalkozások Magyarországra vetett bizalmának, a Kormány aktív beruházás-támogató politikájának, valamint a hazánkba érkező, értékében is rekordokat döntő nagyberuházásoknak. Előretekintve a folyamatban lévő jelentős kapacitásbővítések, a vonzó üzleti környezet a vállalati beruházások növekedését vetíti előre. Ezt átmenetileg visszafoghatják a magasabb hozamkörnyezet nyomán megnövekedett finanszírozási költségek.

Harmadrészt kedvező, hogy egyfelől a megvalósuló nagyberuházások révén létrejövő új kapacitások, másfelől a nemzetközi szállítmányozás és a nemzetközi turizmus visszaépülése biztosíthatja a kivitel folytatódó bővülését.

3.7. ábra: GDP-bővülés keresleti oldalon
(százalékpont)

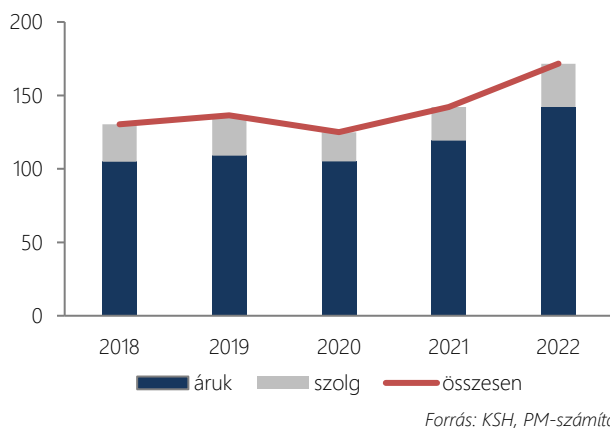
Ezen folyamatok következtében az alapforgatókönyv megvalósulása esetén az idei évben 1,5%-os GDP-növekedés valószínűsíthető. Ezt követően térhet vissza a magyar gazdaság a korábbi dinamikus növekedési pályájára. Az előrejelzési horizonton a bővülés kiegyensúlyozott szerkezetben valósulhat meg, amelyhez a fogyasztás, a beruházások és a külkereskedelem egyaránt pozitívan járulhat hozzá.

3.2.1. KÜLGAZDASÁG

A koronavírus-járvány által lebénított külkereskedelem gyorsan erőre kapott a gazdaság újraindulásával, azonban a kedvező folyamatokat az orosz-ukrán háború és a nyomában kivetett szankciók megtörték. Egyrészt az ellátási láncok ismét töredezetté váltak, másrészt az energiaárak drasztikus emelkedése rontotta a külkereskedelmi egyenleget.

A termék-külkereskedelmi export értéke jelentős mértékben nőtt 2022-ben, így már 30,3%-kal meghaladja a 2019-es értékeket, a gépek és szállítóeszközök, ezen belül a közúti járművek és a villamos gépek nagyarányú export bővülésének köszönhetően. 2022 végére a magyar árukivitel értéke meghaladta a 142 milliárd eurót.

3.8. ábra: Az export értékének alakulása
(milliárd euró)

Import oldalon az áruk volumene 6,4%-kal növekedett 2022-ben. Értékét tekintve azonban markáns, 28,2%-os emelkedés valósult meg, amely főként a drasztikusan dráguló energiaimporthoz köthető. Az energiahordozók árának emelkedése miatt 2022-ben mintegy 9,8 milliárd euróval, a GDP 5,8%-ával növekedett az importszámla 2021-hez viszonyítva.

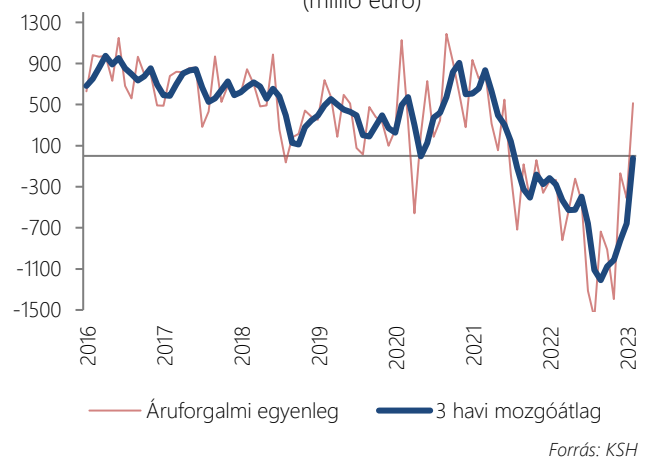
A szolgáltatás-export a járványügyi helyzet Európa-szerte tapasztalt javulásával párhuzamosan, különösen a járvány által leginkább sújtott ágazatokra, mint például a turizmusra, szállítási szolgáltatásokra támaszkodva folytatta kilábalását. A szolgáltatás-

export dinamikus fejlődött 2022-ben és így 28,3%-kal bővült 2021-hez képest, valamint már a 2019-es értéket is képes volt túlszárnyalni, megközelítőleg 8%-kal.

A szolgáltatásimport is jelentős bővülést ért el 2022-ben. A bérmunka, a szállítás, valamint a kormányzati szolgáltatások értéke is felülmúlja a 2019-es értékeket. Össességében a szolgáltatás-import 6,2%-kal haladja meg a koronavírus megelőző utolsó évet, 2021-hez képest pedig jelentős, 19,8%-os bővülést tudott elérni.

Elsősorban a megnövekedett energiaszámla következtében a külkereskedelmi egyenleg 2022-ben számottevően, 7,8 milliárd euróval romlott. Az áruk és szolgáltatások egyenlegében így 7,3 milliárd eurós passzívum keletkezett. Habár a szolgáltatás-kereskedelem erős növekedésnek indult a koronavírus-járvány után, az ebből befolyó összeg nem tudta ellensúlyozni az energiahordozók többlet költségeit. Azonban optimizmusra ad okot, hogy az energiahordozók árai az elmúlt hónapokban számottevően mérséklődtek, csökkentve az importot, amelynek nyomán, éles kibontakozó fordulatként februárban 513 millió euró többlettel zárt a külkereskedelmi mérleg. A többlet eléréséhez a visszafogott belső kereslet egyenlegjavító hatása is hozzájárult.

3.9. ábra: Az áruegyenleg alakulása
(millió euró)

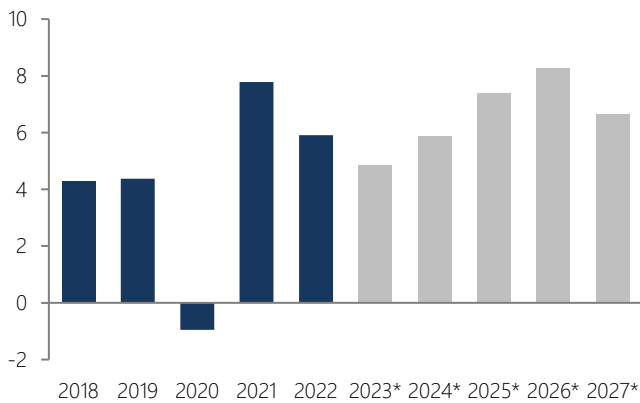

Az elmúlt időszak negatív sokk-sorozatát követően az exportteljesítmény fokozatosan ismét dinamizálódhat.

Ehhez egyrészt hozzájárulnak a 2020 óta bejelentett, és az elkövetkező évek során megvalósuló, 9 000 milliárd forintot meghaladó vállalati nagyberuházások. Ezek révén jelentősen, világgpiaci részesedést is növelően bővíthet a magyar exportteljesítmény. Másrészt a 2023-ban megtorpanó világgpiac középtávon lendületet vehet, amely szélesíti a hazai exportágazatok lehetőségeit. Mindezek hozzájárulnak ahhoz, hogy a külkereskedelmi egyenleg többlete ismét tartóssá váljon.

3.10. ábra: Export volumen változás

(év/év, %)

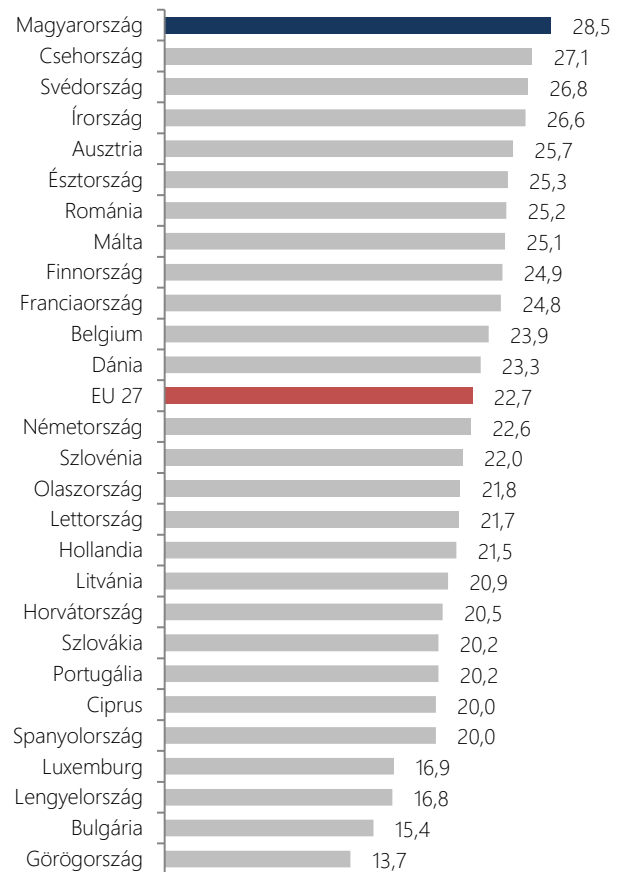
Forrás: KSH, PM-számítás

3.2.2. BERUHÁZÁS

Az orosz-ukrán háború következtében is kedvezőtlené váló nemzetközi konjunktúra ellenére 2022 során mintegy 19 000 milliárd forint értékű fejlesztés valósult meg Magyarországon, amelynek eredményeként a beruházási aktivitás 2,2%-kal múlta felül a megelőző év teljesítményét. Így 2010 óta már összesen 73%-kal bővültek a fejlesztések, amelynek köszönhetően hazánk beruházási rátája a 2010-ben mért 20,1%-ról 2022-re 28,5%-ra emelkedett. Ezzel az eredménnyel Magyarország éllovas az európai uniós országok rangsorában.

3.11. ábra: Beruházási ráták 2022-ben

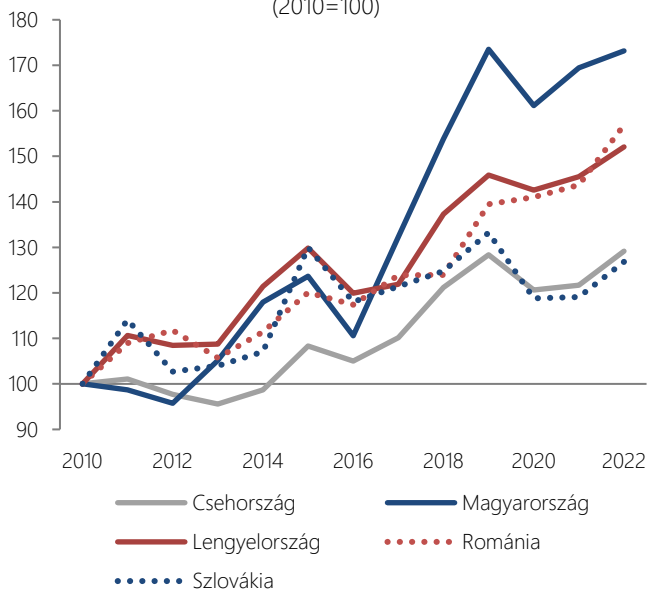
(GDP %-ában)

Forrás: Eurostat

A beruházások tavalyi bővülése nagyrészt a vállalkozások fejlesztéseinek 4%-os emelkedéséhez volt köthető. Ezen belül a legnagyobb, több mint egynegyed súlyú feldolgozóiparban kiugró mértékben, 20,7%-kal nőttek a beruházások éves összevetésben. Ennek háttérében az áll, hogy az akkumulátorgyártáshoz kapcsolódó értékláncok mentén – az elmúlt időszakban elkezdett nagyszabású projekteknek köszönhetően – megduplázódott a beruházási aktivitás, valamint például a kimagaslóan magas hozzáadott értéket előállító gyógyszergyártás területén is kétszámjegyű mértékű bővülést regisztráltak.

3.12. ábra: Bruttó állóeszköz-beruházások régiós összevetésben
(2010=100)

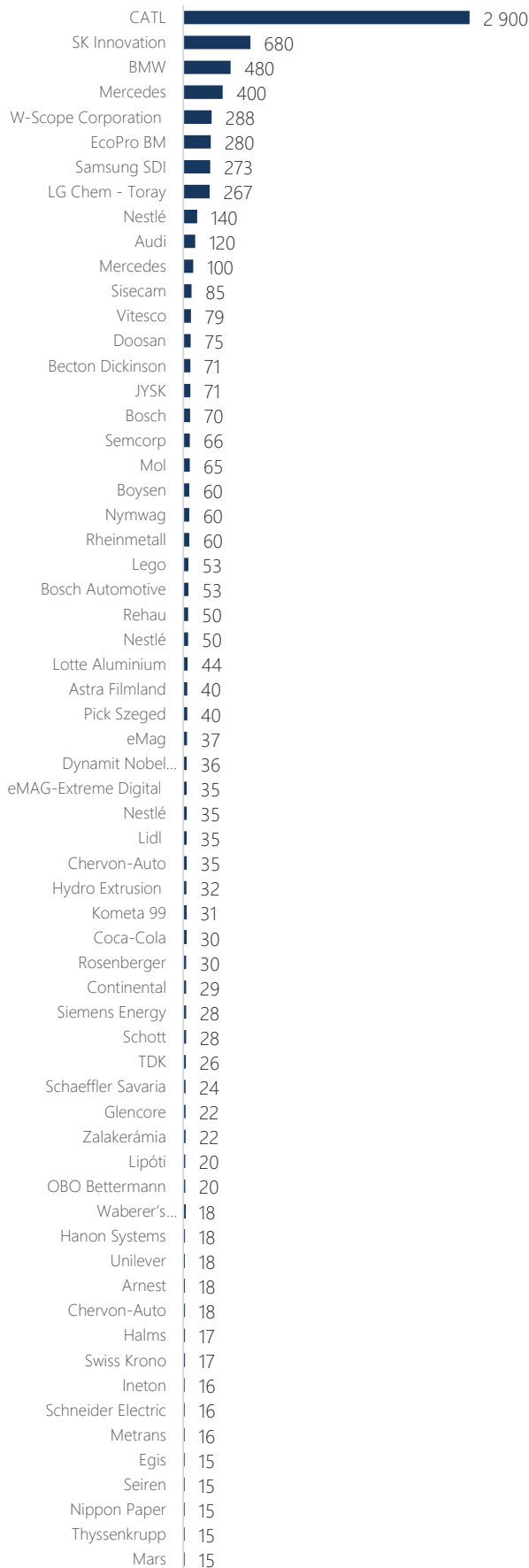
A kedvező folyamatokat az elkövetkező időszakban is támogatja, hogy a 2020 eleje óta bejelentett nagyvállalati fejlesztések meghaladják a 9 100 milliárd forintot, ami az éves hazai GDP mintegy 14%-át kitevő összeg. Ez a teljesítmény igazolja hazánk továbbra is kiemelkedő tőkevonzó képességét. Középtávon, az ezen beruházások révén kiépülő többletkapacitások éves szinten mintegy 27 000-46 000 milliárd forinttal emelhetik hazánk exportteljesítményét, amely a jelenlegi éves magyar árukivitel nagyságrendileg 49-82%-át jelenti. Mindent egybevéve, az elkövetkező években csupán a fenti beruházások összességében 14-19 százalékpontos GDP többletet generálhatnak.

A kedvező folyamatokról tanúskodnak a Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA) által kezelt projektek összesített számai is: 2022-ben a Kormány befektetés-ösztönző politikája közvetlenül 92 darab nagy volumenű FDI projekt megvalósulásához járult hozzá, amelynek eredményeként közel 6,5 milliárd euró értékű beruházás valósul meg hazánkban több mint 15 ezer munkahelyet teremtve. A beruházásösztönzés eredményei pedig abban is megmutatkoznak, hogy olyan fejlődési potenciállal rendelkező iparágakba érkeznek nagy volumenű fejlesztések, mint az elektromobilitás. A tavalyi évben az elektronika a beruházási érték 43%-át jelentette, ezt követte a hagyományosan erős járműipar és az élelmiszeripar, amelyek együttesen az új külföldi források 37%-át vonzották be, illetve az új munkahelyek 44%-át

biztosítják. 2022-ben is érvényesült az a kedvező tendencia, hogy az érkező magas hozzáadott értékű fejlesztések – mint például az üzleti szolgáltató központok, az infokommunikációs beruházások és a kutatásfejlesztések – száma is jelentős: 20 projekt ügyében született pozitív döntés mintegy 2,5 ezer munkahelyet teremtve. A külföldi közvetlen tőkebefektetések összetételében Dél-Korea megőrizte vezető pozícióját, ugyanis 2,8 milliárd euró összértékű projekt megvalósítását tervezik. Továbbá, Németország, Svájc, Franciaország, Japán és Kína emelkedett ki a hazánkban legnagyobb intenzitással befektető országok közül. Mindezekon felül 2022-ben került bejelentésre, hogy minden korábbi hazai befektetési rekordot messze megdöntő értékben valósít meg akkumulátorgyártó üzemet a piacvezető CATL vállalat.

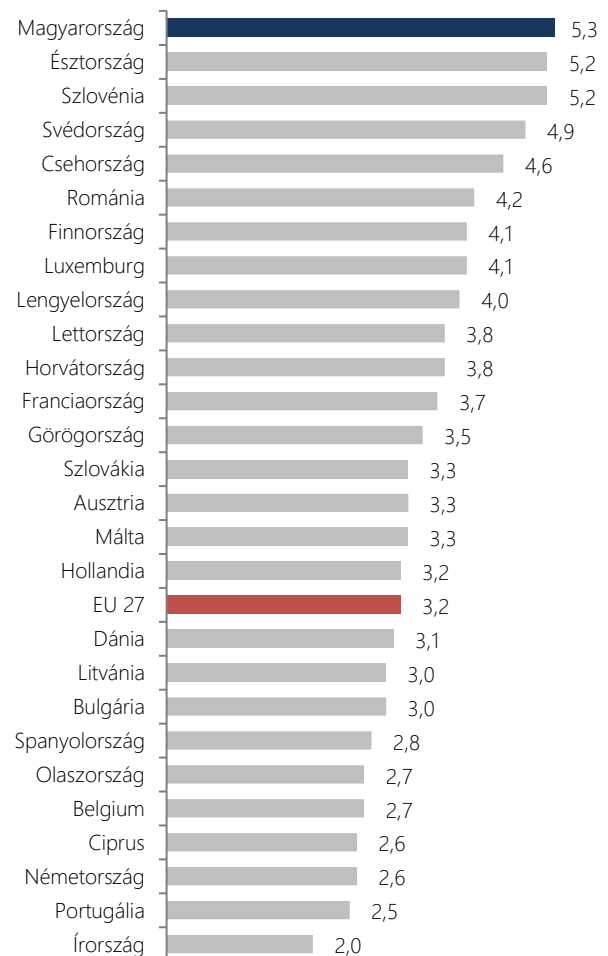
A jelenlegi gazdasági környezetben nagy hangsúlyt kapnak az energiahatékonyság növelését célzó – kormányzati programokkal is támogatott – projektek. A vállalatok beruházási aktivitására nézve kedvező, hogy 2023. február 1-jétől elérhető a Baross Gábor Újraiparosítási Hitelprogram, amely az energiaválság, valamint a nemzetközi értékláncokban keletkezett zavarok negatív gazdasági hatásainak kitett hazai kkv-k és nagyvállalatok finanszírozásához teremt kedvező feltételeket. Tavaly ősszel Gyármentő Programot is indított a Kormány, amelynek keretei között nagyvállalatok számára nyújt 150 milliárd forint összértékű, vissza nem térítendő támogatást energiahatékonysági és energiatermelő beruházásokhoz. Továbbá elérhető a KKV Energiaköltség és Beruházás Támogatási Program is, amely 2022-2023 során biztosít segítséget a feldolgozóipari és turisztikai szektorban működő vállalkozások számára az energiaköltségek támogatásához, illetve energiahatékonysági fejlesztésekhez, összesen 220 milliárd forintos keretösszeggel. Ezeken túlmenően a Zöld Nemzeti Bajnokok pályázat a zöldgazdaság területén működő cégek technológiai és energetikai fejlesztésének támogatását tűzte ki célul az elmúlt két évben 30 milliárd forint összértékben.

3.13. ábra: 2020 eleje óta bejelentett nagy volumenű beruházások
(milliárd forint)

A háztartások beruházásait illetően, 2022 során összesen 20,5 ezer darab lakás került átadásra, amely 3,2%-os növekedést jelent éves alapon. A lakásépítéseket továbbra is ösztönzik a tavalyi évben meghosszabbított család- és otthonteremtési támogatások, így a kedvezményes lakásáfa, a Falusi CSOK, valamint a babaváró kölcsön is. Ezen túlmenően a lakásállomány megújulásához számottevően hozzájárult az Otthonfelújítási Program, ugyanis ennek keretei között 2021-ben és 2022-ben összesen közel 380 ezer darab lakáskorszerűsítésre kerülhetett sor (2. számú keretes írás). A tavalyi évet is a megugró építési kedv jellemezte, ugyanis 35 ezer darab új építési engedély kiadására került sor, amely lendületes, 17%-os bővülést jelent éves összevetésben. Mindez az elkövetkező években tartósan emelheti a lakásépítéseket, ugyanis a most megszerzett építési engedélyek birtokában 2028-ig kedvezményes áfával értékesíthetők a felépített lakások.

3.14. ábra: Állami beruházási ráták 2022-ben
(GDP %-ában)

Forrás: Eurostat

Forrás: PM-gyűjtés

2022 során 3500 milliárd forintot meghaladó kormányzati fejlesztés valósult meg a gazdaságban, amelynek eredményeként az állami beruházások értéke 1,7%-kal emelkedett éves összevetésben. Ennek köszönhetően a GDP-arányos 5,3%-os hazai állami beruházási ráta európai uniós összevetésben továbbra is hazánk vezető pozícióját jelenti. Az elkövetkező negyedévek során az állam beruházási teljesítményének átmeneti lassulása várható a

bejelentett kormányzati intézkedések nyomán: 284 darab állami projekt került elhalasztásra mintegy 2100 milliárd forint összértékben, elsősorban a közlekedési infrastruktúra területén. Előretekintve, a Magyarországot megillető uniós források megérkezése is jelentős dinamizáló tényező: a 2021-2030-as időszakban elérhető nagyságrendileg 50 milliárd eurós összeg évente átlagosan a hazai GDP mintegy 2,4%-ának felel meg.

2. számú keretes írás: Az Otthonfelújítási Támogatás eredményei

Az Otthonteremtési Program részeként a Kormány 2021 elejétől tette elérhetővé az Otthonfelújítási Támogatást, valamint a hozzá kapcsolódó, kedvezményes kamatozású Otthonfelújítási Kölcsönt. Az új programelemek fő célja az volt, hogy javítsa a gyermeket nevelő családok lakhatási körülményeit és ezzel összefüggésben a hazai lakásállomány minőségét, állapotát.

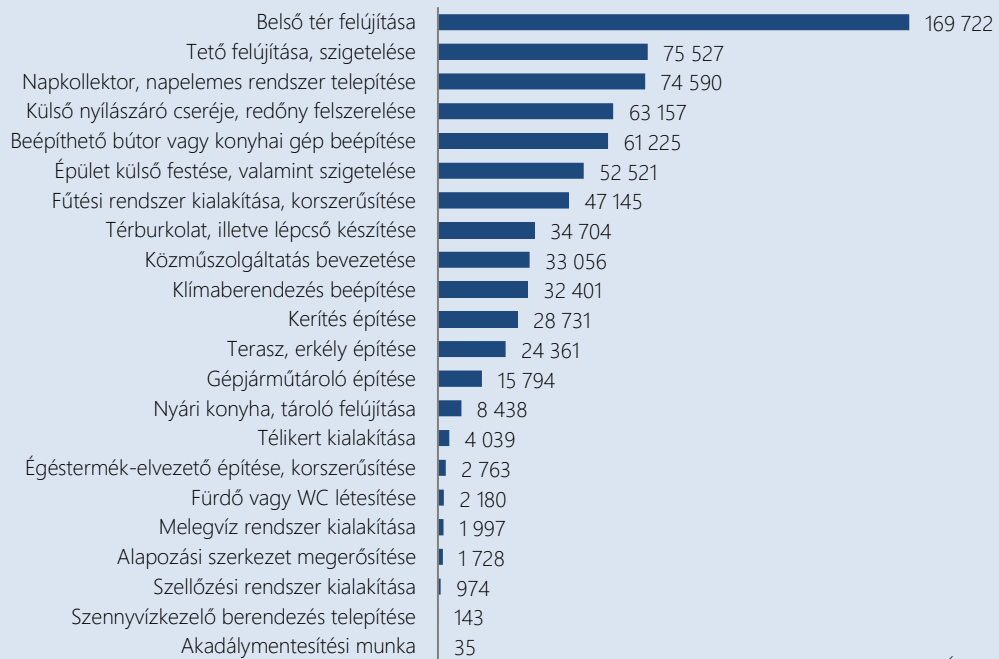
Az Otthonteremtési Támogatás igénybevételére 2021 és 2022 során volt lehetőség. A programban részt vevő családok a lakásfelújítási költségeik felét legfeljebb 3 millió forintig visszaigényelhették. A támogatás összegében 50-50%-ban szerepelhetett anyagköltség és munkadíj. Elszámoltathatók voltak kültéri- és beltéri munkák egyaránt, az összegyűjtött számlákat pedig a munka befejezését követően 60 napon belül kellett eljuttatni a támogatás folyósítását teljesítő Magyar Államkincstárhoz.

Azoknak a családoknak, akik szerették volna felújítani az otthonukat és felvenni a támogatást, de anyagi fedezetük hiányzott ehhez, az állam kedvezményes, a teljes futamidő alatt garantáltan 3%-os kamatozású Otthonfelújítási Kölcsönt biztosított, amely kifejezetten a támogatás előfinanszírozását segítette. Ennek keretei között maximum 6 millió forint állt a családok rendelkezésére, legfeljebb 10 éves futamidőre, a kapott támogatást pedig kötelezően be kellett törleszteniük a háztartásoknak. A kamatkülönbözetet az állam téríti meg a hitelfelvételt lebonyolító pénzüintézeteknek.

Az Otthonfelújítási Támogatás számottevően hozzájárult a használatban lévő lakásállomány megújulásához, ugyanis annak közel 10%-a, mintegy 380 ezer ingatlan volt érintett. A program részeként 1775 milliárd forint összértékű felújítás valósult meg az országban, az ezekre kifizetett állami támogatás összege pedig meghaladta a 770 milliárd forintot. A családok átlagosan 2,1 millió forint értékű támogatási összegben részesültek.

A felhasználási célokat illetően, a családok a legtöbb esetben a belső tér felújításához vették igénybe az Otthonfelújítási Támogatást mintegy 170 milliárd forint összértékben. Második helyen a tető felújítása és szigetelése állt 76 milliárd forinttal, a harmadik legmagasabb támogatási összeget, 75 milliárd forintot pedig a napkollektorok, napelemes rendszerek telepítésére és cseréjére fordították a háztartások. Ezekon túlmenően külső nyílászárók cseréjére, konyhai gépek beépítéséhez, az épületek szigeteléséhez és a fűtés korszerűsítéséhez is számos család használta fel az anyagi segítséget. Kedvező, hogy a legnépszerűbb, egyben a teljes támogatási összeg mintegy felét lefedő felhasználási célok között található tételek szervesen kötődnek az energiatakarékosság fokozásához, amellyel egyrészt számottevően csökkenthetőek a rezsiköltségek, másrészt nemzetgazdasági szinten mérsékelhető az energiaimport.

Az Otthonfelújítási Támogatás keretei között megítélt támogatások összege felhasználási célok szerint
(millió forint)

Forrás: Magyar Államkincstár

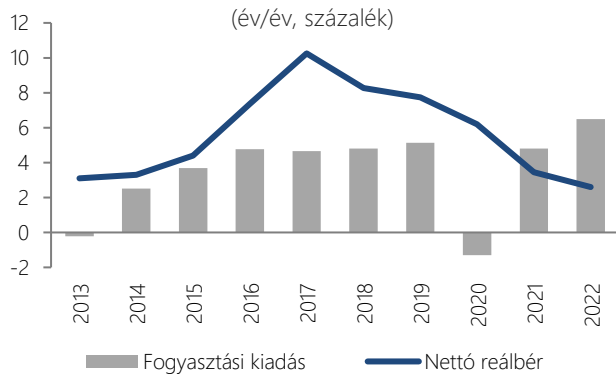
Az elmúlt két év során megvalósított közel 380 ezer darab lakásfelújítás a háztartások beruházásaihoz, és így a gazdaság növekedési teljesítményéhez is érdemben hozzájárult: összességében elmondható, hogy a nemzetgazdaság hozzáadott értéke 2021-ben 0,6%-kal, 2022-ben pedig 1,2%-kal gyarapodhatott a megvalósított felújítások eredményeként. Mindezekon túlmenően az építőipari ágazat fehéredéséhez is szervesen hozzájárultak a támogatási feltételek.

3.2.3. FOGYASZTÁS

2022-ben a háztartások fogyasztási kiadása 6,5%-kal bővült. A kiskereskedelem összforgalma az elmúlt év egészében hasonló mértékben, 5,3%-kal nőtt. Ugyanakkor az első félévre jellemző kedvező folyamatokat lefékezte a megemelkedett infláció.

A Kormány elmúlt évben meghozott intézkedései közül számos hozzájárult a háztartások jövedelemének, és ezen keresztül a fogyasztás számottevő bővüléséhez. Így a gyermekes családok személyi jövedelemadó visszatérítése, a jelentős minimálbér-emelés, a közsféra béremelései, az egyes alapvető élelmiszerekre és az üzemanyagra vonatkozó hatósági ár, a jelzáloghitelekre érvényes kamatstop, a 13. havi nyugdíj kiutalása a lakossági fogyasztásra erőteljes pozitív hatást gyakorolt. A lakosság jövedelembiztonságához nagymértékben járul hozzá az átlagfogyasztás mértékéig csökkentett rezsidíjak fenntartása, mely a megemelkedett energiaárak mellett jelentős kiadásoktól kíméli meg a háztartásokat. Ugyanakkor a szankciós inflációval az év vége felé már az erőteljes bérdinamika sem tudott lépést tartani, így átmenetileg csökkentve a bérek vásárlóerejét, amely fékezte a fogyasztási kiadásokat. Mindazonáltal, az év egészét tekintve a reálbérek nőttek, a fogyasztás pedig jelentős mértékben járult hozzá a GDP bővüléséhez 2022-ben.

3.15. ábra: Háztartások fogyasztási kiadása és a nettó reálbér alakulása
(év/év, százalék)

Forrás: KSH

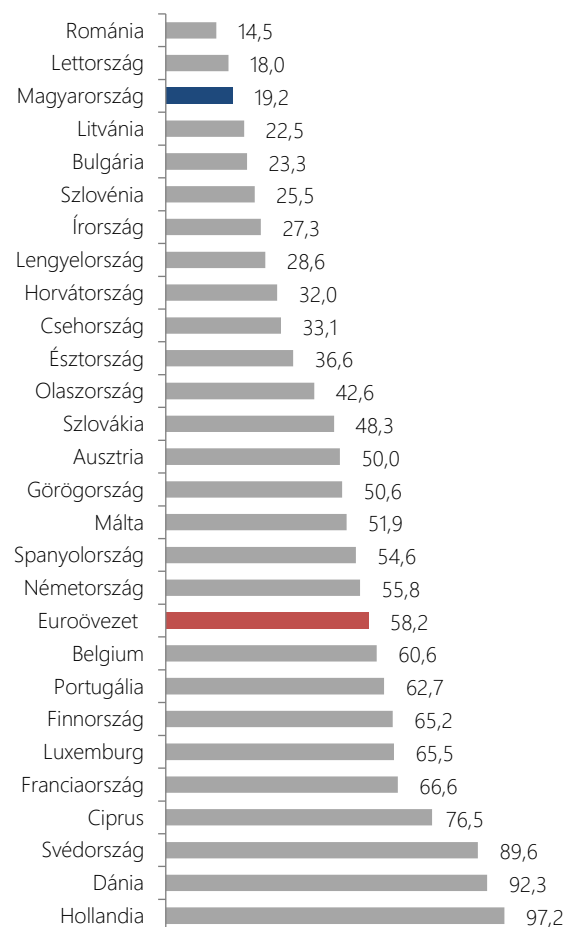
Mindez tükröződött a kiskereskedelmi forgalom alakulásában is, ugyanis az elmúlt év utolsó hónapjaitól jelentősen visszaesett a kiskereskedelmi forgalom dinamikája. A kedvezőtlen tendencia a keresetek vásárlóerejének erodálódása és a magas bázis hatására az idei év első hónapjaiban átmenetileg tovább

erősödött, a kiskereskedelmi forgalom alakulásában visszaesést regisztráltak.

Az infláció, a hangsúlyossá váló óvatossági motívumok mellett a magas kamatkörnyezet is visszafogja a lakosság fogyasztási hajlandóságát. A fogyasztási hitelek jelentősen drágultak az elmúlt negyedévek során, illetve a hitelfelvételi kritériumok is szigorodtak. A lakossági hitelkiáramlásban számottevő visszaesés volt megfigyelhető az elmúlt év végén, melyen belül a személyi kölcsönök 18%-kal, az egyéb fogyasztási hitelek 41%-kal estek vissza éves összehasonlításban. Mindazonáltal kedvező, hogy a háztartások GDP-arányos hitelállománya alacsonyabb mind a régiós országok, mind az Eurozóna átlagánál. Így a megemelkedett hozamkörnyezet ellenére sem jelentkezik érdemi fogyasztás-visszafogó hatás.

3.16. ábra: Háztartások GDP-arányos hitelállománya uniós összevetésben

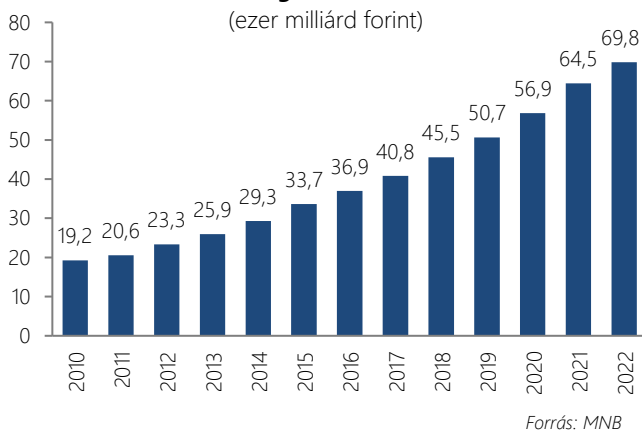
(háztartások és non-profit szektor, 2022. harmadik negyedév, százalék)

Forrás: Eurostat

Előretekintve, a mérséklődő infláció és a továbbra is kétszámjegyű bérdinamika határozza meg a fogyasztási dinamikát. A tavalyi évi magas bázis okán, illetve a reálbérek átmeneti csökkenésének következtében az első félév során a fogyasztás mérséklődése valószínűsíthető. Ugyanakkor 2023 második felében a dezinflációs folyamat felgyorsulásával, újra növekedésnek indul a kiskereskedelmi forgalom és a lakossági fogyasztás. Ezt erősíthetik a lakosság magas, fogyasztássimításra is felhasználható megtakarításai. A háztartások pénzügyi vagyona a tavalyi évben is növekedni tudott, csaknem 70 ezer milliárd forintot értek el a lakossági nettó megtakarítások.

3.17. ábra: Háztartások nettó pénzügyi megtakarításai

A háztartások jövedelembiztonságának megőrzése, a családok támogatása 2023-ban is a Kormány prioritásai között szerepel. Így például az ez év június 30-ig érvényben levő kamatstop igénybevételére 350 ezer

adós jogosult, akik átlagosan havi 30 ezer forinttal fizetnek kevesebbet az intézkedésnek köszönhetően. Az átlagfogyasztás mértékéig európai viszonylatban a legalacsonyabb lakossági energiaárak szintén jelentős összegeket hagynak a családoknál. A nyugdíjak, beleértve a 13. havi ellátás értékének megőrzését továbbra is biztosítja a Kormány. A garantált bérminimum 14%-kal, a minimálbér 16%-kal nőtt 2023. január elsején, ezzel együtt a minimálbérhez kötött családtámogatások és a közfoglalkoztatottak bére is növekedett. Szintén pozitív jövedelmi hatásként érvényesülhet, hogy 2023. január 1-től a gyermekvállaló nők 30 éves korukig személyi jövedelemadó-mentességet élveznek az átlagbért terhelő adó mértékéig. Továbbá, azoknak a 30 év alatti nőknek, akik felsőoktatási tanulmányaik alatt vagy azok befejezése után 2 éven belül anyává válnak, teljes fennálló diákhitel-tartozásuk elengedésre kerül. A vállalati szektort támogató széles körű intézkedések hozzájárulnak a munkahelyek megőrzéséhez, ezáltal segítve a foglalkoztatási szint magasán tartását és a bértömeg jelentős emelkedését, így támogatva a háztartások anyagi biztonságát a kedvezőtlen nemzetközi konjunkturális viszonyok közepette is.

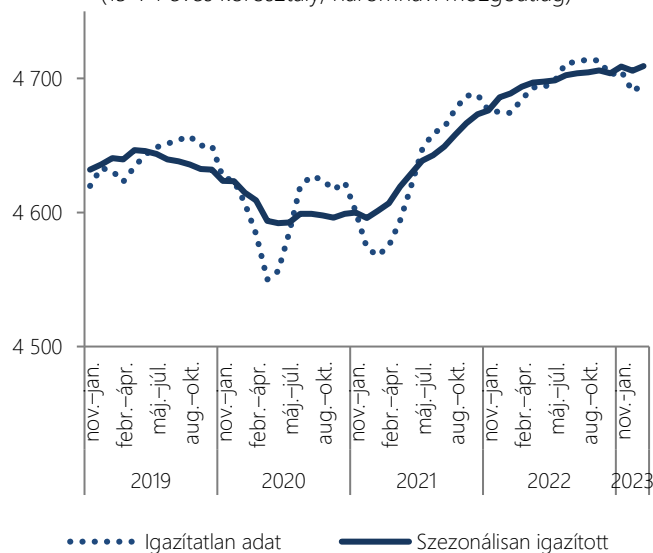
3.3. MUNKAERŐPIAC

3.3.1. FOGLALKOZTATOTTSÁG

A koronavírus-járvány okozta válságból történő kilábalással párhuzamosan a munkaerő iránti kereslet ismételten felélénkült, 2022-ben tovább folytatódott a foglalkoztatási mutatók javulása, amelyet támogattak a Kormány munkahelyek megőrzését, valamint újak létrehozását ösztönző intézkedései is. A romló külső környezet, az orosz-ukrán háború okozta kihívások ellenére a foglalkoztatottak száma újabb csúcsra emelkedve tavaly nyáron meghaladta a 4,7 millió főt, illetve értéke azóta is ezen a magas szinten alakul.

3.18. ábra: A foglalkoztatás alakulása Magyarországon

(15-74 éves korosztály, háromhavi mozgóátlag)

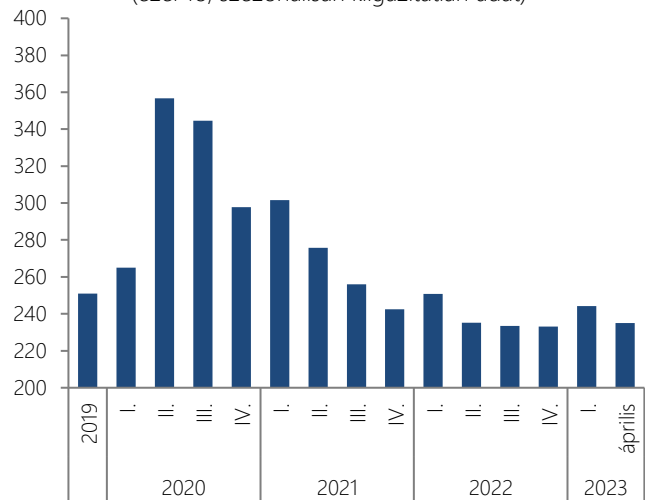
Forrás: KSH

2022-ben a foglalkoztatottak átlagos létszáma 4 millió 696 ezer fő volt, 61 ezerrel több, mint 2021-ben. Ezen belül a hazai elsődleges munkaerőpiacon 60 ezer fővel dolgoztak többen. A 15-64 évesek foglalkoztatási rátája egy év alatt 1,3 százalékponttal 74,4%-ra emelkedett. A munkanélküliségi ráta 0,4 százalékponttal, 3,6%-ra csökkent egy év alatt.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál 2022-ben átlagosan 238,2 ezer álláskeresőt tartottak nyilván, 30,7 ezer fővel kevesebbet, mint egy évvel korábban. Számuk decemberre rekord alacsonyra, 230,3 ezer főre csökkent. A regisztrált álláskeresők száma 2023 elején is historikusan alacsony szinten áll.

3.19. ábra: A regisztrált álláskeresők számának alakulása

(ezer fő, szezonálisan kiigazított adat)

Forrás: NFSZ

A gazdaság pótlólagos munkaerő iránti igénye továbbra is magas, 2022 utolsó negyedévében több mint 80 ezer üres álláshelyet tartottak nyilván.

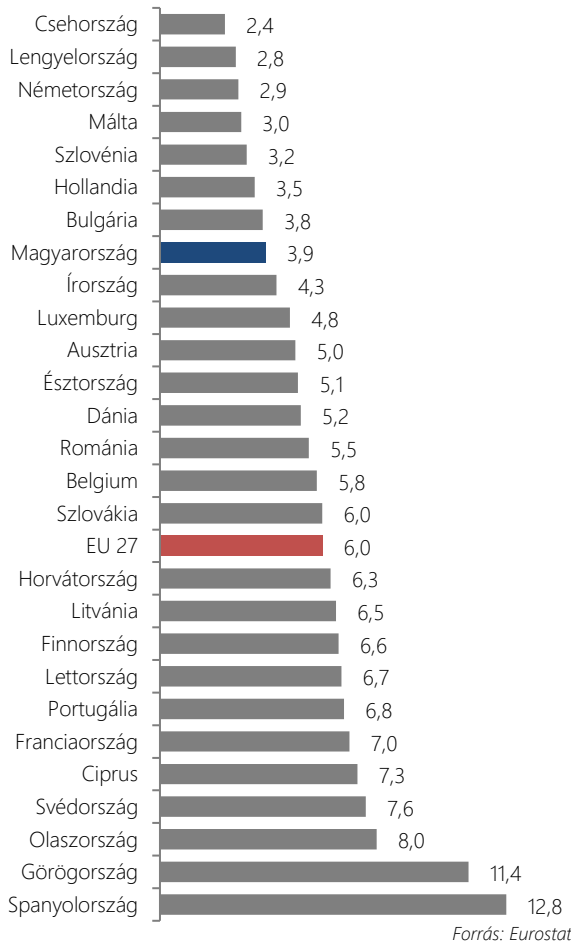
A legfrissebb adatok alapján 2023. január –márciusi időszak átlagában 4 695,8 ezren dolgoztak, 21,5 ezer fővel (0,5 %-kal) többen, mint egy évvel korábban. A növekvő aktivitás hatására a munkanélküliségi ráta 4,1%-ra emelkedett, eközben az uniós átlag továbbra is 6 százalék körül alakul. A munkanélküliségi ráta tekintetében Magyarország továbbra is a legkedvezőbb mutatókkal rendelkező uniós országok közé tartozik.

A kedvező munkaerőpiaci folyamatok fenntartásához hozzájárulnak a Kormány intézkedései is, mint például a KKV Energiaköltség és Beruházás Támogatási Program, a Baross Gábor Program, a Gyármentő Program, a kkv-k hiteleire kiterjesztett kamatstop, a Széchenyi Kártya Max+ hitelprogram, amelyek többek között segítik az energiaválságnak nagymértékben kitett vállalatok versenyképességének fenntartását. Emellett a Kormány újra elindította a "Vállalkozások munkaerő támogatása" programot, amely a 25 év alatti vagy legalább 1 hónapja nyilvántartott 25 év feletti álláskeresők elhelyezkedését segíti.

Előretekintve a gazdasági teljesítmény fellendülésével párhuzamosan az év második felétől a vállalatok munkaerő iránti kereslete tovább élénkül. Összességében a munkaerőpiac az energiaválság kihívásaival szemben ellenállóan bizonyult, a foglalkoztatottak száma várhatóan továbbra is rekordmagas szinten alakul.

3.20. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása

(százalék, 2023. február, szezonálisan igazított)

Forrás: Eurostat

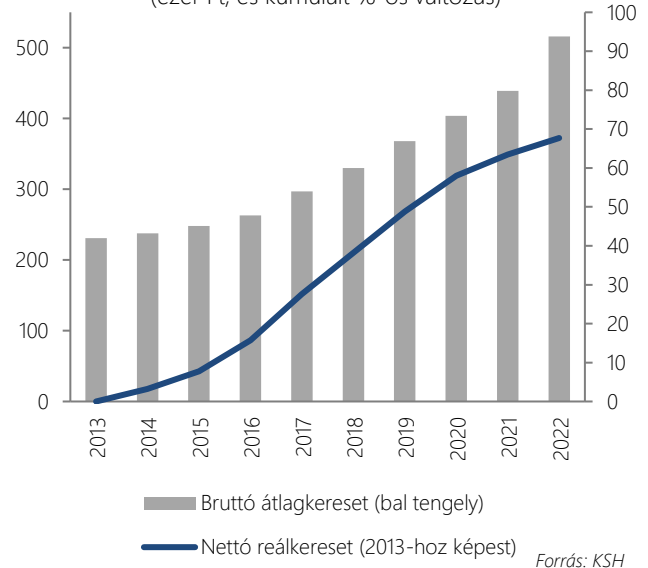
munkaerőpiaci környezet, az infláció bérfelhajtó hatása, a közsféra bérfelzárkózása, illetve a fegyverpénz 2022. februári kifizetése is hozzájárultak.

Szintén nagymértékben támogatta az év eleji béremelkedéseket, hogy 2022. január 1-jétől további 4 százalékponttal csökkentek a munkáltatói terhek, amely által maradéktalanul megvalósult a 2016. év végén megkötött bér- és adómegállapodásban rögzített nagyléptékű adócsökkentési sorozat.

Költségvetési körben a bérfelzárkózásokkal összefüggésben egy év alatt 21,1%-kal emelkedett a bruttó átlagkereset. A versenyszférában az év második felében gyorsult a bérdinamika, a magas infláció a munkaerőhiányos ágazatokban évközben több vállalatot pótlólagos béremelésre kényszerített, illetve ösztönözte az évközi prémiumkifizetéseket. Összességében a vállalati körben 15,7%-os bérkiramlást mértek a tavalyi évben.

3.21. ábra: Keresetek alakulása

(ezer Ft, és kumulált %-os változás)

Forrás: KSH

3.3.2. KERESETEK

2022-ben a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a közsférában és a jelentősebb nonprofit szervezeteknél a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete 515 800 forint volt. Ez az érték 17,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

A dinamikus bérnövekedéshez az év eleji kedvező konjunktúra, a bérminimumok közel 20%-kal történő emelésének tovaryűrűző hatása, a feszes

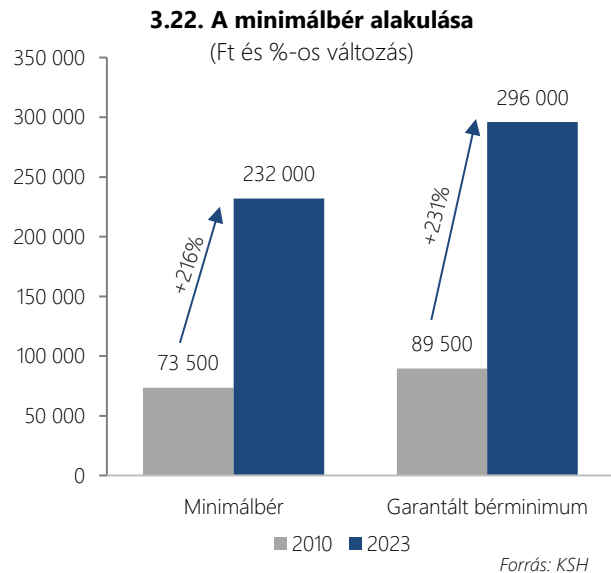
A 2022-es év tekintetében kiemelendő, hogy mind a minimálbér, mind a garantált bérminimum, mind pedig az átlagbér bővülése meghaladta a fogyasztói árak növekedését, így a reáljövedelmek tovább emelkedtek. A 14,5%-os infláció mellett 2,6%-os mértékű volt a nettó reálbérek növekedése 2022-ben.

2023 év elején mérséklődött a bérdinamika a korábbi hónapokhoz képest, ugyanakkor továbbra is kétszámjegyű bérkiramlást mértek. A fegyverpénz

hatását kiszűrve februárban 15,6%-kal emelkedhetett a bruttó átlagkereset a munkáltatók teljes körénél.

A kormányzati szektorban az elkövetkező években is számos életpálya modell biztosítja a fizetések növekedését. A Kormány 2021 januárjától fokozatosan végrehajtotta az orvosi béremelési programot, így például 2023-ra a kezdő rezidens orvosi fizetése közel 700 ezer forintra emelkedett, míg egy 40 éves szakmai tapasztalattal rendelkező szakorvos fizetése elérte a 2 millió 380 ezer forintot. 2023. január 1-jével megtörtént a béremelési program utolsó lépése is, ami egy év alatt további 11 százalékos bérnövekedést jelentett. Két lépcsőben - 2023. július 1-jével, majd 2024. március 1-jével – az ápolók fizetése is tovább emelkedik. 2023 januárjától a pedagógusok fizetése is nő, a béremelés mértéke pedig az uniós források megérkezésével még tovább növekszik. A rendőrök és a katonák 2022. szeptemberi fizetésemelését követően 2024 januárjában további illetményemelésre számíthatnak.

2023. januárjától a minimálbér 232 000 forintra (+16%), a garantált bérminimum pedig 296 400 forintra (+14%) növekedett Magyarországon.

Előretekintve a gazdasági lassulással összhangban, valamint a magas bázis eredményeképpen a bérek növekedési üteme némileg mérséklődhet 2023-ban. Ugyanakkor idén is kétszámjegyű bérdinamika érvényesül. Az infláció csökkenő pályára állását követően ezáltal az év második felében a reálbérek is újra emelkedésnek indulnak.

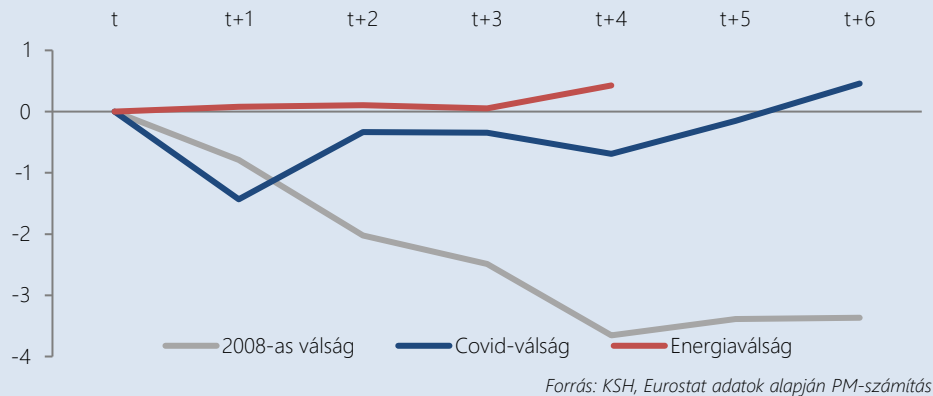
3. számú keretes írás: Válságálló a hazai munkaerőpiac

A 2010. évi kormányváltás előtt Magyarország munkaerőpiacát magas inaktivitás, az Európai Unió egyik legmagasabb munkanélküliségi rátája és alacsony foglalkoztatási szint jellemezte. A kedvezőtlen munkaerőpiaci folyamatok a gazdasági növekedésnek is gátját képezték. Éppen ezért az új Kormány 2010-ben a foglalkoztatási fordulat elérését tűzte ki egyik elsődleges céljául. Ennek érdekében az adórendszer úgy került átalakításra, hogy támogassa a munkahelyek megőrzését, újak létrehozását és a munkakeresők elhelyezkedését. A sikeres gazdaságpolitikai intézkedések eredményeképpen 2010-et követően a foglalkoztatás és az aktivitás is jelentős emelkedésnek indult, a munkanélküliség pedig számottevően csökkent.

A Kormány kezdeményezésére 2016. év végén megkötött hatéves bér- és adómegállapodás hozzájárult ahhoz, hogy a dinamikus reálbéremelkedéssel párhuzamosan folytatódott a foglalkoztatás bővülése. A megállapodásban foglaltak Kormány általi maradéktalan végrehajtása megerősítette a magyar bérek költségoldali versenyképességét, növelte az ország tökevonzó erejét és az adórendszer versenyképességét, a munkatermelékenység növelésének elősegítésén keresztül tartósan hozzájárult a gazdasági növekedéshez. A kétszámjegyű bérdinamika ösztönözte a munkapiaci aktivitás további növekedését. Lépésről lépésre sikerült elérni és fenntartani a 4,7 milliós foglalkoztatási szintet, Magyarország munkaerőpiaci mutatói pedig évek óta kedvezőbbek az uniós tagállamok átlagnál.

A foglalkoztatottak számának változása az elmúlt időszak válságaiban

(%-os változás az esemény bekövetkezésének negyedévéhez képest)

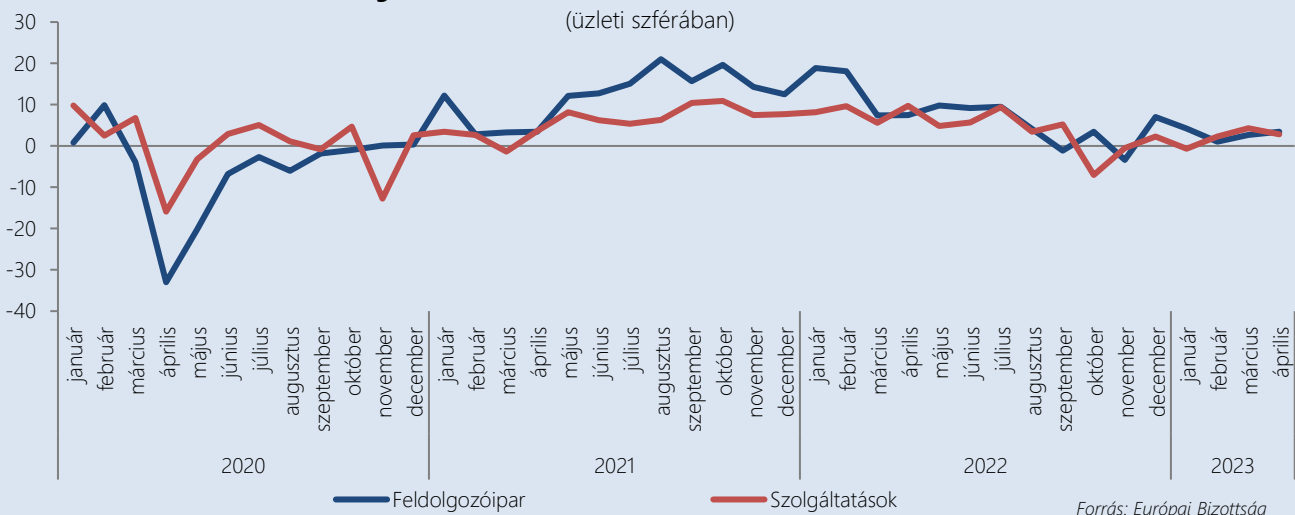

A 2008-as pénzügyi válság a laza munkaerőpiaci környezetben a foglalkoztatás visszaesését és ezzel párhuzamosan a munkanélküliség jelentős megugrását eredményezte, melyet aztán lassú helyreállítás követett. Ezzel szemben a feszes munkaerőpiaci környezetnek és a kormányzati intézkedéseknek köszönhetően a 2010 óta bekövetkezett foglalkoztatási folyamatokat a koronavírus-járvány is csak átmenetileg vetette vissza. A Covid-válság alatt a munkanélküliségi ráta nem haladta meg az 5%-ot és nemzetközi összevetésben is a legalacsonyabbak között szerepelt. A koronavírus-járvány lecsengését gyors munkaerőpiaci korrekció követte, a foglalkoztatottak száma újabb csúcsra emelkedett.

Az orosz-ukrán háború, illetve az energiaválság kihívásait – a korábbiakhoz képest is nagyobb ellenállóképességről tanúságot téve - jól vészelte át a munkaerőpiac: az adatok alakulása továbbra is kedvező. A magas foglalkoztatási szint fenntartásában jelentős szerepet játszanak a Kormány munkahely védő és újak létrehozását támogató intézkedései.

Foglalkoztatási kilátások az ESI vállalati felmérésében

(üzleti szférában)

Előretekintve kedvező továbbá, hogy a vállalkozások pótlólagos munkaerő iránti kereslete 2022 negyedik negyedévében a Covid-válság előtti szinten alakult, míg az áprilisi vállalati felmérések alapján az üzleti szféra foglalkoztatási hajlandósága a feldolgozóiparban és a szolgáltatásoknál továbbra is pozitív. Mindezek eredményeképpen, az átmeneti gazdasági lassulás ellenére is, rekordmagas, 4,7 millió fő körül alakulhat a foglalkoztatottság.

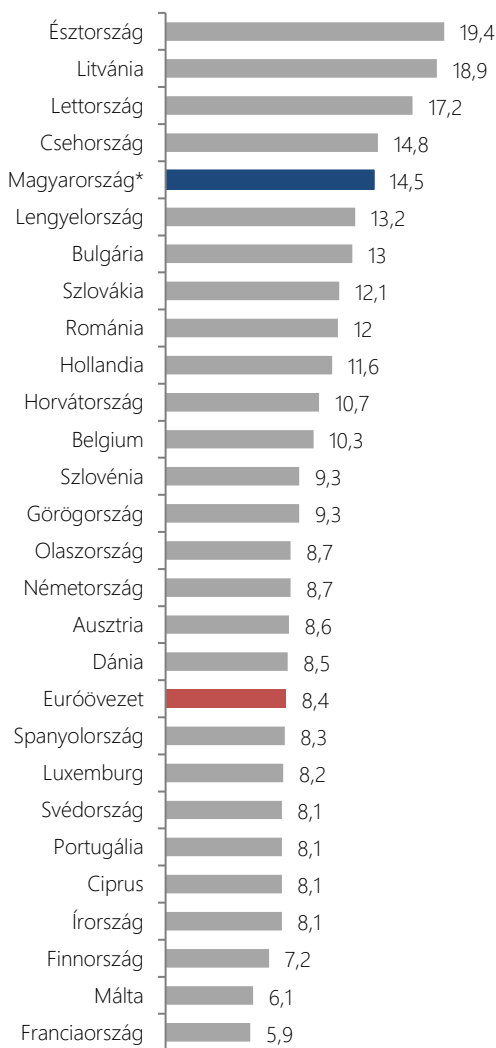
3.4. INFLÁCIÓS FOLYAMATOK

2022-ben az infláció 14,5% volt, amely az ötödik legmagasabb ráta az Európai Unióban. Az áremelkedés elsősorban az orosz-ukrán háború és a kivetett szankciók által súlyosbított energiaválsághoz köthető, amelyet tovább fokozott a nyáron tapasztalt történelmi szárazság, valamint a külföldi magas infláció begyűrűződése és az árfolyam leértékelődése. Az áremelkedés az élelmiszerek főcsoportjában a legmagasabb, de jelentősen növekedtek az ipari termékek árai is, míg a szolgáltatások drágulása elmaradt az átlagos mértéktől. Az üzemanyagok árát az év során stabilizálta az üzemanyag árstop, így annak áremelkedése is elmaradt az általános mértéktől.

A koronavírus-járvány utáni keresletoldali többlet, illetve az orosz-ukrán háború következtében kirobbant energiaválság globális szinten is jelentős drágulást okozott, így az Egyesült Államokban a 70-es évek óta nem látott mértékű, az Euróavezetben pedig még precedens nélküli értékre emelkedett az infláció. Ennek eredményeként mind az amerikai, mind az európai központi bank gyors kamatemelési ciklust indított, amelynek eredményeként, valamint a normalizálódó energia- és nyersanyagáraknak is betudhatóan mind az amerikai, mind az euróvezeti infláció hónapok óta csökken. Ugyanakkor a maginfláció alakulása az Egyesült Államokban, és kiváltképp az Euróavezetben továbbra is erős árnyomást jelez.

3.23. ábra: Az árak emelkedése az EU-ban

(2022, év/év %-os változás)

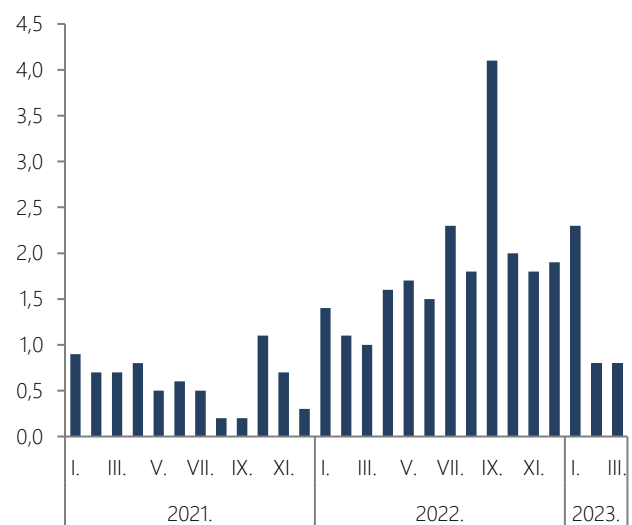

Forrás: Eurostat, *KSH nemzeti módszertan

Az infláció emelkedése Európa szerte megfigyelhető volt a tavalyi év során, azonban a kelet-közép-európai országokban az infláció meghaladta a régi tagállamokban tapasztalt mértéket. Ez arra utal, hogy ebben a körben a drágulás nemcsak a magas energiaárak, hanem olyan strukturális tényezők eredménye is, mint a háború földrajzi közelsége, a gyors növekedést kísérő árkonvergencia, valamint a feszes munkaerőpiac hatásainak begyűrűződése.

3.24. ábra: Az infláció alakulása Magyarországon

(hó/hó változás, %)

Forrás: KSH

A magyar, januárban tetőzött inflációra a már említett tényezőkön túlmenően jelentős hatással volt az árfolyam leértékelődése, a szárazság által átlagosnál

súlyosabban érintett agrárium, az erős bérdinamika, illetve az elmúlt időszak erős belső kereslete. Az árak februárhoz hasonlóan márciusban is egy hónap alatt 0,8 százalékkal emelkedtek, ami a két legkisebb emelkedés az elmúlt 15 hónapban.

Előretekintve, több tényező is a globális inflációs folyamatok enyhülésének irányába mutat. Bár a földgáz és elektromos energia világpiaci ára továbbra is jóval magasabb, mint a háború előtt, jelentős csökkenést mutat a nyári csúcsponthoz képest. Ezzel párhuzamosan, a Brent olaj ára visszatért a háború előtti, januári szintjére. A nyersanyagok többségének ára is számottevően mérséklődött. A FAO élelmiszerár-indexe a tavaly tavaszi csúcsához képest jelentősen csökkent.

A fenti hatások, valamint a szigorú monetáris politika és a Kormány árakat fékező intézkedései nyomán

folytatódik az infláció csökkenése. Az árstopokat 2023. június 30-ig meghosszabbította a Kormány és kötelező heti akciókat ír elő az élelmiszerüzleteknek. Ezenkívül online árfigyelő rendszer kerül bevezetésre. A növekvő ártranszparencia, a fogyasztói árak összehasonlíthatósága fokozhatja a versenyt, ami árleszorító hatással bír. Továbbá, az élelmiszer-drágulással szembeni versenyhatósági fellépés is folytatódik, ami szintén elősegíti a fogyasztói árak csökkenését. A Kormány hozzájárul a kvk-k megemelkedett energiaköltségeihez, ellensúlyozva ezáltal annak fogyasztókra történő áthárítását, illetve támogatást is nyújt olyan energiahatékony beruházások megvalósításához, amelyek szintén hozzájárulnak az áremelkedés minimalizálásához. Az év első felében még lassabb lehet a mérséklődés, azonban a második félévre gyors ütemű csökkenés bontakozik ki, amelynek eredményeként az infláció év végére várhatóan egyszámjegyre mérséklődik.

3.5. CIKLIKUS FOLYAMATOK

A járvány által okozott átmeneti visszaesést követően 2021-ben folytatódott a potenciális növekedés gyorsulása, többek között az erősödő beruházási folyamatoknak is köszönhetően. Ez a folyamat 2022 év egészében még kitartott, ugyanakkor az orosz-ukrán háború, a szankciók és az infláció makrogazdasági következményei a pozitív trendet átmenetileg megtörték.

A potenciális növekedés tekintetében a középtávú kilátások továbbra is kedvezőek: 2027-ben a gazdaság potenciális növekedése ismét 4% közelébe gyorsulhat. A beruházási ráta a gazdasági teljesítmény visszaesése idején is relatív értékét tekintve magas szinten marad, ezáltal a tőkefelhalmozás potenciális növekedéshez való hozzájárulása az előrejelzési horizonton, kiemelten 2023-at követően fokozottan erőteljes lehet, amit elősegítenek a feldolgozóiparban megvalósuló nagyvállalati kapacitásbővítések és a beérkező EU-s források. A kedvező folyamatot támogatja, hogy a munka és tőke relatív árának alakulása további ösztönzőként hat a termelés automatizálására, amely szintén a beruházások és a tőkeállomány, valamint a termelékenység emelkedését eredményezi.

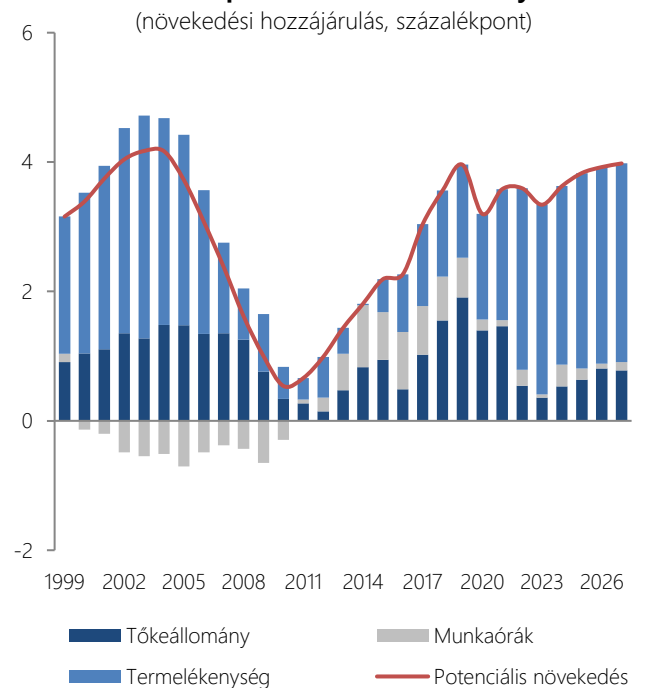
Mindezek következtében a növekedés tényezőit tekintve folytatódik a 2017-2019 években érvényesülő tendencia, miszerint egyre inkább az extenzív, főként munkaerő bővítésen alapuló növekedésről az intenzív fejlődés felé terelődik a hangsúly, azaz a hatékonyság és a tőkefelhalmozás kerül előtérbe. A pozitív folyamatok eredményeként a termelékenység potenciális növekedéshez való hozzájárulása fokozatosan emelkedhet: az előrejelzési horizont végére elérheti a 3 százalékpontot.

A járvány kitörése előtt, 2018-ban és 2019-ben is a gazdaság kimagasló növekedése eredményeként a kibocsátási rés pozitív tartományba lendülhetett. Ezt követően 2020-ban a koronavírus járvány okozta kereslet-visszaesés következtében a kibocsátási rés átmenetileg a negatív tartományba került, míg a sikeres kilábalás eredményeként a 2022-es év végére gyorsan bezárult. A koronavírus okozta sokkot követően az iparban és építőiparban gyors korrekció

volt megfigyelhető. Ezzel szemben számos szolgáltatás, különösképpen a nemzetközi turizmushoz kötődő szállítmányozás, a vendéglátás, rekreáció esetében a visszaállás nagyrészt csak az utóbbi negyedévekben valósult meg.

A háború és szankciók következtében felgyorsult infláció nyomán szigorodó jegybanki politikák és a bizonytalan nemzetközi környezet a beruházások visszaeséséhez és ezen keresztül a potenciális növekedés mérséklődéséhez vezetnek. Az elkövetkező időszakban a gazdaság növekedése átmenetileg elmaradhat a strukturális tényezőkből fakadó mértéktől, ugyanakkor az infláció mérséklődésével és a gazdasági növekedés visszatérésével párhuzamosan a kibocsátási rés az előrejelzési horizonton fokozatosan záródhat. A kibocsátási rés így 2023-ben -1,5 százalékra nyílhat, majd 2027-re ismét záródhat.

3.25 ábra A potenciális növekedés tényezői

3.6. KÜLSŐ EGYENSÚLY

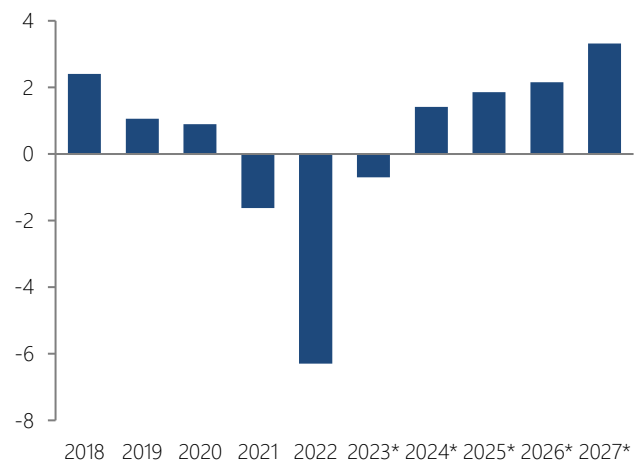
A külső egyensúlyi mutatók 2016 óta mérséklődő dinamikája 2022-ben jelentősen felgyorsult, amely a külkereskedelmi hiány megugrásával vonható párhuzamba. A külkereskedelmi egyenleg romlásának hátterében a korábbi évekhez képest drasztikusan megemelkedő energiaimport-számla állt, amelyhez jelentős cserearányromlás volt társítható. A megemelkedő importszámlát ugyanakkor némileg ellensúlyozták az ellátási lánc problémák enyhülésének következtében fellendülő export értékesítések, valamint a turizmus és szállítási szolgáltatások növekvő egyenlege is. A jövedelmeket tekintve a munkajövedelem-beáramlás továbbra is a járványt megelőző évek szintje alatt alakult, míg a külföldi vállalatok profitja a növekvő költségek és az extraprofit adó következtében kismértékben csökkent. A kedvezőtlen tényezők együtteseként a folyó fizetési mérleg hiánya a GDP 8,3%-át tette ki 2022-ben, míg a tőkemérleggel együtt számított finanszírozási igény 6,3% volt. Általánosságban elmondható, hogy az energiaimport-drágulás Európa-szerte rányomta bélyegét a külső egyensúlyi mutatók alakulására.

Előretekintve a külső egyensúlyi mutatók érdemben javulhatnak, egyrészt az energiaszámla mérséklődésének köszönhetően, amelyet a tőzsdei árak normalizálódásán túl a hazai fogyasztók energiatakarékosági megfontolásai is támogatnak. Másrészt, az ellátási láncok nehézségeinek enyhülésével párhuzamosan, az új termelőkapacitások kiépülése lendületet ad az ipari teljesítménynek és kivitelnek, valamint az idei évben a nemzetközi turizmus is egyre jobban megközelítheti majd a koronavírus előtti szintjét. A külső egyensúlyi mutatók visszarendeződése már 2023 februárjában elkezdődött. Hazánk termék-külkereskedelmi egyenlege 2023 második hónapjában egy több mint másféléves negatív trendet megtörve ismét pozitívan zárta a februári hónapot. Ez a pozitív változás a jól teljesítő kivitel mellett az energia import értékének a csökkenésével, valamint a belső kereslet mérséklődésével magyarázható, amely enyhítette Magyarország import igényét.

A tőkemérleg döntő részét kitevő, Uniótól érkező transzfereket tekintve 2016 óta nettó értelemben 17

milliárd euró beáramlást mutat a statisztika, ami nagyságrendileg a teljes 2014-2020-as keretösszeg 76%-a. Ezzel párhuzamosan az elkövetkező években a 2021-2027-es programozási időszak keretösszegéből és a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközből érkező EU-s források is erősítik a tőkemérleget. Bár a jelentősen növekvő hazai GDP-nek köszönhetően az uniós források súlya a külső egyensúlyi mutatók alakulását tekintve jelentősen mérséklődött, mértékük átlagosan a GDP 2,5%-a körül alakulhat a következő évek során. Ennek, illetve a folyó fizetési mérleg egyre mérséklődő hiányának köszönhetően 2024-től ismételten nettó hitelező pozíció épülhet ki a külfölddel szembeni finanszírozási képesség tekintetében.

3.26. ábra: Külső finanszírozási képesség
(GDP %-ában)

Forrás: KSH, PM- számítás

Összességében a kedvező energiapiaci fordulat, az újonnan kiépülő exportpiaci kapacitások, illetve a szolgáltatások további erősödése kedvező képet rajzolnak a külső egyensúlyi mutatók jövőbeli alakulásáról. Így az előrejelzési horizonton visszaépülhet a gazdaság külfölddel szembeni finanszírozási képessége, így folytatódhat a külfölddel szembeni, már most is alacsony mértékű nettó adósság csökkenése, amely tovább erősíti Magyarország negatív külső sokkokkal szembeni ellenálló képességét.

3.7. A KORMÁNYZATI INTÉZKEDÉSEK GAZDASÁGI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA

Jelen fejezet a 2022. évi Konvergencia Program megjelenése óta meghozott fontosabb kormányzati intézkedések makrogazdasági hatásvizsgálatát tartalmazza. A 2022 áprilisa óta bejelentett intézkedések, valamint a korábbi döntések megemelt kiadásai együttesen számottevően hozzájárulnak a GDP növekedéséhez. A kormányzati döntések közül legnagyobb horderejűként említhető a minimálbéremelés, a kamatstop és a hitelmoratórium meghosszabbítása és kibővítése, valamint a kormányzati béremelési programok:

- 2023. január 1-től a minimálbér 232 ezer forintra, a garantált bérminimum pedig 296,4 ezer forintra emelkedett.
- 2023 júliusától az ápolók és egészségügyi szakdolgozók jövedelme tovább nő.
- A szakoktatók fizetése is emelkedik.
- A fegyveres és rendvédelmi szervezetek hivatásos tagjainak béremelése 2022. szeptemberétől.
- A háztartások rezsicsökkentésének átalakítása, amelynek keretei között a rezsicsökkentett ár az átlagfogyasztásig vehető igénybe.
- Takarékoság és hatékonyságnövelés a minisztériumoknál, a költségvetési szerveknél és a kormányprogramoknál.
- Állami beruházási projektek átütemezése és újratervezése.
- A lakossági jelzáloghitelekre érvényes kamatstop meghosszabbításra került 2023. június 30-ig, valamint 2022. november 1-jétől kiterjed a legfeljebb ötéves kamatperiódusokban rögzített hitelkamattal nyújtott, nem kamattámogatott jelzáloghitel-szerződésekre is.
- Az egyes alapvető élelmiszerekre vonatkozó lakossági árstopok bővítése (tojás, burgonya), valamint meghosszabbítása 2023. június 30-ig.
- Hitelmoratórium meghosszabbítása 2022. december 31-ig.

Az energiaválság és az infláció nyomán megemelkedett kiadások ellentételezésére a szükséges bevételek biztosítása érdekében átmeneti extraprofitadók bevezetésére került sor, melyek alapvetően a piaci folyamatok hatására jelentős terven felüli profitot realizáló ágazatokat terhelik. A jelenlegi gazdasági

helyzetben nagy hangsúlyt kapnak az energiahatékonyság növelését célzó, valamint a nemzetközi értékláncokban keletkezett zavarok negatív gazdasági hatásainak kitett hazai kkv-k és nagyvállalatok finanszírozására létrejött beruházási és foglalkoztatási támogatások, valamint kedvezményes hitelcsomagok. Ezekon a programokon keresztül a Kormány 3000 milliárd forintot is meghaladó támogatást nyújt a vállalati szektornak, amely az éves GDP mintegy 4%-át jelenti:

- Baross Gábor Újraiparosítási Hitelprogram
- Baross Gábor Tőkeprogram
- Gyármentő Program, Gyármentő Likviditási Garanciaprogram, Gyármentő Beruházási Hitelprogram
- KKV Energhatékony Beruházást Támogató Program
- Széchenyi Kártya Program
- MFB hitel és tőkeforrások
- Kamatstop kiterjesztése a KKV-k hiteleire és fizetési moratórium az agrárvállalkozások számára.
- Nemzeti Tőkeholding megalapítása
- Duplájára emelkedett a munkába járás költségtérítése
- Vállalkozások munkaerő-támogatása program, amely a 25 év alatti vagy legalább 1 hónapja nyilvántartott 25 év feletti állás keresők elhelyezkedését segíti.

A hatásvizsgálat a Pénzügyminisztérium DINAMO-modelljének felhasználásával készült. A DINAMO-modell struktúrája hosszú távon neoklasszikus növekedési összefüggéseken nyugszik, ugyanakkor rövidtávon különböző súrlódások lassítják az ehhez való igazodást. A modell tulajdonságai alkalmassá teszik a kormányzati intézkedésekkel kapcsolatos hatásvizsgálatok elkészítésére. Ugyanis egyrészt a makrogazdasági változók széles körét tartalmazza, modellezve az egyes gazdasági szereplők viselkedését, másrészt a nemzeti számlák és az államháztartás pénzügyi számlái közötti kapcsolati rendszert konzisztensen teljesíti.

Az intézkedések DINAMO modellel készített makrogazdasági hatásait a 3.1. táblázat ismerteti. A modellezett gazdaságpolitikai lépések elsősorban a beruházási aktivitás dinamikus növekedésén keresztül támogatják a konjunktúrafolyamatokat. A kapacitásbővítések hosszú távon is javítják a gazdaság növekedési potenciálját, ugyanis a megvalósulásukat követő időszaktól kezdődően további csatornákon,

elsősorban az exporton, valamint a munkajövedelmeken keresztül is serkentik a GDP-bővülést.

A számszerű hatásokat tekintve a 2022 áprilisa óta meghozott kormányzati lépések a gazdaság idei évi teljesítményét 0,8%-kal, a jövő évit pedig 1,6%-kal emelik. Az intézkedések hatása tartósan kedvező, a 2024-es évet követően is 0,5-1,7%-os mértékben növelik a gazdaság teljesítményét.

3.1. táblázat: Intézkedések makrogazdasági hatásai

(a változók szintjének százalékos kumulált eltérése az alappályához viszonyítva)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
GDP	0.2	0.8	1.6	1.7	0.6	0.5
Háztartások fogyasztási kiadása	-0.6	-0.7	-0.2	-0.3	-0.5	-0.7
Beruházások	0.6	4.9	6.1	5.6	1.3	0.8
Export	1.5	6.8	7.9	7.8	4.0	3.8
Import	1.3	5.4	7.8	7.6	3.4	3.2
Infláció	0.0	0.1	0.2	0.2	0.3	0.2
Versenyszféra foglalkoztatás	0.0	-0.1	-0.1	0.2	0.1	0.1
Versenyszféra bruttó átlagkereset	0.0	0.1	0.3	0.6	0.8	0.7

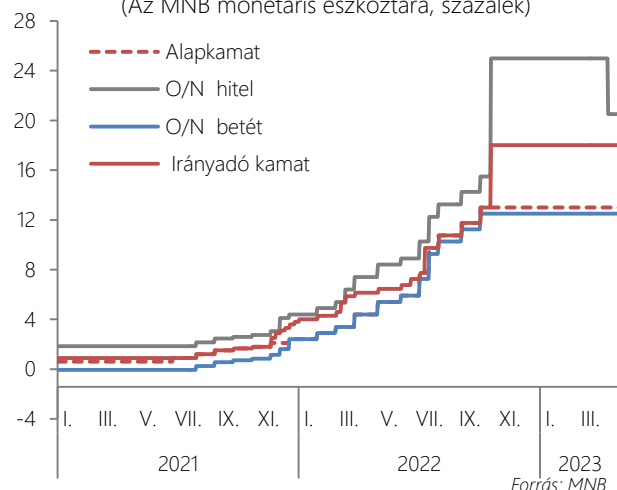
Forrás: PM-számítás

3.8. MONETÁRIS ÉS ÁRFOLYAM-POLITIKA

A pénzügyi helyzet érdemben változott 2022-ben. Az évtizedes távlatokban is magas áremelkedés letörésére az Egyesült Államokban és Európában is határozott kamatemelési ciklus kezdődött a központi bankok részéről, ugyan némileg eltérő ütemezéssel. A Fed-et kezdetben jellemző agresszív megközelítés mostanra enyhült, ezzel szemben az EKB kommunikációja a kezdeti késlekedés után mostanra határozottabb lett. A fejlett országok jegybankjait az időközben csökkenő infláció és az Egyesült Államok bankrendszerében bekövetkezett csődesemény sem tántorította el a kamatemelések folytatásától. Az EKB megítélése szerint a maginfláció alakulása továbbra is erős árnyomást sugall, ezért indokolt a szigorú megközelítés. A világ vezető jegybankjainak adatvezérelt hozzáállásából adódó bizonytalanság mindazonáltal a belföldi monetáris politika mozgásterére is kihatással van.

3.27. ábra: Csökkent a kamatfolyosó felső széle

(Az MNB monetáris eszköztára, százalék)

Forrás: MNB

A régió, illetve az Európai Unió más országaihoz hasonlóan a magyar monetáris politika fókuszában az infláció leszorítása áll. A központi bankok ezzel kapcsolatban Európa-szerte ugyanazzal a kihívással

szembesültek. Bár az áremelkedés mértéke évtizedek óta nem látott szintre emelkedett, annak hátterében elsősorban külső, kínálat-oldali hatások állnak. A kamatok emelése az inflációs várakozásokat és a belső keresletet ugyan visszafogja, azonban nem hatástalanítja az áremelkedés mögötti legfőbb tényezőt, ami az energiaárak emelkedése. Így a kamatemelések a kereslet-eredetű ársokkokhoz képest kevésbé direkt módon hatnak az infláció célhoz való közelítésében, ugyanakkor a magas kamat a reálgazdaság oldalán érdemi lassulással jár.

Az EKB főként a fenti dilemma okán a Fed-nél később kezdte meg kamatemelési ciklusát. Részben ezzel, részben pedig a kontinens energiaellátása körüli bizonytalansággal egyidejűleg pedig az euró is érdemben gyengült a dollárral szemben 2022 során. Mindazonáltal, az EKB határozott kommunikációja és a külső környezet javulása következtében az euró érdemben tudott erősödni.

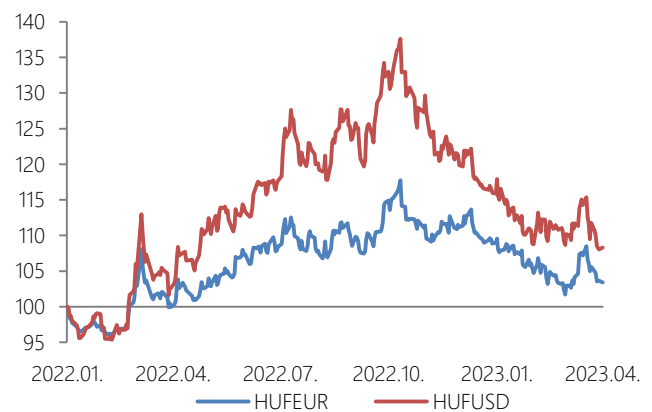
A régióban is kiemelkedő kamatszint, a fizetési mérlegre nehezedő energiaár-nyomás enyhülése következményeként a forintot erősödés jellemezte idén. Az árfolyam vonatkozásában az MNB-nek nincs deklarált célja. Ugyanakkor az árfolyam stabilizálása érdekében a központi bank 2022. októbertől 2023 márciusáig átmenetileg biztosította az energiavásárláshoz szükséges devizát. Összességében 2022 második felére az árfolyam alakulása nagyobb hangsúlyt kapott a monetáris politikai döntéshozatalban, illetve a kommunikációban. Ez utóbbi ugyanakkor nem egyedülálló, tekintettel arra,

hogy november elejétől a cseh központi bank a kamatdöntés mellett az árfolyam stabilitására vonatkozó szándékot is jelzi közleményeiben.

A Magyar Nemzeti Bank kamatpolitikája 2022 első felében a cseh- és lengyelországihoz hasonlóan alakult, nyártól azonban az MNB a régiós társaknál szigorúbb megközelítést képviselt. Előretekintve, a régióban a cseh és a lengyel központi bank kommunikációja a jelenlegi kamatszint megtartását sugallja illetve további emelések sem zárhatóak ki. Magyarországon ugyanakkor a várakozások szerint a központi bank belátható időn belül megkezdheti az irányadó, egynapos betét kamatának közelítését a 13%-os alapkamathoz, illetve az átmenetileg bevezetett eszköz kivezetését.

3.28. ábra: Árfolyamok alakulása

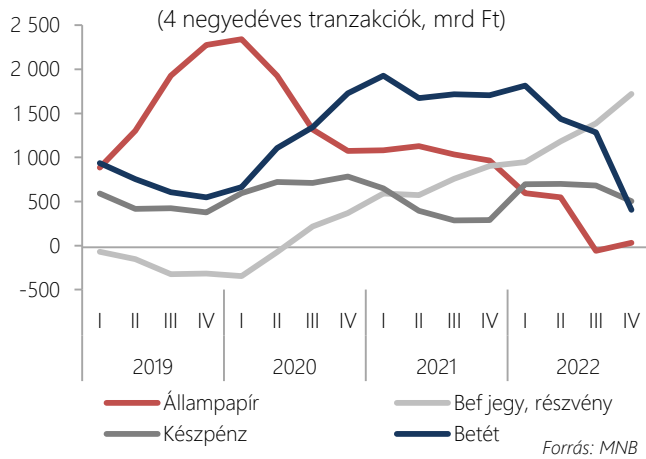
(2022. jan.1=100)

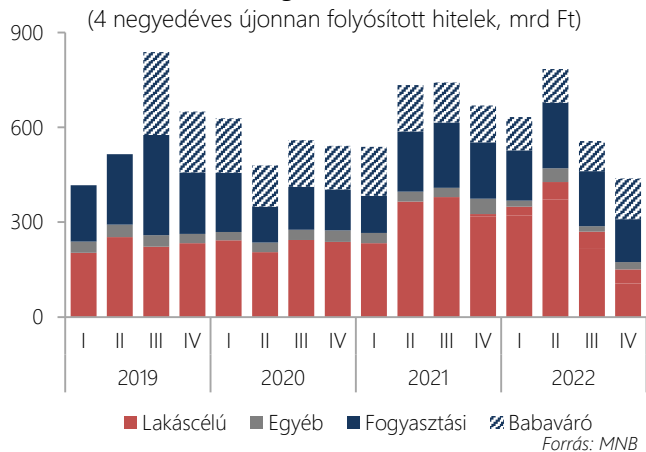
Forrás: MNB, PM-számítás

3.9. PÉNZÜGYI SZEKTOR

A kamatkörnyezet emelkedése fokozatosan gyűrűződött be a hitelezési folyamatokba, és a háztartások esetén volt erőteljesebben megfigyelhető. 2022 egészében a lakossági hitelállomány 6,3%-kal, 9920 milliárd forintra bővült, tavalyhoz képest a növekedési ütem így lényegében megfeleződött. A piaci hitelezés drágulásával a kormányzati támogatású programok egyre nagyobb szerephez jutottak. 2022 végére a Babaváró hitelállomány meghaladta a 2 000 milliárd forintot, amivel a teljes hitelállománynak már az ötödét teszi ki.

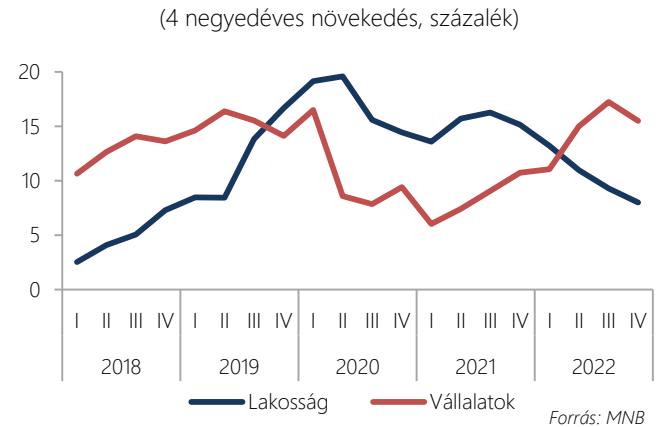
3.29. ábra: A lakossági megtakarítás értékálló formát keres

A háztartások az előző évben 2 510 milliárd forint új hitelt vettek fel, ami közel 10%-kal elmarad a 2021-es adattól. Az új hitelfelvétel mind a lakáscélú, mind a fogyasztási piaci alapú hiteleknél lassultak. 2023 elején a lakossági törlesztések már meghaladták az új hitelfelvételét, azaz a lakossági hitelezés tranzakciós szinten csökkent. Ugyanakkor a háztartások eladósodottsága a régiós országok közül továbbra is az egyik legalacsonyabb és lényegesen elmarad az Eurozóna átlagától. Ezáltal előretekintve a háztartási hitelezésben még jelentős növekedési potenciál rajzolódik ki.

3.30. ábra: A lakossági hitelezés lassult 2022 során

A háztartások nettó pénzügyi megtakarításai a koronavírus idején látott megugrás óta rendre csökkentek, 2022 végén mindössze 3424 milliárd forinttal emelkedtek, ami kétharmada az egy évvel korábbi bővülésnek. Általánosságban elmondható, hogy a megtakarítások az értékálló eszközök irányába áramlottak, amit az infláció hatása magyaráz. Ennek megfelelően a tőzsdai részvények és a befektetési jegyek vétele jelentősen bővült, míg az állampapírok és

a betétek egyre inkább visszaszorultak a második féltől kezdődően. Az árfolyam leértékelődésével nőtt a deviza eszközök iránti kereslet, összességében azonban továbbra is forinteszközök dominálnak.

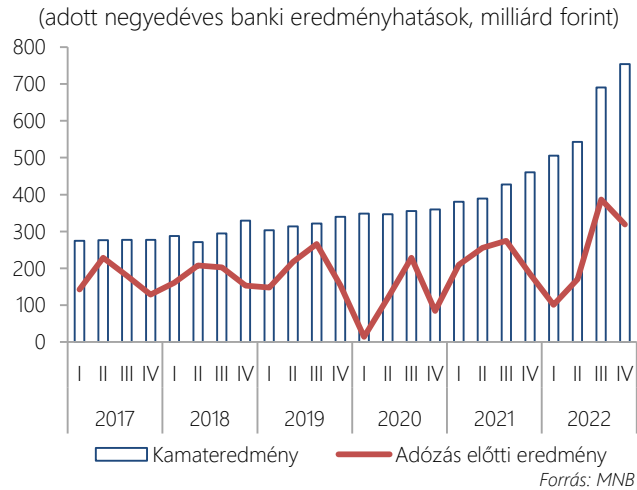
3.31. ábra: A finanszírozás drágulásával lassult a hitelezés

A nem pénzügyi vállalatok hitelnövekedése kétszámjegyű maradt 2022 során, amit az év elején még a forint, az év második felében már a devizahitelek húztak. Év végére a devizahitelek aránya ezzel elérte a 40%-ot, ami magyarázhatja a nem kkv – jellemzően nagyvállalati – hitelek 17,9%-os növekedését is. Ezzel szemben a KKV hitelezés csak 12,9%-ot bővült éves összevetésben. Utóbbi szektort segítették a Széchenyi Kártya Program konstrukciók, valamint a kamatkondíció drágulás hatására megfigyelhető hitelfelvétel előremenekülés is.

Az SZKP mellett az MFB, az Exim, a Garantiqa és az AVHGA számos hitel-, tőke- és garanciaprogrammal segítette a vállalatok forráshoz jutását. 2022 végéhez közeledve a vállalati finanszírozás megdrágulását a Kormány a nagyvállalatok által is igényelhető likviditási és beruházási forrásokkal kompenzálta.

A bankszektor számtalan kihívás ellenére is jelentős jövedelmezőség mellett stabil portfólió minőséggel rendelkezik, amely összkép ezáltal stabil és sokkoknak ellenálló bankrendszerrel tanúskodik.

3.32. ábra: Jelentősen bővült a kamateredmény a kamatkörnyezet emelkedésével

A bankszektor 2022 végi 977 milliárd forintos adózás előtti eredménye 5,5%-kal marad el a tavalyi rekordtól. A bankok elsődleges bevételeinek számító kamateredmény, valamint a díj- és jutalékeredmény jelentős részét továbbra is felemésztik a bankok működési költségei. A drága működést ellensúlyozta a kamatkörnyezet emelkedése, hiszen a kamateredmény bővülése közel kétszerese volt a működési költség emelkedésének. A bankszektor 540 milliárd forint értékvesztést és céltartalékot képzett 2022-ben. A tartalékképzés egész évben megfigyelhető volt; az év elején az orosz-ukrán háború miatt, később az extraprofit adók elszámolásából adódott. A költségnövekedést a zérus közeli betéti kamatokból adódó kiugró kamateredmény kompenzálta, így a bankszektor jövedelmezőségét mérő tőkearányos jövedelmezőség mutató (RoE) kétszámjegyű maradt a 2022-es év végére is. Mindeközben a belföldi hitelezés továbbra sem mutat túlzott eladósodottság kiépülésére utaló jeleket, valamint a nem-teljesítő hitelek aránya továbbra is alacsony maradt.

A 2022 elején elindított kamatstop kibővítésével nemcsak a változó, hanem a legfeljebb 5 éves kamatperiódusú jelzáloghitelek is védetté váltak az átárazódás hiteldrágító hatásától. Novemberben a Kormány a kkv szektor változó kamatozású forint hiteleire is kiterjesztette a kamatstopot, mely 2023 első félév végéig nyújt védelmet a forintban hitelfelvevők részére. A kamatstoppal védett ügyfelek körében mindazonáltal magas az előtörlesztési hajlandóság, ami a vállalatok stabil pénzügyi helyzetét jelzi.

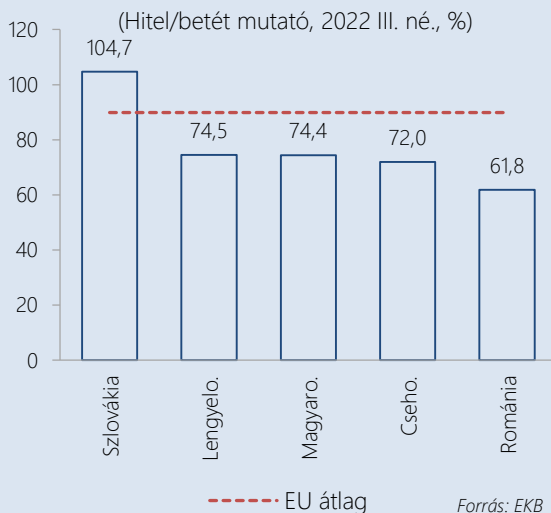
Összességében véve, a pénzügyi szektor immár negyedik éve tapasztalható negatív hatások mellett mutat kimagasló jövedelmezőséget, és egészséges szerkezetű hitelállományt. Mindebben kulcsszerepet játszottak a gazdaság- és monetáris politikai lépések, hiszen az elmúlt időszakban bevezetett, meghosszabbított vagy éppen feloldott kormányzati intézkedések a hitelkereslet bővülését és a hitelportfólió minőségének megőrzését szolgálták. Mindez végső soron a bankok üzletmenetére és pénzügyi mutatóira – így a gazdasági szereplők finanszírozási lehetőségeire – is kedvezően hatott. A kormányzat és a pénzügyi közvetítők közötti tehermegosztásnak köszönhetően pedig a gazdasági szereplők időt kaphattak, hogy igazodhassanak a változásokhoz.

4. számú keretes írás: Bankrendszeri biztonság

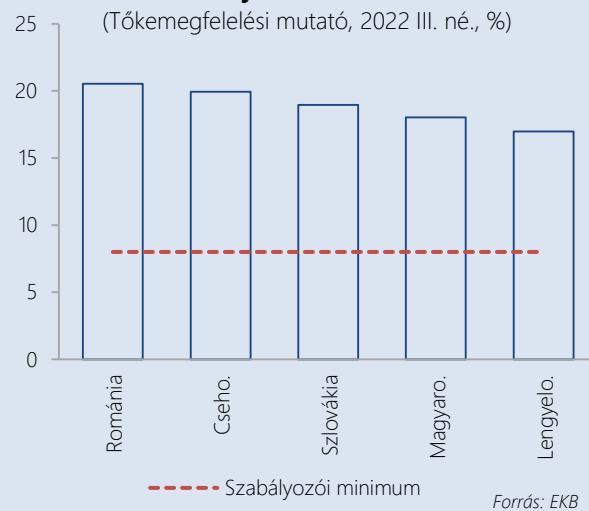
A pénzügyi közvetítőrendszer sérülékenysége a pénzügyi válságot követően ismét a figyelem központjába került 2023 márciusában. Fontos ugyanakkor, hogy a közelmúltban hírekbe került egyesült államokbeli és svájci bankkal kapcsolatos kedvezőtlen fejlemények háttérében egymástól eltérő hatások álltak, pénzügyi fertőződések jelei nem azonosíthatók. Erre utal az is, hogy a kezdeti turbulenciát követő piaci, elemzői aggályok enyhültek, amelyben kulcsszerepet játszott a bankszektorok prudens működése, valamint a jegybankok reakciói. Az EKB határozott álláspontja emellett, hogy az európai bankrendszer stabil, és felkészültsége jóval kedvezőbb, mint 2008-ban volt.

A magyar bankrendszer mutatói nemzetközi összehasonlításban is stabil, prudensen és eredményesen működő ágazatról tanúskodnak. 2022-ben 16%-kal, 81 ezer milliárd forint fölé emelkedett a hitelintézeti szektor konszolidált, azaz magyarországi anyabankok külföldi érdekeltségeit is tartalmazó mérlegfőösszege. A hitelállomány 6%-kal bővült, ezzel az eszközoldal mindegy 60%-át teszi ki, míg a mérleg passzív oldalán a betétek a banki források közel 80%-át alkotják. Ezzel a finanszírozási struktúra szempontjából a hitel/betét mutató az EU átlagnál is mérsékeltebb. Ugyanakkor a mutató nemzetközi összehasonlításban alacsony értéke alacsonyabb hozamkörnyezet mellett a hitelezés további mélyülését vetíti előre.

Finanszírozási szempontból a hazai hitelezés nem túlfűtött

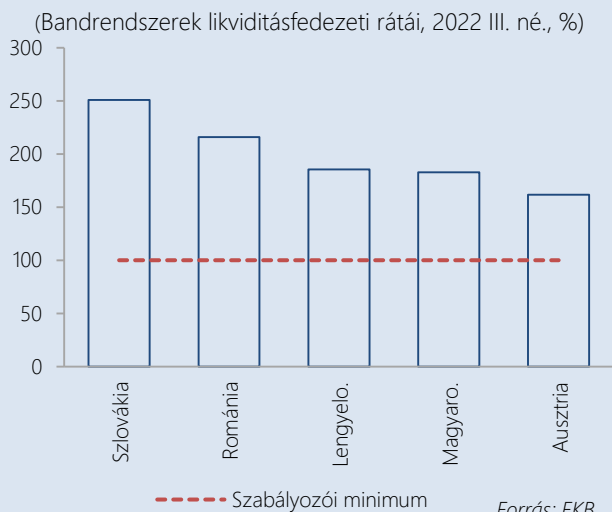
A banki tőke megfelelés a régióhoz hasonlóan szabályozói szint feletti

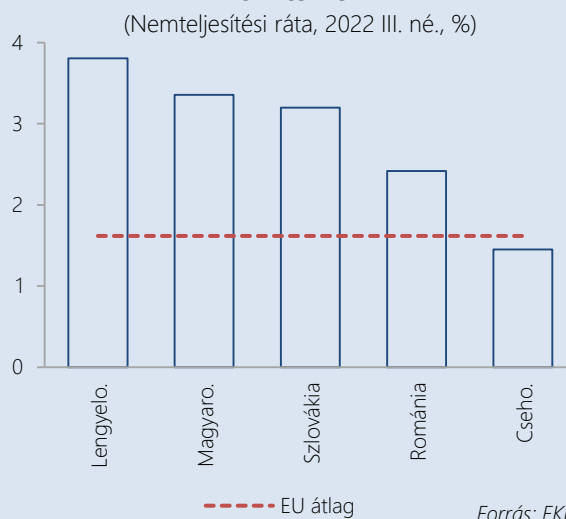
A mérsékelt hitel/betét arány kapcsán fontos tényező, hogy az elmúlt években az eszközoldali hitelkockázatok kiépülését a jegybank adóssághék-szabályokkal fenntartható mederbe terelte. A kevésbé támogató gazdasági környezet ellenére a nemteljesítő hitelek aránya a tavalyihoz hasonlóan továbbra is 3,2% maradt. A kifejezetten alacsony mutató minőségét tovább javítja, hogy a nemteljesítő hitelek alig több, mint fele 90 napot meghaladóan késedelmes. A pénzügyi szektoron és az államháztartáson kívüli ügyfélportfóliókat tekintve a nem pénzügyi vállalatok esetén 4,1%-os, a háztartások esetén 5,7%-os a nemteljesítő eszközök aránya. Utóbbi esetén meghatározó és előrejelző döntésnek bizonyult, hogy a lakossági devizaadósság korlátozásával lényegében megszűnt a háztartások árfolyamkockázata.

Amellett, hogy az eszközoldalt tekintve a bankrendszer egészséges, az adatok szerint az esetleges negatív sokkokkal szemben is érdemi ellenállóképesség mutatkozik. A bankszektor teljes tőke megfelelési mutatója, azaz a kockázattal súlyozott eszközportfólió után képzett tőke aránya 18,2% volt 2022-ben. Ezáltal a pénzügyi szektor szabad tőkéje, a régió más országaihoz hasonlóan jelentősen meghaladja a szabályozói iránymutatást. Az átmeneti forráskiáramlásokkal szemben védeltséget jelentő likviditási mutatók is kedvező képet mutatnak. A rövidtávú sokkok elleni likviditási tartalék (LCR ráta) a konszolidált adatok alapján 167%-on, míg a stabil eszközforrás lejárat szerkezetet biztosító ún. NSFR ráta 138%-on áll. Így mindkét likviditási szempont szerint a bankszektor jóval meghaladja az elvárt 100%-os küszöbértéket.

Az európai bankrendszerek jelentős likviditási tartalékkal rendelkeznek

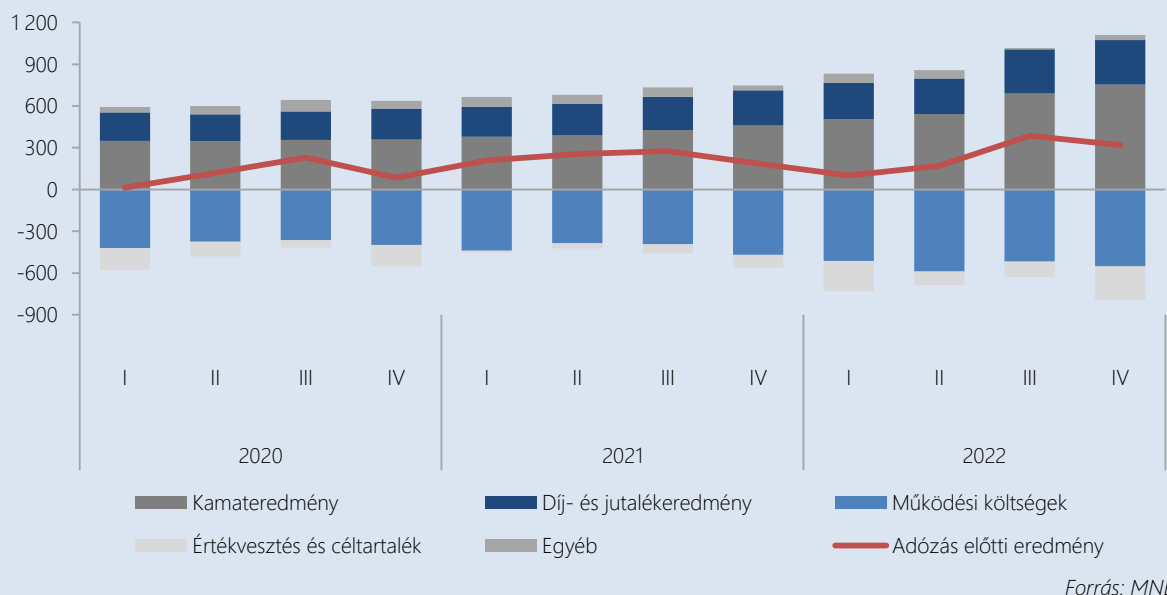
A nemteljesítő portfólió hasonló a régiós szintekhez

Előretekintve, mindemellett a bankrendszer jövedelmezősége is meghatározó. A jövedelmezőség egyrészt alapvetően hozzájárul a banki tőke és közvetve a hitelezés bővüléséhez, másrészt a veszteséges vagy várakozások alatti eredményesség mellett a bankok kockázati éhsége növekedhet, ami középtávon a hitelportfólió romlásához vezethet. 2022-ben a bankszektor 833 milliárd forintos nettó nyereséget ért el. A banki eszközök hatékony felhasználását mérő eszközarányos jövedelmezőség (RoA) év végére 1,03%-ra nőtt, míg a saját tőkére vetítve az adózott eredmény (RoE) 10,5% volt. Utóbbi bár 1 százalékponttal elmarad a tavalyi szinttől, továbbra is magas eredményességről tanúskodik. Emellett az ágazat jövedelemtermelő képességének javulását mutatja az is, hogy a működési költségek bevételekhez viszonyított aránya (CIR) 2021-hez képest tovább csökkent

Stabil eredményszerkezet támogatja a banki jövedelmezőséget

(Főbb banki eredménytétel, milliárd forint)

Összességében tehát a magyarországi pénzügyi közvetítőrendszer a sokkokkal szemben ellenállóképes, stabil és biztos fundamentumokkal rendelkezik.

4. A KORMÁNYZATI SZEKTOR HIÁNYA ÉS ADÓSSÁGA

4.1. KÖLTSÉGVETÉS-POLITIKAI CÉLOK

A 2022. évi költségvetést 5,2%-os gazdasági növekedéssel, mérsékelt, 3%-os inflációval, 5,9%-os GDP arányos hiánycéllal, valamint a GDP 0,4%-át, 233 milliárd forintot meghaladó biztonsági tartalékkal fogadta el az Országgyűlés.

A 2022-es költségvetés tovább kívánta erősíteni az elmúlt évek kormányzati politikájának meghatározó elemeit, kiemelten a család- és nyugdíjpolitikát, az otthoneremtés és felújítás programját. Ugyanakkor a megelőző két évhez képest egyértelműbben

érvényesült a pénzügyi stabilitás, azaz a hiány és államadósság csökkentésének szempontja.

Az orosz-ukrán háború és az erre az Európai Unió által foganatosított szankciók egyszerre vezettek a költségvetés terheinek jelentős emelkedéséhez. Továbbá, az inflációs hatások és emelkedő kockázatok révén a finanszírozási feltételek romlását is eredményezték. Mindezek ellenére a Kormány megerősítette az eredetileg tervezett 5,9%-hoz képest az alapfolyamatok szerinti 4,9%-os hiánycélt.

4.1. táblázat: Középtávú költségvetési pálya (GDP %-ában)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kormányzati szektor egyenlege	-6,2	-3,9	-2,9	-1,9	-1,4	-0,9
Bruttó államadósság	73,3	69,7	66,7	63,9	59,8	56,3

Forrás: KSH, MNB, PM-számítás

4.2. 2022. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS TELJESÜLÉSE

A legfontosabb, 2022. évet érintő fejlemények a családok támogatása, a közsférában alkalmazottak megbecsülésének növelése és a foglalkoztatás bővítése érdekében a következők voltak:

- A gyermeket nevelő családok meghatározott mértékben visszaigényelhetők 2021. évi személyi jövedelemadó befizetésüket, melynek kiutalása 2022 év elején történt (ez az uniós módszertan szerinti hiányt 2021-ben érintette).
- A kisvállalati adó (KIVA) kulcsa 11%-ról 10%-ra tovább mérséklődött 2022. január 1-jétől.
- 2022. január 1-jétől az egészségügyben, az oktatásban, a szociális ágazatban, a bölcsődékben és a kultúra területén dolgozók, valamint a rendvédelmi és a fegyveres erők állománya jelentős béremelésben részesültek. A hivatásos szolgálat elismerése céljából február közepéig került sor a hathavi fegyverpénz kifizetésére a fegyveres és a rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél foglalkoztatottak részére.

- A teljes 13. havi nyugdíj visszaépítésre került 2022-ben. A nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások a teljes év során 14%-kal emelkedtek. Sor került nyugdíjprémium kifizetésére is.

- 2022. január 1-től a minimálbér 200 ezer forintra, a garantált bérminimum pedig 260 ezer forintra emelkedett. Ezzel párhuzamosan nőtt a gyermekgondozási díj (gyed), a hallgatói gyed és a gyermekek otthongondozási díja (gyod) is. A gyed maximális összege elérte a bruttó 280 ezer forintot, a hallgatói gyed alapképzés esetén bruttó 140 ezer forintra emelkedett, a gyod pedig nettó 180 ezer forintra. A minimálbér emeléssel összefüggésben a közmunkások bére 100 ezer forintra emelkedett.

- A béreket terhelő munkáltatói adóterhek 2022-től 4 százalékponttal tovább csökkentek, ami kiegészülve a 25 év alatti fiatalok átlagbérig megvalósuló szja mentességével, újabb jelentős előrelépést jelentett a munkát terhelő adók csökkentésében.

Az inflációs nyomás következtében megnövekedett kockázatok miatt a Kormány már 2021 végén döntött a 2022-es hiánycél 4,9%-ra való szigorításáról, ennek érdekében 2022-re tervezett beruházások elhalasztásáról intézkedett.

Az orosz-ukrán háború kitörése és a szankciós politika miatt Európában energiaválság bontakozott ki. A fegyelmezett költségvetési politika továbbvitele hangsúlyosabbá vált, ez pedig további intézkedéseket tett szükségessé a korábbinál kedvezőtlenebb körülmények mellett. A költségvetés bevételei a korábban tervezettnél magasabb szinten alakultak a lassuló gazdasági növekedés ellenére, ugyanakkor a rezsicsökkentés fenntartása, a nyugdíjak értékállóságának biztosítása, valamint a költségvetés adósságterhének növekedése ennél is jelentősebb többletet jelentett a kiadási oldalon.

Az adóbevételek közel 2400 milliárd forinttal teljesültek túl az eredeti tervhez képest a makrogazdasági fejleményekkel összefüggésben (az évközi intézkedések hatását figyelmen kívül hagyva).

Ugyanakkor az energiaár robbanás hatása következtében az egyetemes szolgáltatás (villamos energia, földgáz) és a távhő szektor esetében szükséges költségvetési hozzájárulás mértéke az előzetes becslések alapján (az év során bevezetett intézkedésekkel elért megtakarítások ellenére) összesen közel 700 milliárd forintot tett ki.

Nemcsak a lakossági fogyasztók, hanem a központi költségvetési szervek részére is ellentételezést kellett nyújtani az energiaköltségeik emelkedése miatt, erre a célra 90 milliárd forint összeg biztosítása volt szükséges. A helyközi közlekedési vállalatok és a víziközmű vállalatok irányába kifejezetten az energiaár-emelkedés miatt kifizetendő kompenzáció mértéke meghaladta a 130 milliárd forintot. A Kormány továbbá döntött a KKV-k támogatásáról, hogy ellentételezze a 2022. október-december időszaki energia többlet kiadásait, és hozzájáruljon energiahatékonysági beruházásaik önrészének kifizetéséhez 60 milliárd forint értékben.

Júliusban a tervezettnél magasabb infláció miatt további 3,9%-os nyugdíjemelés történt (az eredeti tervek szerinti 5%-on felül). Novemberben újabb, 4,5%-

os növelésre került sor (szintén januártól visszamenőlegesen alkalmazva), a nyugdíjak reálértékének megőrzése érdekében. A nyugdíj kiadások 682 milliárd forinttal haladták meg az eredetileg tervezettet. A kamatkidadások is igen nagymértékben emelkedtek. A központi költségvetés adósságszolgálati kamatkidásai uniós módszertan szerint számolva 473 milliárd forinttal múlták felül az előirányzatot.

A romló gazdasági környezetre tekintettel a Kormány májusban stabilizációs intézkedésekről döntött a hiánycél tartása érdekében. Mintegy 1300 milliárd forintos zárolásról, beruházás halasztásról született döntés, valamint 860 milliárd forintos nagyságban, túlnyomó részben átmeneti, egyes ágazatokra kivetett extra profit adóbevétel került előírásra.

Az év során nőtt a különbség a dinamikus emelkedő globális energiaár-szint és a fokozottan védett háztartási energiaár rendszer támogatott árszintje között. Ez nyomást gyakorolt a költségvetés kiadási oldalára, sokkal nagyobb, mint amire 2022 elején lehetett számítani. Ezen felismert megfontolások alapján a Kormány 2022. július 13-án úgy döntött, hogy a támogatott háztartási energiafogyasztás mennyiségét a gáz és a villamos energia esetében az csak országos átlagfogyasztás mértékéig tartja fenn. A kedvezményes mennyiség feletti részre minden háztartásnak magasabb, a piaci árhoz közeli árat kell fizetnie. Ezáltal az alacsony jövedelmű, alacsony fogyasztású háztartások továbbra is védve maradnak a támogatások által. A tarifarendszer megtakarításra is ösztönöz, mivel minden háztartás igyekszik az előző évi átlag fogyasztás alá szorítani, vagy legalábbis csökkenteni a magas árú saját energiafogyasztását.

2022 során szűkítésre került azon mikro-, kis- és közepes vállalkozások köre, melyek korábban jogosultak voltak egyetemes szolgáltatásban energiát vételezni. A rendelet értelmében továbbá már nem jogosultak az egyetemes szolgáltatásra az egyházak, önkormányzatok, illetve egyéb szervek, szervezetek sem.

Az év második felében további intézkedésekre is sor került a költségvetési egyensúly megőrzése és az

áremelkedések negatív gazdasági hatásainak ellensúlyozása érdekében:

- Energia ágazat adóbefizetésének további növelése
- Feldolgozóipari KKV Energiaköltség és Beruházás Támogatási Program elindítása
- Széchenyi Kártya program kiterjesztése
- Gyármentő program elindítása a nagyvállalatok energiahatékonyságát növelő beruházások támogatásához
- A háztartások és a mikrovállalkozások számára az üzemanyagokra (december 6-ig) és a szükségleti cikkekre vonatkozó árplafonok meghosszabbítása
- Kedvezőbb kamatozású lakossági állampapírok bevezetése

A Kormány fegyelmezett, takarékos gazdálkodást rendelt el a költségvetési szerveknél, különös tekintettel az energiaköltségeik visszafogására.

Az Ukrajnában kialakult háborúval összefüggésben a magyar költségvetésből biztosított összeg 2022-ben 35,6 milliárd forint (90,97 millió euró) volt, 2023-ban pedig ezidáig 4,8 milliárd forint (12,64 millió euró), azaz összesen 40,4 milliárd forint (103,61 millió euró) volt. Ezen összegből Magyarország mindezidáig 13 milliárd

forint (34,39 millió euró) segílyt teljesített az ukrán humanitárius válság – Ukrajna területén történő – kezelése érdekében. Március végi adatok szerint menedékeskénti elismerésre 35 655 fő adott be kérelmet, ebből 31 867 fő esetén született elismerő döntés, 1 400 kérelem került elutasításra.

A 2022. évi központi költségvetés hiány 4764 milliárd forint volt. Az uniós módszertan szerinti hiány – a különleges fölgáz-készlet beszerzését is figyelembe véve – a GDP 6,2%-a lett, ezzel az egyszeri kiadással korrigálva a hiány 5% volt, azaz az alapfolyamatok szerinti 4,9%-os hiánycél lényegében teljesült. A háború miatt megnövekedett beszerzési kockázatok miatt a hazai földgázellátás biztosítása érdekében szükség volt - összhangban az ez irányú európai uniós törekvésekkel - a gázkészletek megszokott szinten felüli növelésére, aminek költsége GDP arányosan 1,2%-ot ért el. Ezt az összeget az uniós hiány számítás módszertana szerint költségvetési hiányt és adósságot növelő tényezőként kell számba venni.

A GDP-arányos államadósság a 2021. év végi 76,6%-ról 73,3%-os szintre csökkent. Ez kedvezőbb, mint a 84,0%-os, uniós átlag.

4.3. 2023. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS

A 2023. évi költségvetés a háború okozta kockázatokat magában hordozó bizonytalanságok között készült el, 4,1%-os gazdasági növekedést, 3,5%-os GDP-arányos hiánycélt és 5,2%-os inflációt alapul véve.

A 2023-as költségvetés a rezsvédelem költségvetéseként került elfogadásra, a Rezsvédelmi Alapban eredetileg 670 milliárd forint szerepelt a háztartási energiaárak kedvezményes szintjének fenntartására, valamint az állami intézmények megemelkedett rezsiköltségeinek ellensúlyozására.

A háború közelsége miatt kiemelt cél volt a határok és Magyarország védelmének biztosítása. Ezt a célt szolgálta a Honvédelmi Alap, amely megteremtette a honvédelmi fejlesztések forrásait, valamint megerősítette hazánk fizikai biztonságát. A 842 milliárd forintos Alapnak köszönhetően a honvédelemre fordított kiadások 2023-ban meghaladják a GDP 2%-át.

A költségvetési törvény biztosította a korábban létrejött családtámogatási formák fennmaradását, ezek köre bővült a 30 éves koruk előtt gyermeket vállaló édesanyák szja-mentességével. A háborús körülmények közt is kiemelt cél a teljes foglalkoztatás fenntartása, ezért a munkahelyvédelmi programok tovább folytatódnak, a munkát terhelő adók nem emelkednek.

A 2023. évi költségvetés 2022. évi tavaszi tervezésekor az alapul szolgáló makrogazdasági előrejelzés az akkori elemzői várakozásokkal összhangban volt, de az energiaellátási bizonytalanságok, piaci turbulenciák és ármozgások növekedtek az év második felében. Az év végén általánosan elfogadottá vált az a várakozás, hogy a tavasszal remélnél alacsonyabb növekedéssel és magasabb inflációval, valamint a forint árfolyamgyengülés ellenében szigorodó monetáris politikával kell számolni nemcsak 2023-at illetően, hanem az annak bázisát jelentő 2022. évre vonatkozóan is. Emiatt a költségvetés újratervezésére került sor 2022 decemberében.

A költségvetési módosítás 2022-höz képest, ugyan 4200 milliárd forinttal megemelkedett bevétellel

tudott számolni, de ezen többleteket ellentételezte a költségvetési terhek növekedése.

Az energiaárak emelkedésének költségvetési hatását 2022 végén már pontosabban lehetett látni, mind a lakossági rezsicsökkentés, mind az egyéb, energiaáremelkedéssel összefüggő költségvetési terhek alakulását illetően. Tavaly év végére az állami intézményekre - ide értve az önkormányzatokat, állami vállalatokat és non-profit szektort - az energia drágulása miatt várható többletkiadásra elkészült számítások a korábbi jóval meghaladó terhet mutattak ki. A Kormány ezen felül a magánszektor energia áremelkedésből adódó terheinek részleges átvállalásáról is döntött (KKV Energiaköltség és Beruházási Támogatási Program, gyármentő program, Széchenyi Kártya-hitelprogram). A Rezsvédelmi Alap kiadását összességében tehát 1940 milliárd forinttal meg kellett emelni.

A finanszírozási költségek növekedésére tekintettel és az egyenlegcél tartása érdekében a Kormány 2022 során számos intézkedést jelentett be 2022-re, amelyek a 2023-as költségvetési egyensúly erősítését is szolgálták. Így extraprofit adót vetett ki olyan ágazatokra, melyek az elmúlt években rendkívüli nyereségre tettek szert, valamint kiadáscsökkentési intézkedésekre is sor került. Év végén a megnövekedett kiadások ellentételezése érdekében ezen extraadók egy része megemelésre került, valamint kivetésre került a gyógyszergyártói különadó. A költségvetési fejezetek kiadását tovább csökkentette a törvénymódosítás mintegy 250 Mrd forinttal.

Az elhúzódó háború és a szankciók energiaár-robbanást és évtizedes csúcokat döntő inflációt eredményeztek Európában, így hazánkban is. A 2023-as költségvetési módosítás a korábbinál érdemben magasabb, 15%-os inflációval számol, úgy hogy célul tűzi ki, hogy az infláció mértéke év végére egyszámjegyre csökkenjen. A nyugdíjasok védelme érdekében továbbra is biztosított az inflációkövető nyugdíjmelés, valamint a 2022-ben visszaépített 13. havi nyugdíj. A költségvetés tartalmazza az idei 15%-kal

emelt nyugdíjak fedezetét, ahogyan biztosította a forrásokat az emelt összegű 13. havi nyugdíj februári kifizetéséhez is. A magasabb infláció miatt a költségvetés nyugdíjkiadása a 2022. évhez képest 755 milliárd forinttal növekszik.

Az infláció a hozamszintek megemelkedését eredményezte. Emiatt a költségvetés kamat terhe 1039 milliárd forinttal nő.

4.4. 2024-27. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK

A programidőszak utolsó négy évében a konvergencia program előrejelzése döntően már eddig meghozott kormányzati döntéseket vesz figyelembe.

A bevételi oldal meghatározó elemei az adó- és járulékbévételek, valamint az uniós transzferek. Folytatódik a foglalkoztatás bővítése, a családok és a vállalkozások támogatása. Az előttünk álló években összességében jelentős uniós forrás hívható le, azonban a hozzájárulás mértéke is növekszik. Az

A módosított költségvetési törvény az eredeti elképzelésekhez képest némileg magasabb, 3,9%-os GDP-arányos hiánycéllal számol tekintettel a kedvezőtlenebbé vált körülményekre. Ugyanakkor a 2023. végére tervezett államadósság a megemelt hiánycél ellenére az eredeti költségvetési törvényben rögzített 73,6%-hoz képest kedvezőbben, 69,7%-ra csökkenhet a várható magasabb nominális GDP-nek köszönhetően.

adómérséklések (pl. 25 év alatti fiatalok és a 30 év alatti anyák szja mentessége, csokkal vásárolt lakások illetékmentessége) fennmaradásával számolunk, ugyanakkor a dinamikus bővülő GDP mellett 1,8 százalékponttal mérséklődhet az adócentralizáció 2027-ig. Az államháztartás összes GDP arányos bevétele 2 százalékponttal csökkenhet.

4.2. táblázat: Az államháztartás fő bevételei (a GDP %-ában)

	2024	2025	2026	2027
Adó- és járulékbévételek	33,8	32,9	32,4	32,0
Egyéb bevétel az EU transzferek nélkül	4,4	4,3	4,2	4,1
Összes bevétel az EU transzferek nélkül	38,2	37,2	36,6	36,1
EU transzferek	1,8	1,8	1,8	1,8
Bevételek összesen	40,0	39,0	38,4	38,0

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részletek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket.
Forrás: PM-számítás

A GDP-arányos összes bevétel az uniós támogatások nélkül 2024 és 2027 között 2,1 százalékponttal mérséklődhet, míg az uniós támogatások nélküli kiadások ennél erőteljesebben, 4,1 százalékponttal szorulhatnak vissza.

Az előrejelzés számol:

- meghatározott esetekben az újonnan vásárolt vagy épített lakások áfájának 27%-ról 5%-ra csökkenésével,
- valamint a csok igénybe vételével vásárolt ingatlanok visszerhes átruházási illeték mentességével a teljes időhorizonton,
- a 25 év alatti fiatalok és a 30 év alatti anyák személyi jövedelemadó-mentességével, mely a fiatalok

munkaerőpiaci részvételét, önálló életkezdését és családalapítását segíti,

- a 13. havi nyugdíj kifizetésével, a nyugdíjak reálértékének megőrzésével, valamint a 3,5%-ot meghaladó növekedés esetén a nyugdíjprémium intézményével,
- az orvosok 2021-ben indult és több évig tartó bérfejlesztési programjával,
- a pedagógusok bérének - részben Európai Unió által is támogatott - emelése mellett a szakképzésben dolgozók, az ápolók, valamint a honvédelmi és rendvédelmi munkavállalók béremelésével
- a honvédelemre fordítható GDP-arányos kiadások magas szinten maradásával,

- az előző évekhez hasonlóan jelentős infrastrukturális fejlesztésekkel: közúti és vasúti fejlesztésekkel, ipari parkok kialakításával, területfejlesztési feladatokkal, egyéb gazdasági fejlesztésekkel,
- a beruházások előkészítésének és rugalmas megvalósításának finanszírozására szolgáló Beruházási Alappal.

Takarékosság érvényesül a kormányzati szektor működési kiadásaiban, ami tükröződik abban, hogy a tisztán hazai forrásból vásárolt áruk és szolgáltatások GDP-arányos nagysága 7,5%-ról 6,3%-ra csökken.

A piaci termelők útján nyújtott juttatások GDP-arányos nagysága 2024-től kezdődően az időszak végére kismértékű mérséklődést mutat.

A társadalmi juttatások alakulását továbbra is meghatározzák a korábban végrehajtott strukturális átalakítások. A pénzbeli juttatások mérséklődnek a GDP arányában a dinamikus gazdasági növekedés gyors visszatérése miatt, a 13. havi nyugdíj visszavezetése ellenére is. A GDP százalékában mérve az összes társadalmi juttatás 1,4 százalékponttal mérséklődhet 2024 és 2027 között, és ezzel jelentős arányban járul hozzá az újraelosztási ráta csökkenéséhez.

A kamatkiadás 2024-ig érdemben nő az állampapírhozámok emelkedésével és az infláció felgyorsulásával összefüggésben, de a hozamok stabilizálódásával, valamint az infláció csökkenésével a

2024. évi 4,1%-os értékről 2027 végére 3,3%-ra csökken. A lakosság által tartott állampapírok állományának magas szintje emeli ugyan a kamatkiadásokat, mivel a lakossági papírok kamata magasabb a többi állampapírhoz viszonyítva, de a magyar háztartásokhoz kerülő kamatjövedelmek a GDP emelkedéséhez, közvetve az adóbevételek növekedéséhez is hozzájárulnak.

A hazai forrásból finanszírozott beruházások stabilan magas szinten alakulnak. 2024-ben és azt követően az összes kormányzati beruházás 59-67 százaléka valósulhat meg hazai forrásból (ide értve az uniós fejlesztésekhez adott hazai társfinanszírozást is). A Paks 2 beruházás ebben az arányszámban nem szerepel, mivel azt felhalmozási transzferként veszi számba a statisztika.

Az energiaárak emelkedése a korábbinál fokozottabb állami szerepvállalást tesz szükségessé a rezsiköltségek alacsonyan tartása érdekében, mindazonáltal az ezzel kapcsolatos kiadások az energiaárak várható csökkenése miatt 2023 után mérséklődhetnek. A lakossági rezsiköltségek alacsonyan tartása mellett az – állami, önkormányzati intézmények, nem állami humánszolgáltatók, valamint az állami közszolgáltató vállalatok is támogatásban részesülnek.

A kormányzat egyéb kiadásai a kitekintési horizonton fokozatosan csökkennek, 2024-2027 között 0,6 százalékponttal 6,6 százalékponttra mérséklődhetnek.

4.3. táblázat: Az államháztartás fő kiadásai (a GDP %-ában)

	2024	2025	2026	2027
Egyenleg	-2,9	-1,9	-1,4	-0,9
Bevételek összesen	40,0	39,0	38,4	38,0
Kiadások összesen	42,9	40,9	39,8	38,9
Összes kiadás az EU transzferek nélkül	41,1	39,1	38,0	37,0
ebből:				
munkavállalói jövedelem	9,1	9,1	8,8	8,5
árak és szolgáltatások vásárlása	7,5	7,1	6,7	6,3
beruházások hazai forrásból (társfinanszírozással együtt)	2,4	1,9	1,8	2,6
társadalmi juttatások	11,1	10,7	10,2	9,7
kamatkiadás	4,1	3,7	3,4	3,3

4.5. STRUKTURÁLIS EGYENLEG

A strukturális egyenleg a kormányzati szektornak a gazdaság ciklikus hatásaitól és az egyszeri tételektől megtisztított egyenlege. A középtávú költségvetési cél („medium-term budgetary objective”) a strukturális egyenlegre meghatározott célérték, mely 2023-tól 2025-ig a GDP 1,0%-ának megfelelő strukturális hiány, összhangban a „Code of Conduct”-ban bemutatott módszertannal.

A strukturális egyenleg becsléséhez a konvergencia program 0,45 nagyságú együtthatóval számítja ki a ciklikusan igazított egyenleget, amely megfelel az EU Kibocsátási Rész Munkacsoport által elfogadott módszertannak. Az együttható azt jelenti, hogy az államháztartás egyenlege 0,45 százalékponttal változik, amennyiben a GDP (változatlan szerkezetben) 1%-kal eltér a potenciális kibocsátástól.

A kibocsátási rész a koronavírus-járványt megelőzően az erőteljes belföldi kereslet eredményeként pozitív tartományba került. Ugyanakkor 2020-ban a covid-válság nyomán a kibocsátási rész negatívba fordult, ahonnan a kilábalás eredményeként 2022-re ismét a potenciális szintre zárt vissza. Az orosz-ukrán háború és a kivetett szankciók következtében a kibocsátási rész ismét negatívvá vált, ugyanakkor előretekintve a konvergencia program időhorizontján a kibocsátási rész fokozatos záródása várható.

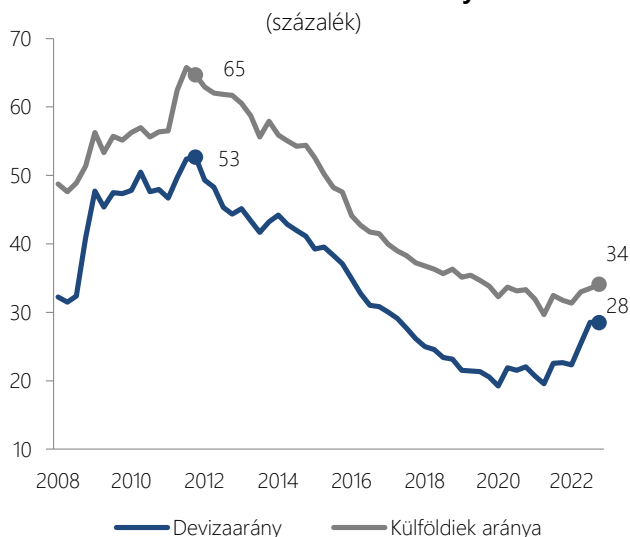
A jelenlegi számítások alapján a költségvetés strukturális egyenlege 2023-ban az előző évhez képest jelentősen javulva, a GDP 3,6%-ának megfelelő mértékű hiányt mutathat.

4.6. A KORMÁNYZATI SEKTOR ADÓSSÁGA

A magyar államadósság-kezelésben továbbra is fontos szempontként maradtak meg a korábbi évek fő stratégiai irányvonalai, úgy mint a külső kitettség csökkentése, a devizaarány mérséklése, valamint az adósság hátralévő futamidejének növelése. A külföldiek aránya és a devizaarány a teljes államháztartás adósságán belül ezzel összhangban 2011 óta közel felére mérséklődött, azzal együtt is, hogy az adósságkezelő a korábbi évekhez hasonlóan sikeres devizakötvény-kibocsátásokat hajtott végre az elmúlt egy évben is.

Az országhozadékot jelenleg legjobban tükröző Z-spread, azaz az ötéves, euróban denominált magyar államkötvény kockázatmentes euró államkötvényhez mért felára 2022-ben 23-ról 215 bázispontra ugrott az orosz-ukrán háború kitörésének és gazdasági-pénzügyi hatásainak – az inflációs és energiaválságnak, a megugró kamatkörnyezetnek, a bizonytalanságnak – következményeként. Azóta ugyanakkor, főként a konszolidálódó infláció és kamatok hatására, 185 bázispontra mérséklődött.

4.1. ábra: Az államadósság devizaaránya és a külföldiek kezében lévő aránya

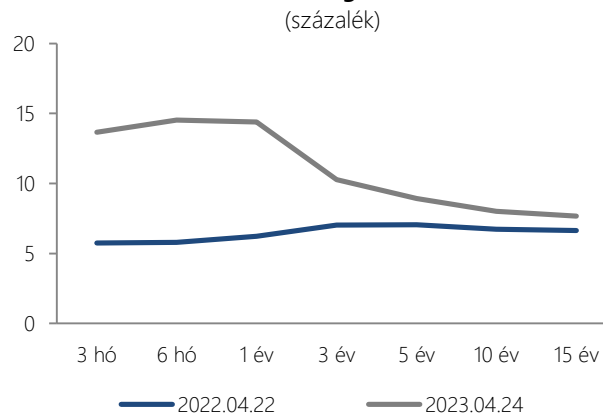

Forrás: MNB

Mindezt jól tükrözi, hogy mind a rövid, mind a hosszú állampapírok hozamai érezhetően emelkedtek az elmúlt évben. A hozamgörbe ugyanakkor meredekké és inverzzé vált: a rövid lejáraton 8-9 százalékpontot

míg a hosszún csupán 1-3 százalékpontot emelkedett egy év leforgása alatt. A 3 hónapos hozam így jelenleg 14%, az öt- és tízéves pedig 8-9%-on áll.

4.2. ábra: A hozamgörbe eltolódása

Forrás: Reuters

Az elsődleges piacon az aukciós hozamok is nagyrészt a másodpiaci trendek mentén alakultak. Habár a hozamemelkedés hatására fokozatosan emelkednek a finanszírozási költségek, az átárazódási ütemet jelentősen mérsékli a fix kamatozású adósságelemek magas aránya az adósságportfólióban és az adósság egyre növekvő hátralévő futamideje. Az adósságfinanszírozás tehát gördülékenyen haladt számos akadály – mint a többlet finanszírozási költségek, a globális kamatkörnyezet emelkedése, az uniós transferek beérkezésének késleltetése – ellenére is. Ebben nagy segítséget jelentett a magyar gazdaságba vetett befektetői bizalom, valamint a jól diverzifikált befektetői paletta a forrásbevonási lehetséges széles tárházával. A fő pillérek változatlanul a hazai intézményi és lakossági forintbevonás, valamint a nemzetközi kötvénykibocsátás.

Az államadósság finanszírozásának befektetői szerkezetében lényeges maradt tehát a hazai szektorok szerepvállalása. A háztartások megbízható kereslete – kedvező és versenyképes kamatozással támogatva megtakarítási hajlandóságukat – stabil alapja az adósságfinanszírozásnak.

2022-ben emellett Magyarország sikeresen vont be nemzetközi forrásokat is. Ennek megfelelően 2022. június 8-án nagy összegű nemzetközi kötvénykibocsátásra került sor a Magyar Állam által. A kibocsátás keretében 7 és 12 év futamidejű, összesen 3 milliárd dollár értékű, valamint 9 éves lejáratú, 750 millió euró értékű devizakötvények kerültek a befektetőkhöz kétszeres érdeklődés mellett. A dollárkötvények kamata 5,25-5,5%-on, az eurókötvényé 4,25%-on alakult.

A globálisan egyre fontosabbá váló fenntarthatóság, „zöldítés” szempontja is tovább integrálódott az adósságkezelésben. A Magyar Állam 2022. február 18-án 75,3 milliárd jen összegben (580 millió euró) japán szamurájkötvényt bocsátott ki, amelynek négy sorozatából három hosszabb futamidejű zöld kötvény (5, 7 és 10 éves zöld kötvények, 3 éves hagyományos kötvény). A kuponkamatok 0,45% és 1,15% között alakultak. 2022. novemberben pedig kibocsátásra került Magyarország második zöld euró, illetőleg második kínai zöld Panda kötvénye is. Az eurókötvény 1 milliárd EUR összegben, 4,25 éves futamidővel és 5%-os fix kamattal, míg a Panda 2 milliárd yüan (270 millió euró) értékben, 3 év futamidővel és 3,75%-os kuponnal került piacra.

Emellett zárt körben sor került egy meglévő, 2041-ben lejárató dollárkötvény összegének megemelésére is november folyamán, majd 2023 első napjaiban további több mint 4 milliárd dollár bruttó kibocsátás is megvalósult. A dollárkötvények 5, 10 és 30 éves futamidővel, valamint 6,123-6,75%-ig terjedő fix kamattal rendelkeznek.

Mindezek bizonyítják, hogy Magyarország magas piaci érdeklődés mellett képes biztosítani felmerülő forrásszükségletét. Válságokkal tűzdelt, kockázatokkal terhelt időszakban a biztonsági tartalék képzése még inkább fontos szemponttá vált: a kormányzati és jegybanki tartalékok kiemelt jelentőséget kapnak, a finanszírozás gördülékenységét szolgálják.

A harmadik prioritás az adósságkezelésben az adósság hátralévő futamidejének növelése. Miután az elmúlt években mind a lakossági, mind a hazai és külföldi intézményi befektetők a hosszú állampapírok felé mutattak kiemelkedő keresletet – értendő ez számos lakossági konstrukcióra is, mint a 7 éves futamidejű,

inflációkövető és jelenleg legnépszerűbb PMÁP – az elmúlt években az adósság hátralévő futamideje (ATM) és durációja is meredeken emelkedik, 2022 végén előbbi 6,2, utóbbi pedig 4,1 évnél járt. Fontos azonban kiemelni, hogy amíg a forintadósság ATM-je 5 év, addig a devizaadósságé már 10 év, köszönhetően a devizakötvény-kibocsátásoknak. Mindezzel az adósság megújítási kockázata is érdemben mérséklődik.

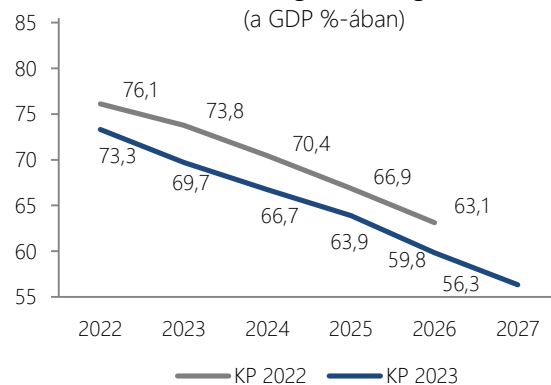
4.4. táblázat: Egyes szektorok állampapír-piaci részesedése (% , 2023. február)

Befektetőtípusok	
Külföld	32
Hitelintézetek	25
Háztartások	24
Biztosítók, nyugdíjpénztárak	6
Egyéb	13

Forrás: MNB

Az adósságkezelési prioritások továbbra is kiemelt szempontként lesznek jelen az adósságkezelésben. Az adósságszerkezet egészségesebbé tételére, és így a külső sérülékenységek csökkentésére vonatkozó kormányzati törekvéseket pedig a befektetők mellett a hitelminősítők is elismerik, hiszen még a bizonytalanságokkal teli időszakok közepette is pozitívan méltatják a magyar gazdaság erős ellenálló-képességét és növekedési kilátásait.

4.3. ábra: Az adóssággráta a 2022. és 2023. évi Konvergencia Programokban
(a GDP %-ában)

Forrás: MNB, PM becslés

A GDP-arányos államadósság 2011 óta tartó folyamatos mérséklődésének 2020-as covid-válság kezeléséhez köthető megtorpanását követően már 2021-ben újra csökkenő pályára állt. 2022-ben 400,3 forint/euró árfolyam mellett 76,6%-ról 73,3%-ra mérséklődött a magyar adóssággráta. Ez az uniós

átlagnál kedvezőbb adat. Innentől további dinamikus mérséklődés várható, amellyel a tervezési horizont végére, 2027-re az adósságráta 56,3%-ra csökken, sőt már 2026-ban a maastrichti kritériumként nevesített 60% alá mérséklődik.

A jelenlegi konvergencia program a tavalyinál alacsonyabban futó adósságpályával számol, ami az utóbbi évek eseményeinek következtében fellépő gazdasági és pénzügyi hatások sikeres kezelését, valamint a magasabb nominális GDP hatását tükrözi.

4.5. táblázat: A 2022. és 2023. évi adósságpálya-előrejelzések eltérése (százalékpont)

2023	2024	2025	2026
-4,1	-3,7	-3,0	-3,3

Forrás: PM számítás

(1) Nominális GDP: A 2022. évi konvergencia program számainál magasabb nominális GDP értékek az adósságpályát lejjebb tolják a tavalyi előrejelzéshez képest.

4.6. táblázat: Az eltérő nominális növekedés hatása az adósságpályára (százalékpont)

2023	2024	2025	2026
-9,3	-9,0	-8,6	-8,3

Forrás: PM számítás

(2) Számlálóhatás: A 2022. évi konvergencia programban szereplőnél magasabb adósságállomány-előrejelzés 2023 és 2026 között önmagában a következőképp módosítja a 2022. évi adósságpálya-előrejelzést.

4.7. táblázat: Az eltérő adósságállományok hatása az adósságpályára (százalékpont)

2023	2024	2025	2026
+6,0	+6,0	+6,4	+5,8

Forrás: PM számítás

Az elmozdulás több tényező együttes hatásának tudható be.

(2a) Bruttó kamatkiadások és elsődleges egyenleg: Az elsődleges egyenleg számai az egész tervezési horizonton számottevően javultak a 2022. évi konvergencia programban szereplő lefutáshoz képest, ami önmagában 0,3-0,7 százalékponttal alacsonyabb adósságpályát eredményez. A kamatkiadási prognózis

ugyanakkor jelentősen növekedett, ez önmagában 1,0-1,5 százalékponttal tolta feljebb az adósságpályát, semlegesítve az elsődleges egyenleg által okozott javulást.

(2b) Egyéb tételek: Az adósságpálya módosulására az egyéb (ún. SFA, „stock-flow adjustments”) tételek egyenlegének eltérése vegyes hatást gyakorol: 2023-ban 1,2 százalékponttal mérsékli, míg 2024-ben és 2026-ban némiképp feljebb tolja azt, így csak az első évben javít érdemben az adósságpályán. Az adósság előrejelzéséhez használt technikai árfolyamfeltevés a 2022. évi konvergencia program 370,0 HUF/EUR árfolyamánál 4,2%-kal gyengébb (385,5 HUF/EUR). A tavalyinál 15,5 egységnyivel magasabb árfolyamfeltevés önmagában 3,9-5,3 százalékponttal magasabb adósságpályához vezet.

Az adósságráta jövőbeni alakulása a következő főbb tényezők változására érzékeny minden más változatlansága mellett:

(A) Elsődleges egyenleg: A GDP-arányos elsődleges egyenleg 2023-tól kezdődő, tartós 1 százalékpontnyi feljebb toródása 2023-ban 1 százalékponttal, 2027-re pedig 4,3 százalékponttal mérsékelné a bruttó adósságrátát.

(B) Árfolyam: 2023-tól az újra csökkenő devizaarány miatt tovább mérséklődik az adósság árfolyamkitettsége, amit jól tükröz az, hogy egy egységnyi árfolyam-elmozdulás 2023-ban 0,05 százalékponttal, az időhorizont végén pedig már csak alig 0,04 százalékponttal módosítja az adósságrátát. Így tehát a konvergencia programban szereplő árfolyam-feltételezéshez képest 1%-kal gyengébb nominális árfolyam (389,3 HUF/EUR) 2023-ban még 0,20, 2027-ben viszont már csak 0,14 százalékponttal magasabb bruttó adósságrátát eredményezne.

(C) Gazdasági növekedés: Amennyiben a nominális GDP növekedése 2023-ban 1 százalékponttal magasabban alakulna, az adósságpálya 0,3-0,6 százalékponttal toródna lejjebb a teljes időhorizonton.

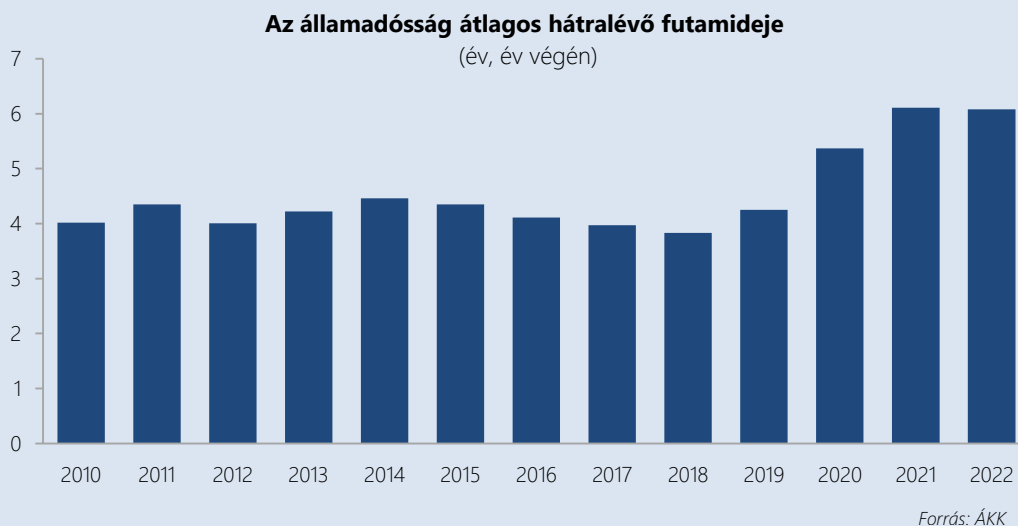
A 2022-es évben egy újabb külső eredetű, globális méreteket öltő válsághullám érte a magyar gazdaságot. Ugyanakkor a kihívások sikeres kezelését

követően a tervezési időhorizont végéig a Kormány adósságszerkezet eddigi gyakorlatot követő, tartós szándéka változatlanul az adósságpálya és az javulásának a biztosítása.

5. számú keretes írás: Adósságfinanszírozás: fókuszban a továbbra is kedvező mutatók és a lakossági papírok

Az államháztartás adósságállományának prudens kezelése valamint a mindenkori finanszírozási igény biztosítása az államháztartás folyamatos működése, közfeladatainak zavartalan ellátása, illetve a magyar háztartások és vállalkozások felé folyósított juttatások, támogatások időben való átutalásában alapvető fontosságú. A koronavírus okozta válság, majd az orosz-ukrán háború időszakában is sikeres magyar adósságkezelés az elmúlt évek tudatos építkezésének eredménye. A válságálló adósságkezelés legfőbb eleme az elmúlt időszakban a külföldi részarány csökkentése, és ezzel párhuzamosan a háztartások finanszírozásba való erőteljes bevonása volt.

Emellett pozitívan alakult az adósság lejáratú szerkezete is. A magyar államadósság átlagos hátralévő futamideje a 2010-es években jellemző 4 évről mostanra 6 évre emelkedett. A kedvező folyamatokban jelentős szerepe volt a lakossági állampapírok népszerűvé válásának, amelynek eredményeként az adósságkezelő csökkenteni tudta a rövidlejáratú forrásbevonást. A hosszú lejáratú papírok piacának fejlődését támogatta az MNB eszközvásárlási programja is, fontos ugyanakkor, hogy mostanra a 10 éves, illetve hosszabb kötvények mindennemű támogatás nélkül is kedvező kereslet mellett kerülnek kibocsátásra.

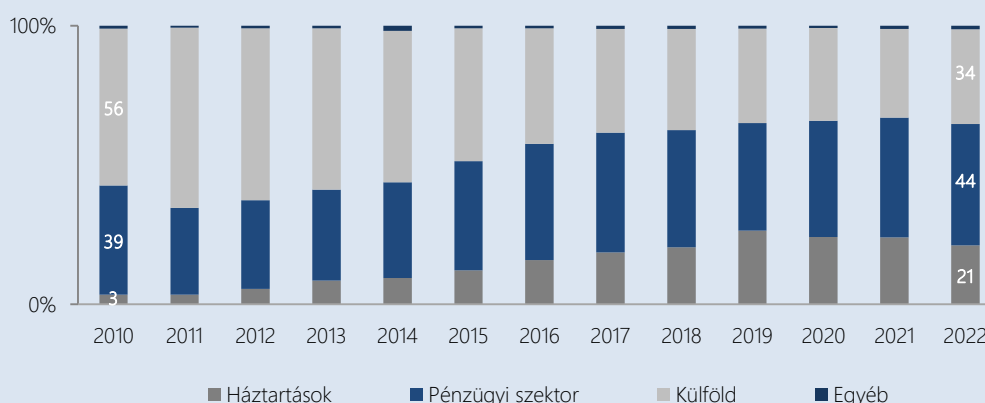
Az államadósság finanszírozásának befektetői szerkezetében így egyre nagyobb arányt képviselnek a belföldi szereplők. A háztartások megbízható kereslete – kedvező és versenyképes kamatozással támogatva megtakarítási hajlandóságukat – stabil alapja az adósságfinanszírozásnak. Ráadásul a háztartásoknak kifizetett kamat, növelve azok jövedelmét a magyar gazdaságra is pozitívan hat vissza. Az államadósság kezelő ezért a konvencionális államkötvények mellett speciális, kedvező feltételek mellett kínált lakossági papírokon keresztül von be forrást. Bár az inverzzé váló hozamgörbe eredményeként megemelkedett a kereslet a rövid lejáratú papírok iránt, a lakosság összességében továbbra is jelentős érdeklődést mutat a lakossági papírok iránt. A hosszú lejáratú inflációkövető konstrukciók változatlanul nagy népszerűségnek örvendenek. A hazai megtakarítások államadósság finanszírozásba való befektetése eredményeként az államadósságon belül a háztartások által tulajdonolt arány a 2010-ben mért 3%-ról 21%-ra emelkedett.

Mindeközben Magyarország képes volt demonstrálni azt is, hogy felmerülő forrásszükségletét a globális piacon is magas érdeklődés mellett képes biztosítani. 2022-ben is sikeresen valósultak meg a külföldi forrásbevonások, amelyek a bizonytalan nemzetközi környezetben kiemelt jelentőségű kormányzati és jegybanki tartalékokat gyarapították. A nemzetközi forrásbevonás mindemellett a finanszírozás gördülékenységét is szolgálta. Emellett előremutató fejlemény az is, hogy a globálisan egyre fontosabbá váló fenntarthatóság, illetve zöld forrásbevonás szempontja is tovább integrálódott az adósságkezelésben.

Összességében tehát az utóbbi időszak megsokasodott kihívásai, a romló külső környezet közepette is az elmúlt évek felelős, kockázatkerülő döntéseinek köszönhetően nemcsak hogy zökkenőmentes, hanem a gazdaságpolitika stabilitását erősítő volt az adósságkezelés. A kedvező folyamatok eredményeként a külföldiek és a devizaadósság aránya az államadósságon belül jóval kedvezőbb a 2010 végi értékeknél. A külföldi arány a 2011-es 65%-hoz képest 2022 végén 34%-nál csökkent, míg a devizaarány 53%-hoz képest 28%-ra fogyatkozott. A belföldi finanszírozásra való támaszkodás előtérbe hozása, a külföldtől való függés mérséklése, illetve az egészséges szerkezetű külföldi forrásbevonás megteremtése tehát az elmúlt évtized fontos gazdaságpolitikai eredményei. Ennek köszönhetően a magyar államadósság-kezelés az uniós források körüli viták, az orosz-ukrán háború következtében globálisan megnövekvő piaci bizonytalanság mellett is zökkenőmentes volt. Magyarország tehát nehéz külső feltételek és az emelkedő adósságszolgálat mellett is sikeresen újította meg a lejáró kötelezettségeket és vont be forrást. Mindezt oly módon, hogy az elmúlt évtizedben markánsan javuló főbb adósságszerkezeti mutatók kedvezőek maradtak.

A magyar államadósság szerkezete

(a teljes adósság %-ában)

Forrás: MNB

¹ A Dinamikus Nemzeti számlák Alapú Modell (DINAMO) leírása az alábbi linken érhető el:
<http://2010-2014.kormany.hu/download/5/34/41000/Dinamo%20NGM%20EI%20C5%91rejelz%C3%A9si%20M%C3%B3dszertan.pdf>

5. ÉRZÉKENYSÉGVIZSGÁLATOK

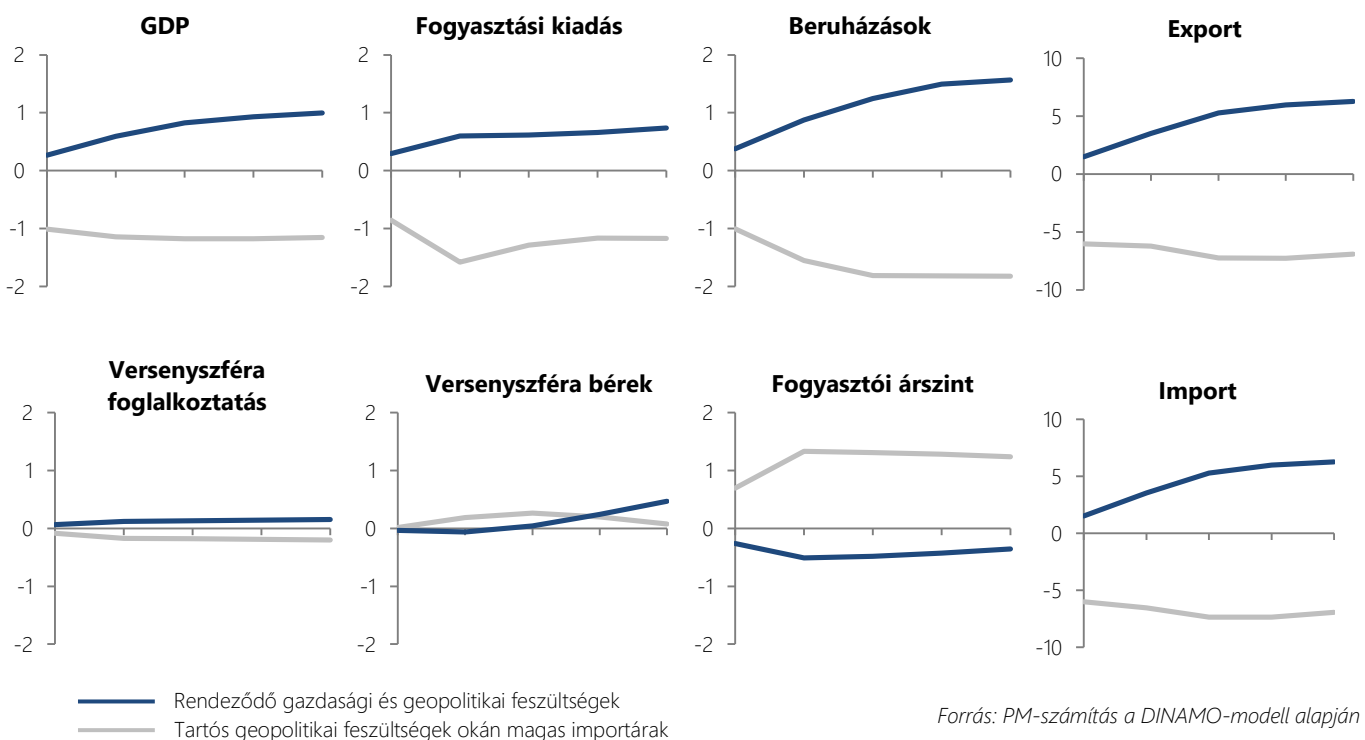
A Konvergencia Program makrogazdasági pályájának megvalósulását a kockázatok esetleges realizálódása is alakíthatja, különösen a jelenlegi helyzetben, amikor kiemelten a geopolitikai feszültségek és az arra adott szankciós jellegű gazdaságpolitikai válaszok jelentős bizonytalanságot képeznek. Ehhez kapcsolódóan az alábbiakban két alternatív forgatókönyv, illetve azok gazdasági hatásai kerülnek bemutatásra. A Pénzügyminisztérium DINAMO-modelljével készített érzékenységvizsgálatok azt számszerűsítik, hogy a sokkhatások következtében milyen mértékben térne el a főbb makrogazdasági változók szintje, illetve növekedési üteme az alappályától.

A makrogazdasági előrejelzés pozitív kockázataként azonosítható, hogy rövid időn belül rendeződnek a gazdasági és geopolitikai feszültségek, amelynek nyomán az energia- és nyersanyagárak alacsonyabb szinten stabilizálódnak, a deflációs folyamat gyorsabban végbemegy, a kilátásokat illetően pedig csökken a bizonytalanság. Ennek eredményeként élénkül a külső kereslet, amely kedvezően hat a hazai

konjunktúrára is. Ezt számszerűsíti az 1. számú forgatókönyv, amelyben a külső kereslet növekedése következtében az alappályában prognosztizálnál gyorsabban bővülne hazánk exportteljesítménye, valamint a kedvező kilátások hatására a termelő ágazatokban a beruházási aktivitás is emelkedne. Az energia- és nyersanyagárak stabilizálódása csökkenti a termelési költségeket és ezáltal az inflációt. A mérséklődő gazdasági bizonytalanság révén enyhülő óvatossági motívumok emelnék a fogyasztói bizalmat, amely az alacsonyabb inflációval karöltve kedvezően érintené a háztartások fogyasztási dinamikáját is. A belső kereslet élénkülése az import-keresletet is emelné. A fogyasztásból és a többlet kapacitásokból adódó termelésbővülés összességében többletbevételt generál a költségvetés számára. Mindezek eredményeként, a pozitív scenárió megvalósulása esetén idén és jövőre is közel 0,3 százalékponttal lehet magasabb a GDP növekedés az alappályában prognosztizálnál.

5.1. ábra: Alternatív forgatókönyvek alakulása

(a változók szintjének százalékos kumulált eltérése az alappályához viszonyítva*)

Ugyanakkor a Konvergencia Program előjelzését illetően negatív kockázatot képez az esetlegesen akár évekig elhúzódó háborús helyzet, amely ismét magasba lökhetné az energia- és egyes nyersanyagárakat. Ezt modellezi a 2. számú scenárió, amelynek során az állandósuló geopolitikai feszültségek, a felerősödő energia- és nyersanyagellátási problémák, valamint a kedvezőtlenebb külső kereslet számottevően rontanák a magyar kivitel lehetőségeit. Az exportdinamika lassulása a hazai termelési kapacitások vártnál mérsékeltebb bővülését eredményezné, amely a beruházások és a foglalkoztatás csökkenéséhez

vezetne. Ezen túlmenően az emelkedő nyersanyagárak begyűrűzése révén magasabb lenne az infláció, amely a bizonytalan gazdasági környezettel együttesen mérséklően hatna a háztartások fogyasztási hajlandóságára. A visszafogottabb külső és belső kereslet révén tartósan alacsonyabb lenne a gazdaság teljesítménye, valamint a konjunktúrafolyamatokkal összhangban az államháztartás egyenlege is romlana az alappályához képest. Összességében a negatív forgatókönyv megvalósulása esetén a 2023-as gazdasági növekedés az alapszenárióban előre jelzettnél 1,0 százalékponttal lenne alacsonyabb.

5.1. táblázat: Kockázati pályák

(a változók növekedési ütemének százalékpontos eltérése az alappályától)

1. számú scenárió: Rendeződő gazdasági és geopolitikai feszültségek	2023	2024	2025	2026	2027
GDP	0.27	0.33	0.23	0.10	0.07
Háztartások fogyasztási kiadása	0.29	0.30	0.02	0.05	0.08
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0.38	0.50	0.37	0.25	0.07
Export	1.51	2.00	1.78	0.70	0.28
Import	1.52	2.02	1.73	0.72	0.29
Infláció	-0.26	-0.25	0.03	0.06	0.07
Versenyszféra foglalkoztatás	0.06	0.06	0.01	0.01	0.01
Versenyszféra bruttó átlagkereset	-0.04	-0.03	0.11	0.20	0.23
Jövedelemadók*	0,00	0,00	0,02	0,03	0,06
Munkaadói járulékok*	0,00	0,00	0,01	0,03	0,04
Forgalmi adók*	0,00	0,01	0,02	0,03	0,05
Vállalatokat terhelő adók*	0,00	0,00	0,02	0,03	0,03
Költségvetés kamatkiaidása*	-0,02	-0,02	-0,02	-0,01	-0,01
Államháztartás egyenlege*	0,06	0,10	0,13	0,17	0,23
2. számú scenárió: Tartós geopolitikai feszültségek okán magas importárak	2023	2024	2025	2026	2027
GDP	-1.01	-0.13	-0.03	0.00	0.02
Háztartások fogyasztási kiadása	-0.86	-0.73	0.29	0.12	-0.01
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-1.01	-0.55	-0.26	-0.01	0.00
Export	-6.03	-0.18	-1.03	-0.04	0.37
Import	-6.01	-0.52	-0.81	0.00	0.42
Infláció	0.69	0.64	-0.02	-0.03	-0.04
Versenyszféra foglalkoztatás	-0.09	-0.09	-0.01	-0.01	-0.01
Versenyszféra bruttó átlagkereset	0.02	0.17	0.08	-0.07	-0.12
Jövedelemadók*	-0,01	0,00	0,01	0,00	-0,01
Munkaadói járulékok*	-0,01	0,00	0,01	0,00	-0,01
Forgalmi adók*	-0,02	-0,03	0,00	0,01	0,01
Vállalatokat terhelő adók*	-0,02	0,01	0,01	0,01	0,00
Költségvetés kamatkiaidása*	0,05	0,06	0,05	0,04	0,03
Államháztartás egyenlege*	-0,17	-0,23	-0,17	-0,16	-0,18

Forrás: PM-számítás a DINAMO modell alapján

* A sokkhatás során kapott főbb fiskális tételek eltérése az alappályától, az alapszenárióban becsült nominális GDP százalékában.

6. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTHATÓSÁGA

Az államháztartás fenntarthatóságát alapvetően az államháztartás jelenlegi helyzete (kötségvetési egyenlege, az államadósság GDP-hez viszonyított aránya), az idősödéshez kötődő jövőbeni költségvetési kiadások nagysága és a demográfiai folyamatok határozzák meg.

A koronavírus-válságot követő időszakban a Kormány költségvetés-politikai célja az adósságráta csökkentése és – a gazdasági helyreállítás és növekedés szempontjait szem előtt tartva – a költségvetési egyensúly fokozatos megvalósítása. A mérséklődő államadósság és költségvetési hiány mozgásteret teremt a klímaváltozással és az idősödő társadalommal kapcsolatos, hosszabb távon jelentkező kihívások kezelésére. Továbbá, a Kormány a társadalmi előregedés költségvetési következményeinek kezelése érdekében számos intézkedéssel támogatja a családok gyermekvállalását, a demográfiai fordulat megvalósítását.

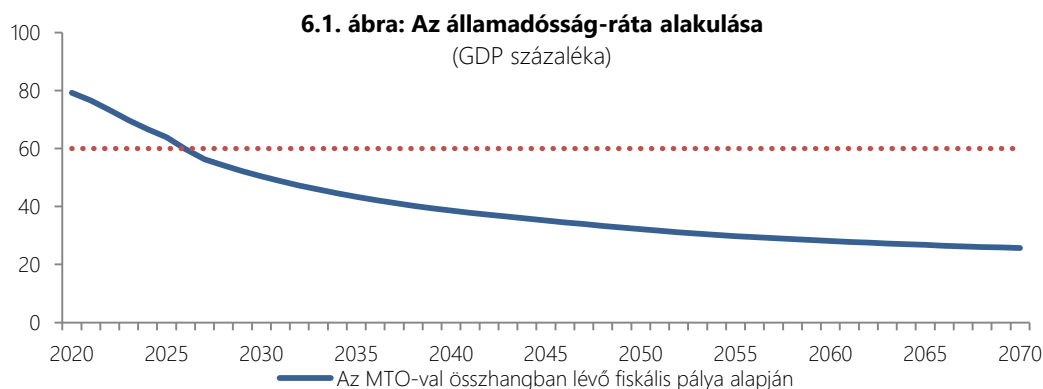
Az Európai Bizottság és az EU Gazdaságpolitikai Bizottság által jóváhagyott, az idősödési jelentésben (Ageing Report) bemutatott becslések alapján az idősödéshez kötődő költségvetési kiadások Magyarországon 2030-ban a 2019. évvel megegyezően, a GDP 17,1%-ának megfelelő mértéken alakulnak. Hosszú távon a kiadások konvergenciát mutatnak az európai uniós átlaghoz és 2070-re a GDP 22,5%-át érik el.

A főbb területekre vonatkozó előrejelzések a következők:

- a nyugdíjkiadások a GDP arányában 2019 és 2070 között 8,3%-ról 12,4%-ra,
- az egészségügyi kiadások 4,8%-ról 5,6%-ra,
- a tartós ápolásra fordított kiadások 0,6%-ról 1,2%-ra nőnek.

Az Európai Bizottság 2023. április 14-én megjelent elemzése (Debt Sustainability Monitor 2022) alapján a magyar költségvetés fenntarthatóságának kockázata rövidtávon alacsony, közép- és hosszú távon azonban elsősorban a társadalom idősödéséhez kötődő jövőbeni költségvetési kiadások következtében kockázatokat azonosítottak. A dokumentumban bemutatott adósságfenntarthatósági elemzés alappályája szerint – amely a Bizottság 2022. évi őszi gazdasági előrejelzésén alapul – Magyarország GDP-arányos adóssága 2027-ig évről-évre csökken. 2028-tól viszont fordulat következik be és az adósságráta növekedésnek indul, ami kitart 2033-ig, az előrejelzési horizont végéig, amikor a bizottsági előrejelzés szerint az adósságráta 81,5%-on tetőzik.

A konvergencia program ennél lényegesen kedvezőbb pályát vetít előre, előrejelzése alapján az adósságráta 2027-re a GDP 56,3%-ára csökken, és prudens középtávú költségvetési pozíció folytatásával 2031-re a GDP 50%-a alá mérséklődik. Az államadósság hosszú távon is fenntarthatóan alakul, akár a konvergencia programban előrejelzett középtávú pálya, akár a válságot megelőző időszakban a Kormány által jellemzően követett és a megvalósított költségvetési politika alapján kivetítve.

Megjegyzés: makrogazdasági pálya 2027-ig a konvergencia program, azt követően a 2021. évi Ageing Report makrogazdasági feltételezései alapján.

Forrás: PM-számítás

7. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MINŐSÉGE

7.1. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KIADÁSAINAK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA

Zöld költségvetés

A Zöld költségvetés fontossága az utóbbi években felértékelődött, mert a zöld átmenet megvalósításának egyik kulcseleme a nemzeti költségvetések zöldítése (környezet- és klímabarátabbá tétele).

A Zöld költségvetés egy olyan folyamat, amely során a környezetvédelemhez való hozzájárulás alapján kerülnek besorolásra a költségvetési tételek. A Zöld költségvetés végső célja a költségvetési (fiskális) politika és a környezetvédelmi célok összhangjának megteremtése.

Az Európai Bizottság 2020 szeptemberében mutatta be az általa kidolgozott Zöld Költségvetési Referencia Keretrendszer. Ezzel összefüggésben az Európai Bizottság elindított egy képzési programot a Technikai Támogatási Eszköz keretében, amelyen a tagállamok önkéntes alapon vehettek részt. Erre a képzésre 2020. októberben Magyarország – 22 másik tagállam mellett – is jelentkezett. A projekt célja, hogy a tagállamok helyi szakértőit támogassák a zöld költségvetési keretrendszer nemzeti szintű kidolgozásában vagy annak tesztelésében. Jelenleg az értékelésre még nem áll rendelkezésre kiforrott tudományos módszertan, így a zöld költségvetés tagállami elkészítésének nincs egységes rendszere sem.

Jelenleg csak önkéntes alapon minden ország a saját maga kapacitásaihoz és helyzetéhez mérten készíti, gyakorolja a zöld költségvetést. Az önkéntesen vállalt képzési program keretében több online és intenzív kurzus is megrendezésre került. Ezek során az éghajlati és a környezetvédelmi célkitűzések szempontjából releváns költségvetési bevételek és kiadások voltak középpontban. A workshopok során a résztvevők tapasztalatot szereztek a zöld költségvetés készítésének alapjaival kapcsolatban, megvitatták a főbb technikai és módszertani kihívásokat és megismerkedtek a különböző nemzetközi besorolási rendszerekkel, illetve a francia zöld költségvetési gyakorlattal. Emellett a résztvevők külső szakértőkkel együtt a jelenlegi intézményi kapacitást és felépítést tanulmányozták, valamint megvitatták a zöld költségvetéshez szükséges adminisztratív és eljárási teendőket is. A képzés egy tanulmányúttal folytatódik egy

olyan tagállamban, amely már alkalmazza a zöld költségvetési gyakorlatot.

A Pénzügyminisztérium jelenleg a klímavédelmi célok elérését az átálláshoz szükséges források biztosításával, kiemelten az államadósság-finanszírozás terén a 2020-ban útnak indított zöldkötvény-kibocsátások révén támogatja. A zöld kötvényeket a befektetők jellemzően többszörös lefedettség mellett jegyzik le, és a kibocsátások után Magyarország több nemzetközi elismerésben is részesült. Magyarország a Zöld Kötvény Keretprogramban vállalta, hogy a zöld kötvényekből befolyó összegeket a központi költségvetés egyes zöld kiadásainak finanszírozására és refinanszírozására fordítja. Tekintettel arra, hogy Magyarország rendszeresen bocsát ki zöld kötvényt, elengedhetetlen a költségvetés zöld kiadásainak feltérképezése és a jövőben a magyar zöld költségvetés elkészítése.

A hatékonyság javítását célzó intézkedések bemutatása a közberuházások menedzsmentje területén

A magyar állami beruházási ráta Európai Uniósszervezésben is magasan az átlag fölötti értéket mutat. Ezzel együtt a Kormány továbbra is elkötelezett a beruházások előkészítésének és megvalósításának finanszírozása tekintetében, természetesen kiemelt figyelmet fordítva a beruházásokhoz kapcsolódó forrásigény, a költségvetési hiánycél, illetve az államadósság-csökkentési követelmény összehangolására.

A Kormány az állami beruházásokhoz kapcsolódó menedzsment-feladatok tekintetében egy megújult szemlélet alapján jár el. A vonatkozó alapelv az, hogy a beruházások előkészítésével és megvalósításával összefüggésben a kapcsolódó állami feladatokat lehetőség szerint az állami intézményrendszeren belül szükséges ellátni, az állami gazdasági társaságok irányából a 2022-ben létrejövő Építési és Közlekedési Minisztérium (a továbbiakban: ÉKM) irányába áttérve azt, csökkentve ezáltal az irányítási szinteket, egyúttal megerősítve és egységesítve a közreműködő állami szervezetrendszer. A szakterületen működő, állami tulajdonú gazdasági társaságok tevékenysége ugyanis jelentős átfedést

mutatott, mind az állami építési beruházások előkészítése, mind annak szervezése kapcsán. Az ÉKM tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó, állami építési beruházásokkal foglalkozó egyes gazdasági társaságok ezért – a meglévő szinergiák kihasználása, a működési költségek csökkentése és a működés egyszerűsítése érdekében – integrálásra kerültek akként, hogy a társaságok által ellátott alkotó funkciókat (azaz az állami építési beruházások kezeléséhez kapcsolódó feladatokat) az ÉKM szervezete látja el.

Az ÉKM gondozásában elkészült az a törvényjavaslat, amely – a szervezeti változáson túl – bemutatja azt az új döntéshozatali mechanizmust, amelyet a Kormány a jövőben alkalmazni kíván. E szerint az állami építési beruházások végrehajtásának alapja az (1) állami építési beruházási keretprogram, amely (2) szakpolitikai-ágazati beruházási koncepciókra és (3) ágazati beruházási tervekre épül. A szakpolitikai-ágazati beruházási koncepciót, majd az ágazati beruházási tervet a szakminiszterek készítik elő az ágazati stratégiák és az összefüggő egyéb fejlesztések figyelembevételével. A törvényjavaslat alapján elfogadandó első állami építési beruházási keretprogram a tervek szerint 2035. december 31-ig tartó programozási időszakra szól. A törvénytervezet az állami építési beruházások érdekegyeztető fórumaként létrehozza az Állami Beruházási Érdekegyeztető Tanácsot.

A beruházásokhoz kapcsolódó költségek és beépítésre kerülő építési termékek nyomon követése és átláthatóvá tétele érdekében a tervek szerint több információs rendszer működtetésére kerül majd sor. Az állami építési beruházási keretprogram és az annak keretében megvalósítandó állami építési beruházások listája

nyilvános lesz. Kiemelendő továbbá a szintén nyilvánosan hozzáférhető költséginformációs rendszer, a termék műszaki információs rendszer, az állami építési beruházási projektek előrehaladásának nyomon követésére szolgáló központi informatikai rendszer, továbbá projektenként egy BIM (Building Information Modeling; tervezési és építési folyamatok átfogó digitális modellek segítségével történő szimulálása és optimalizálása) alapú műszaki nyomon követési rendszer.

Az új szabályozás a beruházás-menedzsment folyamatában kitér a tervezés, engedélyeztetés lépéseire, a kivitelező kiválasztására, a szerződéskötésre, illetve szerződésmódosításra, a költségnövekmények kezelésére, a műszaki ellenőrzés, nyomon követés, minőségbiztosítás kérdéseire. Ezen kívül foglalkozik összeférhetlenségi, képzési, képesítési és minősítési témakörökkel. A szabályozás kitér továbbá a vitarendezési és a jogorvoslati lehetőségekre is.

Összességében tehát az új szabályozás a Kormány szándékai szerint növeli az állami építési beruházások hatékonyságát, erősíti a stabilitást és kiszámíthatóságot, közgazdasági és környezeti szempontból is fenntartható beruházások megvalósulását segíti elő, ideértve a megújuló energia arányának növelését, az újrahasznosított építőanyagok használatát is. Ezen kívül a tervezet biztosítja a kivitelezési költségek kontroll alatt tartását, erősíti az állami építési beruházásokhoz való hozzáférést a transzparencia és nyilvánosság jegyében.

7.2. A BEVÉTELEK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁG

7.2.1. ADÓPOLITIKAI CÉLOK, STRATÉGIA

Az adórendszer versenyképességének növelése érdekében számos jelentős intézkedés került bevezetésre a 2010 óta eltelt időszakban. 2010-2014 között megvalósultak a legjelentősebb szerkezeti átalakítások. Ennek keretében egy munkavállalásra ösztönző, családtámogató adórendszer jött létre. A feketegazdaság visszaszorítása érdekében hozott intézkedések következtében javult az adóbeszedés hatékonysága, a munkát és jövedelmeket terhelő adók jelentős mértékű csökkenése valósult meg, továbbá kialakításra került a gazdasági növekedést elősegítő adórendszer.

A Kormány és a szociális partnerek közötti állandó konzultációs fórumon 2016-ban létrejött átfogó megállapodásban foglalt adócsökkentő, adórendszer egyszerűsítését célzó lépések 2022-re teljes mértékben megvalósultak. A munkáltatói terhek összességében a VKF megállapodással 28,5%-ról 13%-ra csökkentek. Mérséklődött az adók száma is: a tehercsökkentés részben az 1,5%-os szakképzési hozzájárulás eltörlésével (és kedvezményei szociális hozzájárulási adóba való integrálásával) valósult meg. Az adórendszer is számottevően egyszerűsödött.

A fiatalok életkezdését és gyermekvállalásának segítését célzó kedvezményrendszer eközben folyamatosan bővült. A 2022-ben bevezetett 25 év alatti fiatalok személyi jövedelemadó mentessége új kedvezményként segíti a pályakezdőket. A kedvezményezett köre 2023 januárjától kibővült a 30 éves koruk előtt gyermeket vállaló anyákkal. A családok otthonteremtését támogatandóan ismét 5%-os áfakulcs vonatkozik az új lakások értékesítésére, átmeneti szabályként 2028. év végéig, amennyiben az építési engedély 2024. december 31-ig véglegessé válik, illetve az egyszerű bejelentés eddig a napig megtörténik. A 2021. évtől a családi otthonteremtési kedvezmény igénybevétele mellett illetékmentes az új és használt lakások vásárlása, továbbá új lakások esetében visszatérítésre kerül az 5%-os áfa.

Az adópolitika emellett jelentős figyelmet fordít a kedvező üzleti, beruházási környezet kialakítására is. A társasági adó esetében már hetedik éve hazánkban érvényesül az EU legalacsonyabb, 9%-os adókulcsa. Eközben egy több lépcsős folyamat keretein belül eltörlésre kerültek a fejlesztési tartalék összegére vonatkozó korlátozások, ezáltal a 2021. évtől már a teljes nyereségre korlátlanul alkalmazhatóvá vált a fejlesztési tartalék. A kis- és középvállalkozások beruházásainak ösztönzése érdekében pedig 2022. január 1-jétől a jelenértéken legalább 50, illetve a legalább 100 millió forintos beruházás esetében is már érvényesíthetővé vált a fejlesztési adókedvezmény. Az iparüzési adó mértéke pedig a 2021. és 2022. évben a felére, 2%-ról 1%-ra csökkent a kis- és középvállalkozások, és az egyéni vállalkozások számára. Az 50 fő alatti vállalkozásokat célzó kisvállalati adó alapja kifejezetten úgy került kialakításra, hogy az a lehető legnagyobb mértékben segítse a vállalatok beruházásait és növekedését.

Az adópolitika elsődleges célja továbbra is a munkát és a vállalkozásokat terhelő adók csökkentése, az adórendszer foglalkoztatást, vállalkozásokat és családokat segítő mechanizmusainak további erősítése. Ezzel összhangban a Kormány a következő években az adóbeszedés hatékonyságának növelésére, az adórendszer, adminisztráció egyszerűsítésére fókuszál, továbbá kiemelt figyelmet fordít az adózók és az adóhatóság kapcsolatrendszerének további fejlesztésére.

6. számú keretes írás: Adózással kapcsolatos célkitűzések az RRF programban

A magyar Kormány az RRF programjában több, az adórendszerre vonatkozó célkitűzést is tett. Ezek úgy kerültek kialakításra, hogy illeszkedjenek a Kormány hosszú távú adópolitikai célkitűzéseivel.

A programban vállalt adóügyi intézkedések első csoportjának célja a magyar adórendszer megerősítése a nemzetközi agresszív adótervezés kockázatával szemben. Ennek érdekében Magyarország három vállalást tett:

- A valós gazdasági jelenlétre vonatkozó minimumkövetelmények bevezetése elsősorban a kizárólag adótervezési célokkal létrejött társaságok elleni fellépést célozza. A minimális jelenlét kritériumok bevezetése 2023 végéig megtörténik. Az intézkedések eredményeként sor kerül egyes adóelőnyök megtagadására azoktól a vállalatoktól, amelyek nem teljesítik ezeket a követelményeket.
- A transzferár-szabályok szigorításának célja az országok közti mesterséges profitátcsoportosítás lehetőségeinek visszaszorítása. Ennek jegyében a vállalatoknak már 2023-tól adatokat kell szolgáltatniuk transzferárazásra vonatkozóan a kapcsolt felek közötti tranzakciókról a társaságiadó-bevallásukban. Az új intézkedés következtében az adóellenőrzések gyorsabbá, célzottabbá és hatékonyabbá válhatnak. Az adóhatóság által kapott kiegészítő információk az agresszív adótervezési struktúrák elleni fellépésre is alkalmasak.
- A költséglevonási korlátok az adózási szempontból nem együttműködő és alacsony adókulcsú államokba irányuló jogdíj- és kamatfizetések társaságiadó-alapból való levonhatóságát korlátozzák. Hasonló korlátozásokat a társasági adó szabályok jelenleg is tartalmaznak. A reform célja a meglévő szabályozás hatékonyságának növelése az olyan ügyletek kiküszöbölése érdekében, amelyek esetében a kimenő kifizetések kettős nem adóztatásának jelentős kockázata merülhet fel.

A vállalt adóintézkedések második csoportjának célja az adózás további egyszerűsítése. Ezek az intézkedések szintén három csoportra bonthatók:

Az adómegfelelés digitalizációja kapcsán a Kormány három, az adatszolgáltatások fundamentális megújítását célzó fejlesztést kíván megvalósítani:

- Az eMAP (eseményalapú adatszolgáltatási platform) célja a foglalkoztatással kapcsolatos adatszolgáltatási kötelezettségek teljes megújítása. Ennek érdekében egy egysatos, eseményalapú adatszolgáltatási rendszer kialakítására kerül sor, ami beépülhet a foglalkoztatók bérszámfejtési rendszereibe, kiváltva a különböző állami hivatalok felé teljesített adatszolgáltatásokat. A javaslat a foglalkoztatói adóügyi adatszolgáltatási kötelezettségek egyszerűsítése" címmel megvalósított projekt eredményeire épít.
- Az eNyugta kialakításának lényege, hogy a jelenlegi, célhardverekre (online pénztárgép) építő elektronikus adatszolgáltatási rendszert a jövőben fokozatosan egy platformfüggetlen megoldás váltaná fel, amely egyszerre kínál előnyöket adatbiztonság, adatvédelem tekintetében, miközben a megvalósítás formáját illető rugalmassága révén számos eddig nem létező szolgáltatásra nyit lehetőséget.
- Az eÁfa projekt célja egy tranzakciónívű adatokból és a felhasználó által adott szabályokból építkező áfabevallási tervezetet kínáló online platform, illetve egy közvetlen gépi kapcsolatot (M2M) kínáló rendszer kialakítása, ahol a felhasználók saját rendszereikből tölthetik fel az áfaanalitikájukat. A fejlesztések célja, hogy a vállalkozások képessé váljanak az áfával kapcsolatos egész folyamat automatizálására a saját rendszereikben.

Az adószabályok egyszerűsítése kapcsán szintén három célt tűzött ki:

- Az orosz-ukrán háború és a bekövetkezett energiaár-robbanás negatív költségvetési hatásainak ellentételezését célzó, átmeneti jelleggel bevezetett extraprofit-adók nem válnak az adórendszer integráns részévé, azok kivételre kerülnek.
- Munkacsoport alakul annak vizsgálatára, hogy miként csökkenthető tovább az adónemek száma a magyar adórendszerben, javítva az adórendszer átláthatóságát. Az adónemek számának csökkentése adónemek kivételével, illetve hasonló adónemek összevonásával is történhet. Utóbbi esetben is cél, hogy az összevonás a részletszabályok összehangolása révén valódi egyszerűsítést jelentsen. Cél, hogy a munkacsoport munkájának eredményeként az adónemek száma legalább 10 százalékkal csökkenjen.
- Ugyancsak munkacsoport alakul a magánszemélyekre vonatkozó jövedelemadó- és járulékszabályozásban az egyszerűsítési lehetőségek vizsgálatára, a rendszer koherenciájának erősítésére és a kedvezmények hatékonyságának vizsgálatára. Ez a munkacsoport már 2022 márciusában megkezdte munkáját, a javasolt, rövid távon bevezethető intézkedések pedig 2024 januárjától léphetnek életbe.

További három célkitűzés szolgálja az adóhatóság kommunikációjának megújítását és a viselkedéstudományi megközelítések kiterjesztését:

- A NAV jelenleg is létező „Közérthetőségi Programja” az ügyfelekkel való hatékonyabb, célzottabb kommunikáció kialakítását szolgálja. A program pont célja a tapasztalatok más hatóságokkal való megosztása, illetve a program folytatása, pl. az egyéni vállalkozók opcionális adószabályok közti váltását segítő, a fizetési könnyítés kérésével kapcsolatos, vagy az ingatlan adásvételhez kötődő közterheket érintő, „Lépésről lépésre” útmutatók publikálásával.
- A Pénzügyminisztérium és a NAV együttműködése során több pilot projekten keresztül vizsgálta a gyakorlatban – és számszerűsítette sztereotip tudományos módszerekkel – a viselkedéstudományi megközelítések hatásait a hazai környezetben, és erősítette meg ezek hatásosságát és hasznosságát. A program pont célja további pilot projektek indítása és a tapasztalatok mind szélesebb körű beépítése a NAV gyakorlatába.
- Végül az eNAV koncepció célja a NAV digitális felületeinek integrált fejlesztése. A cél, hogy az adóhatóság képes legyen egységes és digitális módon biztosítani az ügyfélkapcsolati szolgáltatások teljes körét (webes és mobil applikációs formában is).

A fentiekből is látható, hogy az adórendszer egyszerűsítését célzó javaslatok nagymértékben építenek a korábban már megkezdett fejlesztések és átalakítások eddigi eredményeire. Célunk, hogy a vállalt intézkedések eredményeként olyan átfogó, kiérlelt reformjavaslatok szülessenek, amelyek hatására valóban jelentősen csökkenhetnek az adózók adminisztrációs terhei.

7.2.2. A BEVÉTELEK SZERKEZETÉNEK ISMERTETÉSE, AZ ADÓBESZEDÉS ÉS AZ ADÓKEDVEZMÉNYEK HATÉKONYSÁGÁNAK LEÍRÁSA, A HATÉKONYSÁG JAVÍTÁSÁT CÉLZÓ STRUKTURÁLIS INTÉZKEDÉSEK BEMUTATÁSA

Munkát terhelő adók csökkentése

Az elmúlt évtizedben a munkát terhelő adók terén jelentős intézkedések születtek, melynek köszönhetően lineáris, a munkát ösztönző adórendszer alakult ki, melyben a gyermeket nevelő családok kerültek a támogatások központjába. A munkáltatói oldalon pedig számos adókedvezmény segíti a sérülékeny munkapiaci csoportok foglalkoztatását. A változtatások kiemelten fontos eleme volt a munkát terhelő adók folyamatos csökkentése.

A reformok során kivezetésre került az úgynevezett „szuperbruttó” adóalapszámítás a személyi jövedelemadó terén, valamint a személyi jövedelemadó egykulcsossá vált 16%-os kulccsal, ami 2016-ban 15%-ra csökkent. A munkáltatói adóterhek lépcsőzetes csökkentéséről 2016-ban állapodtak meg a felek a Kormány és a szociális partnerek közötti állandó konzultációs fórumán. Ennek keretében több lépcsőben, 28,5%-ról 13%-ra csökkentek a munkáltatói adóterhek. Az adókulcsok mérséklése jelentősen hozzájárult a foglalkoztatás bővüléséhez és a gazdaság felfröszéséhez. A megállapodás végrehajtása során az OECD tagországok közötti legnagyobb abszolút adóécsökkenés ment végbe az időszakban. Az intézkedéseknek köszönhetően az adóék 41,2%-ra süllyedt.

A családok támogatására, a gyermekvállalás ösztönzésére prioritásként tekint a Kormány. A kedvezményrendszer egyik legfontosabb eleme a családi adó- és járulékkedvezmény, mellyel a személyi jövedelemadóalap a gyermekek számától függő összeggel csökkenthető. A családbarát adórendszer részeként a tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermekek után 2023-tól emelt összegű családi kedvezmény vehető igénybe. Az első házások kedvezménye 2015 óta segíti a családalapítást. Azóta a családtámogatási intézkedések számos új kedvezménnyel bővültek: 2020-tól a négy vagy több gyermeket nevelő anyáknak nem kell személyi jövedelemadót fizetniük. A megvalósuló intézkedések között szerepelt a családok lakásszerzésének támogatása is: 2021-től illetékmentessé vált – értékhatártól függetlenül – az új és használt lakások

családi otthonteremtési kedvezménnyel (CSOK) történő vásárlása. 2022-ben a gyermeket nevelő szülők a korábbiakhoz képest is kimagasló támogatásban részesültek a családi adóvisszatérítés keretén belül. Ugyancsak 2022-ben került bevezetésre a 25 év alatti munkavállalók személyi jövedelemadó mentessége, mely értelmében a fiatalok mentesülnek a bérjövödelmük után fizetendő személyi jövedelemadó kötelezettség alól az átlagbér szintjéig. 2023 januárjában tovább bővült a személyi jövedelemadó kedvezményezett köre: így már nem csak a 25 év alatti munkavállalók, hanem a 30 év alatti anyák is mentesülnek az szja kötelezettség alól. A kedvezményeknek, támogatásoknak köszönhetően magasabb jövedelem marad a családoknál, ezzel elősegítve a gyermekes háztartások vagyoni helyzetének a gyermektelenekhez való felzárkózását. A személyi jövedelemadó kedvezményei közül emellett érdemes még kiemelni a tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos munkavállalók személyi jövedelemadóját (2021-től adóalap kedvezmény formájában).

A kedvezményrendszer másik alappillérenek tekinthetjük a sérülékeny munkapiaci csoportok foglalkoztatottsági szintjének megőrzését, növelését célzó kedvezményeket. Az intézkedések fő célja munkáltatói adókedvezmények segítségével e csoportok munkába állásának segítése, aktivitási rátájának növelése. A kedvezmények 2019 óta még hatékonyabban érvényesülnek: ekkor a korábbi empirikus tapasztalatok alapján sor került a célcsoportok átalakítására, míg az újonnan kialakított célcsoportok tagjai (így a szakképzettséget nem igénylő és mezőgazdasági munkakörben foglalkoztatottak, a munkaerőpiacra lépők, illetve a három vagy több gyermeket nevelő édesanyák) után a munkáltatók a korábbi 100 ezer Ft-os értékhatár helyett a mindenkori minimálbér összegéig érvényesíthetik a kedvezményt.

Az elmúlt néhány évben számos eredményes lépés valósult meg az adórendszer egyszerűsítése, az adók számának, valamint az adminisztrációs terheknek a csökkentése érdekében is, mely célok szintén a Kormány kiemelt reformprogramjai között

szerepelnek. Az adónemek számának csökkenése kiemelkedően látványos volt a munkát terhelő adók esetében. 2012-ben a munkáltatói járulékok összeolvasztásával jött létre a szociális hozzájárulási adó. 2019. január 1-jétől az egészségügyi hozzájárulás beolvadt a szociális hozzájárulási adóba, és a baleseti adó összevonásra került a biztosítási adóval. Emellett sor került a kulturális adó, a magánszemélyek jogviszony megszűnéséhez kötődő 75%-os különadója, valamint a hitelintézeti különadó eltörlésére. Az egyéni járulékok 2020. július 1-jétől egy járuléknembe olvadtak össze, valamint ezzel egyidejűleg egységes jogszabályban kerültek újraszabályozásra a társadalombiztosítás és a járulékszabályozás alapvető rendelkezései. A munkáltatói terhek csökkenésének utolsó lépéseként pedig a szakképzési hozzájárulás is megszűnt, míg a kedvezményrendszere integrálásra került a szociális hozzájárulási adóba.

A központi költségvetés egyensúlyának fenntartása érdekében 2022 júliusában valorizálásra került az egyszerűsített foglalkoztatás utáni közteher régóta változatlan mértéke. A korábbi fix tételek helyett a jövőben ennek mértéke is a mindenkori minimálbérhez igazodik, így a jövőben a valorizáció fokozatosan, automatikusan valósul meg. Az elmúlt évtizedben a munkát terhelő adók terén jelentős intézkedések születtek, melynek köszönhetően lineáris, a munkát ösztönző adórendszer alakult ki, melyben a gyermeket nevelő családok kerültek a támogatások központjába. A munkáltatói oldalon pedig számos adókedvezmény segíti a sérülékeny munkapiaci csoportok foglalkoztatását. A változtatások kiemelten fontos eleme volt a munkát terhelő adók folyamatos csökkentése.

A vállalati adózást érintő változások

A társasági adó esetében a fő cél a vállalkozások segítése, a beruházások ösztönzése. Ennek érdekében az adó kulcsa 2017 óta egységesen 9 százalék, ami a legalacsonyabb mérték az EU-tagországok körében. Emellett az elmúlt időszakban egy több lépcsős folyamat során eltörlésre kerültek a fejlesztési tartalék összegére vonatkozó korlátok. 2020-ban megszüntetésre került a nyereségarányos 50%-os korlát, melyet már a 2019. adóévre vonatkozóan is alkalmazni lehetett. Az intézkedés által lehetővé vált a fejlesztési tartaléknak az adózási előtti nyereség teljes

összegéig történő igénybevétele, tekintettel a tízmilliárd forintos felső határra. 2021-től eltörlésre került a tízmilliárd forintos értékhatár is, így a fejlesztési tartalék már korlátlanul alkalmazható a nyereség teljes összegére. A kisebb vállalkozások beruházásainak ösztönzése érdekében pedig 2020-tól kezdődően a fejlesztési adókedvezmény kis- és középvállalkozásokra vonatkozó jogcím értékhatára fokozatosan csökkentésre került. Ezáltal 2022. január 1-jétől a jelenértéken legalább 50, illetve a legalább 100 millió forintos beruházás esetében is már érvényesíthetővé vált a fejlesztési adókedvezmény.

A kisvállalati adó szabályozása terén 2017-től jelentős egyszerűsítésre került sor, az adóalanyiság belépési és megszűnési korlátai pedig emelkedtek. 2021-ben a KIVA belépés árbevételi és mérlegfőösszeg-korlátja 3 milliárd forintra, az adóalanyiság megszűnésének bevételi értékhatára pedig 6 milliárd forintra emelkedett. A szociális hozzájárulási adó mérséklésével párhuzamosan az adónem kulcsa az elmúlt években fokozatosan csökkent: 2017-ben először 16%-ról 14%-ra, majd 2018-ban, 2020-ban, 2021-ben és 2022-ben további 1-1 százalékponttal. Ezáltal 2022. január elsejétől 10%-os adómérték lépett hatályba, mely kedvezőbb adózási környezetet biztosít a kis- és középvállalkozások számára. Ezen intézkedések, továbbá az adónemet népszerűsítő kampányok következtében az adóalanyok száma több mint tizennégyszeresére nőtt 2016 óta, 2023. február végére meghaladta a 89 ezret.

A kisadózók tételes adójának (KATA) bevételi értékhatára a korábbi 12 millió forintról 2022-ben 18 millió forintra emelkedett a mikrovállalkozások és egyéni vállalkozók adminisztrációjának további mérséklése érdekében. Ugyanakkor az adónemet mind többen használták olyan csoportok is, amelyek nem tartoztak annak eredeti célcsoportjába, és sok esetben bújtatott foglalkoztatottakat is alkalmaztak az adónem keretein belül. Ez komoly versenyképességi hátrányt jelentett azoknak a munkáltatóknak, akik nem szervezik ki a munkát, hanem hagyományos munkaviszonyban alkalmaznak szakembereket. Negatív hatások a munkavállalói oldalon is jelentkeztek, mivel katás vállalkozóként megszűnik a munkajogi védelmük, és alacsonyabb összegű társadalombiztosítási ellátást is eredményez. A nem

kívánt tendenciák visszaszorítása érdekében az adónem szabályozása 2022-ben jelentősen átalakult. A módosítását követően csak a termékeiket és szolgáltatásaikat kizárólag közvetlenül a fogyasztóknak értékesítő, főállású egyéni vállalkozók adózhatnak a KATA szabályrendszere szerint. Az adónem egyszerű jellege és az alacsony adóterhek miatt azonban ezen átalakítások ellenére, a KATA továbbra is népszerű adózási formának tekinthető, míg az adónemből kiszorulóknak számára elsősorban a 2022-től tovább egyszerűsödő átalányadózás jelentett alternatívát.

2019-ben a központi adónemeknél, 2020-ban pedig az iparűzési adó esetében is eltörlésre került az év végi adóelőleg-kiegészítés, továbbá 2021-től kezdve kötelező lett az iparűzési adó bevallások NAV-on keresztül történő beküldése. 2022-ben pedig megjelent a megújult, köteget típusú iparűzési adó bevallási nyomtatvány, mely számos összefüggésvizsgálatot, ellenőrző mechanizmust tartalmaz. Ezen új típusú nyomtatvány kialakítása lehetővé teszi, hogy minden vállalkozásnak elég egyetlen bevallást beadnia, melyben szerepelteti az összes telephelyére vonatkozó adatot. Ezáltal a több telephellyel rendelkező, nagyobb vállalkozások számára jelentős mértékben egyszerűbbé vált a bevallások kitöltése és benyújtása. Az egyszerűsített adóalap-megállapítást választó adózók (pl. egyéni vállalkozók, őstermelők) számára is külön bevallási lapok kerültek kialakításra, mely számukra is biztosítja az egyszerűbb kitöltési folyamatot. Ezen intézkedések jelentős adminisztrációs tehercsökkenést biztosítanak a vállalkozások számára.

2023-tól a helyi iparűzési adó esetében egységesítésre kerültek az egyszerűsített adóalap-meghatározási módszerek. Ez alapján az a vállalkozás, amelynek adóévi árbevétele nem haladja meg a 25 millió forintot (az átalányadózást választó kereskedők esetében 120 millió forintot) választhatja ezt az új, egyszerűsített tételes adóalap-megállapítást.

A 2022-ben bekövetkezett energiaár-robbanás következményeként ugyanakkor – az elmúlt évek sikereinek védelme érdekében – szükségessé vált a költségvetési egyensúly javítását célzó adóintézkedések bevezetése. A magyar gazdaság és a magyar családok védelme érdekében létrehozásra került a Honvédelmi Alap és a Rezsivédelmi Alap. A

válság miatti többletterheket a kormányzat igyekezett elsősorban azokra az ágazatokra hárítani, melyek a piaci folyamatok hatására jelentős terven felüli profitot értek el, így a vállalkozások túlnyomó többségét nem érintették ezek az intézkedések.

A válság hatására a legnagyobb rendkívüli profitok az energia ágazatban keletkeztek. Az energiapiaci folyamatok hatására jelentősen megnövekedett a szénhidrogén-kitermelés nyeresége, amely indokolta a bányajáradék emelését. Az Ural és a Brent olaj megnövekedett árkülönbözete jelentős extraprofitot eredményezett az ágazatban, amelyre egy speciális adóalap kerül bevezetésre. Ennek az adónemnek a kialakítása a gazdasági helyzet változása következtében többször módosult: az adómérték több lépcsőben 95%-re emelkedett, ugyanakkor az indokolt költségek elismerése érdekében 2023 áprilisától hordónként 7,5 USD mentesült az adó alól. (A 2023-ban kieső bevételek pótlására egy egyösszegű adó került bevezetésre.)

Ezen kívül átmeneti különadók kivetésére került sor az energiapiac más torzulásaiból keletkező váratlan profitokra is. Így új, 65%-os különadó került bevezetésre azon villamos energia termelők vonatkozásában, amelyek kiléptek a villamos energia kötelező átvételi rendszerében történő értékesítésből, így a korábbi – normális viszonyok közt igen kedvező – garantált áron felül további nyereségre tettek szert. Adókötelessé vált továbbá az átviteli rendszerirányító által beszerzett – az energiaár-sokk következtében ugyancsak jelentősen megrágult – kiegyenlítő szabályozási kapacitás nyújtása. Végül az energiaellátók jövedelemadójának adóalanyi köre kibővítésre került a bioetanol, a keményítő és a napraforgóolaj gyártókkal, az adó mértéke pedig 31%-ról 41%-ra emelkedett.

A jegybanki kamatemelések hatására a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások esetében is jelentős terven felüli profitok keletkeztek. Ennek fő oka, hogy az alapkamat emelkedését a betéti kamatok csak mérsékelten követték, így jelentősen megnövekedtek a banki kamatkülönbözötek. Ezért a hitelintézetekre is új, átmeneti adókötelezettség került bevezetésre.

Bár a többletterhek legnagyobb részét a fenti ágazatok viselték, emellett több más, nagyvállalatok által

dominált, nagy teherviselő képességű ágazat esetében is sor került átmeneti, sávosan progresszív, árbevétel-alapú különadók bevezetésére. (Az így kialakított adók közgazdaságtani értelemben inkább fogyasztási adónak minősülnek.) Ilyen különadók bevezetésére került sor a kiskereskedelmi, a biztosítási és a telekommunikációs szektorban, valamint a gyógyszergyártók esetében is.

Végül 2022. júliustól emellett sor került a cégautóadó adómértékeinek emelésére is, tekintettel arra, hogy a tételes adómérték 12 éve nem emelkedett.

A fogyasztási-forgalmi adók

Az adóztatás súlypontjának eltolása a fogyasztási-forgalmi adók felé meghatározó eleme a Kormány adópolitikájának. Ezt szem előtt tartva és a költségvetés teherbíró képességét is figyelembe véve az általános forgalmi adó kulcsainak csökkentésére az elmúlt évek során csak célzott intézkedésként kerülhetett sor azon területeken, ahol az ágazati fejlesztések szükségessége, illetve a feketegazdaság visszaszorítása ezt indokolta. Így az elmúlt időszakban számos alapvető élelmiszer, valamint az internet-szolgáltatás, az éttermi étkezés és a kereskedelmi szálláshely szolgáltatás áfakulcsa is csökkent.

Az otthonteremtési akcióterv keretein belül 2021-től ismét 5%-os áfakulcs került bevezetésre az új lakások értékesítésére. A 2022-es év során az intézkedés alkalmazási határideje 2024. december 31-ig meghosszabbításra került, átmeneti rendelkezésekkel akár 2028 végéig is alkalmazható.

Az európai uniós adóminimumhoz történő közelítés érdekében a cigaretta és a fogyasztási dohány jövedéki adómértéke 2018. szeptembertől kezdődően hét lépésben (2018. szeptember, 2019. január, július, 2020. január, július, 2021. január és április) fokozatosan emelkedett. 2022 júliusától illetve 2023 januárjától újabb két lépésben emelkedtek a dohánygyártmányok jövedéki adómértékei.

Az energiaár-sokk hatásainak kezelése érdekében a fogyasztási adók esetében is sor került intézkedésekre. Így az üzemanyagár-emelkedés hatásainak mérséklése érdekében 2022-ben átmeneti jelleggel (február 28-tól 2022. december 6-ig) előbb 5-5 forinttal, majd március

10-től újabb 20-20 forinttal, összességében literenként 25 forinttal csökkent a nem prémium benzín és a gázolaj jövedéki adó mértéke. Emellett a válság által jelentősen sújtott turisztikai ágazat támogatása érdekében 2022 októberétől 2023 március végéig felfüggesztésre került a turizmusfejlesztési hozzájárulás. Ugyanakkor az energiaár-robbanás miatt szükséges költségvetési bevételeket a kormányzat a válság által kevésbé érintett területeken részben a fogyasztási adók emelésével teremtette elő.

A népegészségügyi termékadó esetében így 2022 júliusától bővült az adóköteles termékek köre, valamint az adómértékek is emelésre kerültek. Emelkedett a sör, habzóbor, egyéb csendes és habzó erjesztett ital, köztes alkoholtermék és az alkoholtermék adómértéke is, ugyanakkor az alkoholos italok népegészségügyi termékadó terhe beépült az alkoholtermékek jövedéki adójába.

A pénzügyi tranzakciós illeték tekintetében változás, hogy 2022. július 1-től az általános és a postai ügyletek (fizetési műveletek) tranzakciós illetékének 6 ezer forintos felső határa 10 ezer forintban került valorizálásra. Emellett bevezetésre került az értékpapír ügyletek tranzakciós illetéke, míg a határon átnyúló szolgáltatások gyors fejlődését figyelembe véve az adókötelezettség célország-alapon került meghatározásra.

A fentiekén túl 2022. július 1-jétől bevezetésre került a légitársaságok hozzájárulása, melyet az induló nem tranzit utasok után az úticélt figyelembe véve kell az utas- és poggyászkezelési tevékenységet végző földi kiszolgálóknak megfizetni. A hozzájárulás mértéke 2023. januártól környezetvédelmi szempontokat figyelembe véve átalakításra, majd 2023. március 1-től további differenciálásra került.

Az adóelkerülés csökkentése és az adómorál javítása

Magyarország továbbra is elkötelezetten részt vesz az agresszív adóelkerülés elleni nemzetközi küzdelemben. Az Európai Unió adóelkerülés elleni irányelve előírásainak megfelelően Magyarországon 2018-ban módosításra kerültek az ellenőrzött külföldi társaság szabályai, 2019-től pedig irányelvben előírt kamatlevonhatósági korlát szabályok is bevezetésre kerültek. 2020-ban az irányelv többi rendelkezése is

átültetésre került: a tőke kivonás kezelésének szabályai és a hibrid eszközök (az ugyanazon tényállás eltérő jogi minősítéséből eredő különbségek miatti adóelkerülés) elleni szabályok. 2021 év elején ratifikálásra került az adóalap-erózió és nyereségátcsoportosítás megelőzése érdekében hozott, adóegyezményekhez kapcsolódó intézkedések végrehajtásáról szóló Multilaterális Egyezmény, amely további eszközöket biztosít az agresszív adótervezés elleni fellépésre. A Multilaterális Egyezmény 2022. január elsejétől alkalmazható Magyarországra vonatkozóan, melynek megfelelően már több mint 50 érintett adóegyezmény módosításra került.

Mindezek mellett Magyarország aktív résztvevője az OECD koordinálása mellett zajló Pillar1 és Pillar2 tárgyalásoknak, és az ehhez kapcsolódó európai uniós jogalkotásnak, melyek célja a nemzetközi adózás megreformálása. A Pillar2 kapcsán 2022 decemberében az Európai Unióban Magyarország támogatásával elfogadásra került a globális minimumadó irányelv, amelyet Magyarország 2023 során ültet át a hazai jogba. A szabályok 2024-től kerülnek alkalmazásra, biztosítva azt, hogy a 750 millió euró konszolidált éves árbevételű vállalkozások tényleges adóterhelése elérje a 15%-ot.

Magyarország aktívan részt vesz a tényleges gazdasági tevékenységgel nem rendelkező, adózási célból létrehozott entitások (ún. shell entitások) elleni fellépés érdekében kidolgozás alatt álló irányelvjavaslat tárgyalásában is. Magyarország a Helyreállítási és Ellenállóképeségi Tervének keretében tervezi, hogy 2023-ban kialakít ezen entitások elleni fellépést célzó hazai szabályokat, minimum gazdasági jelenlét követelményeket, amely szabályok 2024-től lennének alkalmazandók. A transzferárazás területén az adórendszer agresszív adótervezés kockázatával szembeni megerősítésének részeként 2022-ben Magyarországon szigorodtak az adóalap kiigazítására vonatkozó szabályok, új éves adatszolgáltatási kötelezettség került bevezetésre a meghatározott értéket elérő kapcsolt vállalkozások közötti tranzakciókra (100 millió forint, 250 ezer euró), valamint több mint kétszeresére növekedtek a kapcsolt vállalkozások közötti ügyletek szokásos piaci árát

bizonyító transzferár-nyilvántartások elkészítésével összefüggő bírságok.

Az adóeljárás területének kiemelten fontos célja az adómorál erősítése, az adózók és az adóhatóság kapcsolatának javítása, és az együttműködés, az önkéntes jogkövetés ösztönzése. Ezen célkitűzés mentén az elmúlt években megtörtént az adóhatóság szervezeti átalakítása, és több olyan intézkedés valósult meg, mely erősítette az adóhatóság szolgáltató jellegét, és támogatta az ügyfélközpontúvá válását.

A legjelentősebb lépésnek az eSza-rendszer bevezetése tekinthető, melynek segítségével a NAV már több mint 5 millió magánszemély részére készíti el az adóbevallás tervezetét, ezzel az adózók többségénél átvállalva a személyi jövedelemadó bevallásával járó terheket. Az eSza rendszer bevezetése által megszerzett tapasztalatok, és a különböző adatszolgáltatások fokozatos integrációja által az adóhatóság egyre szélesebb körben és több adónem esetében képessé válhat a bevallások kiajánlására. A NAV 2019-ben az egyéni vállalkozók részére első alkalommal készítette el a bevallástervezetet, és a viszonylag jól definiálható kört érintő jövedéki adó kapcsán is elérhetővé váltak a kiajánlások.

A Kormány célja továbbra is, hogy középtávon minél szélesebb vállalkozói kör számára lehetővé váljon a legjelentősebb adminisztrációs terheket jelentő bevallások (pl. áfa), illetve a munkáltatók különböző bejelentési kötelezettségei kapcsán az előre kitöltött tervezetek adóhatóság általi elkészítése. Az online számla adatszolgáltatás kiterjesztésével szolgáltatott adatok az áfa bevallás-tervezetek (eÁfa) adóhatóság általi kiajánlásának jövőbeni alapját képezik. Rövidtávú kormányzati célkitűzés továbbá a papír alapú nyugtaadás alkalmazásának minimalizálását célzó elektronikus nyugtaadásra való áttérés (eNyugta), ami együtt jár a nyugtaadat-szolgáltatás bevezetésével és az online pénztárgéprendszer megújításával.

7. számú keretes írás: Viselkedéstudományi megközelítések az adóigazgatásban

Az adóhivatalok folyamatosan törekednek a működési hatékonyság javítására, amelynek része az adófizetési hajlandóság fenntartása is. Ennek elősegítése érdekében egyre több adóhivatal fordult viselkedéstudományi megközelítésekhez, vagyis a pszichológia és a viselkedési közgazdaságtan eredményeit kiaknázva alakítottak át egyes folyamatokat. A leggyakoribb példák a viselkedéstudományi elvek szerint megtervezett emlékeztetők, tájékoztatók és felszólítások. A beavatkozások során olyan eszközöket lehet használni, mint az üzenetek időzítése, levelek egyszerűsítése, személyes megszólítások, potenciális veszteségek kiemelése. Bár ezek a kampányok inkább inkrementális javulást eredményeznek és csak bizonyos típusú problémák korrigálására alkalmasak, mégis az önkéntes jogkövetés elősegítésével erőforrásokat szabadítanak fel, amelyet olyan esetekre lehet fordítani, ahol egy hasonló beavatkozás nem lenne eredményes.

2019 során a NAV és a Pénzügyminisztérium szoros együttműködésben végrehajtott pilot projektekben² több területen is vizsgálta, közvetlenül mérhető módszerekkel, hogy a viselkedéstudományok eredményei mennyire használhatóak a NAV ügyfelek felé történő közvetlen kommunikációjában.

- **Az adótartozást felhalmozott adózóknak küldött fizetési értesítők:** az értesítők közérthetőséget szem előtt tartó módosítása 1,4 százalékponttal növelte a visszafizetési arányt. Eszerint a NAV kommunikációjának közérthetőbbé alakításával is lehetséges kisebb, de a költségekhez képest jelentős hatékonyságnövelés elérése.
- **Emlékeztetők az éves áfabevallás határideje előtt:** az egyéni vállalkozóknak küldött emlékeztetők a közelgő határidőről javították a bevallási fegyelmet, a kezelt csoportban mintegy 5 százalékponttal, a korábban mulasztók körében több mint 13 százalékponttal emelkedett a bevallások beadási aránya. A projekt mutatja, hogy érdemes az önkéntes jogkövető magatartást egyes adózási kötelezettségek előtti tájékoztatással, emlékeztetőkkel támogatni. További fontos tanulság, hogy a levelek hatása a címzett adózók könyvelőinek ügyfélköreinek belül is tovább terjedt.
- **Figyelmeztető levél az online pénztárgépet használó vállalkozásoknak:** a levél felhívta a figyelmet, hogy minden vásárlást üssenek be pénztárgépükbe. A levelet követő hónapban az online pénztárgépes értékesítés átlagosan 5%-kal, a korábban helyszíni ellenőrzésen nyugtát nem adó cégek esetében 45%-kal nőtt, ugyanakkor a hatás a rákövetkező hónapban megszűnt. A projekt alapján a rendszeres kommunikáció a kockázatos online pénztárgépes cégek esetében jelentősen növelheti a szabálykövetést.

Ezeket az eszközöket azonban nem csak a jogkövető magatartás elősegítésére lehet használni. Az elmúlt években így több olyan levélkampány is indult, ami a számukra elérhető kedvező lehetőségekről tájékoztatja az adózókat.

- **Vállalkozások KIVA-ra áttérésének elősegítése:** A KIVA 2017-es átalakítása óta a NAV az adózókat közvetlenül megszólító levélkampányokkal is támogatja a KKV-k KIVA-ba átlépését. Az adónem előnyeit személyre szabott számítással ismertető, vállalkozásokat célzó levél közel kétszeresére emelte annak az esélyét, hogy egy KIVA-ra jogosult vállalkozás át is térjen. Egy későbbi kampány külön vizsgálta a könyvelők szerepét is az adózók döntésében: a könyvelőknek küldött levél a vállalkozásoknak küldött levelekhez képest közel 1 százalékponttal csökkentette az áttérési valószínűséget. Egy másik kampány eredményei szerint a KIVA hosszú távú adóelőnyének kiemelése a levelekben általános érvénnyel nem befolyásolta a vállalkozások áttérési kedvét. Ugyanakkor azoknál a cégeknél, amelyek alacsony rövidtávú megtakarításra számíthatnak, a hosszútávú adóelőny megjelenítése növelte az áttérési hajlandóságot. A leveleket minden évben kiegészítette a társasági adó és KIVA adóterheinek összevetéséhez segítséget nyújtó, Pénzügyminisztérium által közzétett kalkulátor is. Hasonló szemléletben készültek az EVA 2020-as

² Horváth K., Keresztély T., Svraka A., Tóth P., & Ván B. (2020). *Viselkedéstudományi projektek az adóigazgatásban 2019* (No. 1; Adópolitikai Műhelytanulmányok) Pénzügyminisztérium <https://ideas.repec.org/p/auo/moftpp/1.html>

kivezetéséhez kapcsolódó tájékoztató anyagok és kalkulátorok, amelyek segítették az adózókat, hogy megtalálják a számukra leginkább megfelelő új adózási módot.

- **Tájékoztatás a KATA-val járó nyugdíjjogosultságokról:** KATA-s vállalkozók figyelemfelhívó leveleket kaptak arról, hogy az 50 ezer forintos KATA nem elegendő a minimálbérnek megfelelő nyugdíjjogosultság megszerzésére, sőt teljes szolgálati időt sem biztosít. A kísérlet azt vizsgálta, hogy egy egyszerű tájékoztatással növelhető-e az emelt összegű – és teljes nyugdíjjogosultságot adó – KATA választása. A több tesztelt levéltípus közül az bizonyult a leghatékonyabbnak, amely személyre szabott becslést tartalmazott arról, hogy az adózó várhatóan mekkora nyugdíjvesztéssel kénytelen szembenézni, amennyiben nem vált a magasabb KATA-ra. A levélkampány hatására az adózók viszonylag kis hányada tért át az emelt összegű KATA-ra, ami a pozitív eredmény ellenére azt jelzi, hogy az ilyen beavatkozások hatása önmagában korlátozott, ha az elvárt cselekvés, illetve annak költsége, valamint várható eredménye (vagyis a jelenbeli jövedelemről való lemondás és a várható nyugdíjtöbblet) időben jelentősen elszakad egymástól.

A pilot projektek csak szűk területekre koncentráltak, de a tanulságok közvetlenül beépíthetőek a NAV általános működésébe, és kiterjeszthetőek további területekre, ezáltal jelentősen javítva a szervezet működési hatékonyságát. Emellett a projektekben kipróbált módszerek arra is jól alkalmazhatóak, hogy mely területeken érdemes még a viselkedéstudományok eszközeire támaszkodni az adóhatóság működésében. A projektek során kidolgozott egyszerűsített, közérthető levélsablonok azóta is használatban vannak, több területen is rendszeressé vált előzetes emlékeztetők küldése. Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervével összhangban további fejlesztések vannak folyamatban olyan területeken, mint a hivatal és az ügyfelek közti kommunikáció finomhangolása, az önkéntes jogkövetést erősítő eszközök kiajánlása, valamint a viselkedéstudományi megközelítések és az ellenőrzési eszközök közti egyensúly javítása. A munka során kiemelt szerepet kap a beavatkozások hatásának számszerűsítése sztereotip tudományos módszerekkel és a sikeres beavatkozások beépítése a NAV gyakorlatába.

7.2.3. A BEVÉTELI FOLYAMATOK ELEMZÉSE: A BEVÉTELEK 2022. ÉVI TELJESÜLÉSE, VÁRHATÓ ALAKULÁSA 2023-BAN ÉS A KÖZÉPTÁVÚ KITEKINTÉS

A 2020 és 2021-es évek bevételeit elsősorban a koronavírus járvány határozta meg. A veszélyhelyzet idején bevezetett számos adó- és járulékkedvezmény sikeren tompította a negatív munkaerőpiaci hatásokat, hozzájárulva a gazdaság gyors helyreállításához. 2022-ben a bevételek alakulását már elsősorban a magas bérdinamika, az ebből fakadó magasabb fogyasztás és az elsősorban az orosz-ukrán háború hatására megugró infláció határozta meg.

Magánszemélyek adói

A bevételekre hatást gyakoroltak a korábbi években bevezetett adókedvezmények és adócsökkentések is, melyek közül kiemelendő a 25 év alatti fiatalokat támogató személyi jövedelemadómentesség az átlagbér szintjéig, illetve a szociális hozzájárulási adó kulcsának 13%-ra történő csökkentése. A munkát terhelő adó csökkentése több lépésben és az 1,5%-os szakképzési hozzájárulás eltörlésével valósult meg,

mely intézkedés hozzájárult az adórendszer egyszerűsítéséhez is.

A szeptemberben elfogadott KATA átalakítás szintén pozitív hatást gyakorolt a többi munkát terhelő adónemre. Azonban a módosításból eredő létszámcsökkenés miatt 2023-ban ebből az adónemből kevesebb bevétel várható, mint az előző években. Illetékek tekintetében a 2022-es évben a bevételek túlnyomó része a dinamikus ingatlanpiaci folyamatoknak köszönhetően a visszerhes ingatlan átruházásból származott. A növekedés üteme 2023-ban a makrokörnyezet alakulása miatt várhatóan alacsonyabb lesz.

Vállalkozások adói

A kisvállalati adó esetében az adókulcs – a szociális hozzájárulási adó kulcsának mérséklésével párhuzamosan - csökkentésre került, 2021-ben 11%-ra,

2022-ben pedig 10%-ra. A kisvállalati adó esetében a kulcs csökkentésén túl 2021-ben a belépési korlátok is bővültek, ezáltal egyre több adózó választhatja ezt a kedvező adózási formát.

Az önkormányzatok 2021-ben és 2022-ben nem emelhették a 2020-ban hatályos helyi vagy települési adómértéket, illetve a meglévő adókedvezményeket, adómentességeket sem szűkíthették, új helyi adót vagy települési adót pedig nem vezethettek be. A 4 milliárd forint árbevétel vagy mérlegfőösszeg alatti kis- és középvállalkozások számára az iparüzési adó mértéke 1%-ban maximalizálásra került a 2021 és 2022-ben végződő adóévekre, és ezt az 50 %-os mérséklést már a 2021. és a 2022. évben fizetendő adóelőlegeikre vonatkozóan is érvényesíthették. 2023-tól egységesítésre került a helyi iparüzési adó esetében az egyszerűsített adóalap-meghatározás módszere, mely a 25 millió forint éves bevételt (az átalányadózást választó kereskedők esetében 120 millió forintot) meg nem haladó adóalanyok számára választható.

2022. júliustól sor került továbbá a cégautóadó adómértékeinek emelésére is, tekintettel arra, hogy az adómérték tételes összegű és 12 éve változatlan volt.

Fogyasztási adók

Az új lakások áfakulcsa 2021. január 1-jétől 2022. december 31-ig (2022-ig kiadott építési engedély esetén 2026 végéig) 5%-ra csökkent a beruházások ösztönzése és a lakásvásárlás támogatása érdekében. Illetve a rozsdavezetési akcióterületeken épülő, 150 négyzetméter hasznos alapterületet meg nem haladó lakóingatlanok értékesítését 5%-os áfakulcs terheli 2020 nyarától. Az intézkedés 2024 végéig meghosszabbításra került (kiadott építési engedély esetén pedig 2028 végéig).

Az európai uniós adóminimumhoz történő közelítés érdekében a cigarettára és a fogyasztási dohányra vonatkozó adómérték 2021 januárjában és áprilisában is emelkedett. 2022 júliusától illetve 2023 januárjától a dohánygyártmányok jövedéki adómértékei újabb két lépésben emelkedtek. A benzin és a gázolaj jövedéki adó mértéke literenként 5 forinttal csökkent 2022. február 28-tól, majd március 10-től újabb 20-20 forinttal csökkentek 2022. december 6-ig.

A népegészségügyi termékadó esetében 2022 júliusától bővült az adóköteles termékek köre, valamint az adómértékek is emelésre kerültek, emellett pedig az alkoholtermékek kikerültek a hatálya alól.

Az elszabaduló energiaárak következtében 2022 októberétől 2023 március végéig felfüggesztésre került a turizmusfejlesztési hozzájárulás.

A védekezéshez és a gazdaság újraindításához szükséges források biztosítása érdekében 2020 májusától bevezetésre került a kiskereskedelmi különadó, majd 2022 februárjától a felső sávra vonatkozó adókulcs megemelésre került 2,7 %-ra.

A tőzsdék, az árutőzsdék és a kockázati tőkealap kezelőkre vonatkozóan 2022-től kezdődően megszűnt a pénzügyi szervezetek különadójának fizetési kötelezettsége.

A pénzügyi tranzakciós illeték tekintetében 2022. július 1-től az általános és postai ügyletek tranzakciós illetékének felső határa valorizálására került, így 6 ezer forintról 10 ezer forintra emelkedett. Továbbá bevezetésre került az értékpapír ügyletek tranzakciós illetéke, míg a határon átnyúló szolgáltatások gyors fejlődését figyelembe véve az adókötelezettség célország-alapon került meghatározásra.

2022. július 1-jétől bevezetésre került továbbá a légitársaságok hozzájárulása, melyet az induló nem tranzit utasok után kell megfizetnie az utas- és poggyászkezelési tevékenységet végző földi kiszolgálóknak az úticélt figyelembe véve. A hozzájárulás mértéke 2023. januártól környezetvédelmi szempontokat figyelembe véve átalakításra, majd 2023. március 1-től további differenciálásra került.

Átmeneti különadók

2022 nyarán a magyar családok és az ország védelme érdekében létrehozásra került a Honvédelmi Alap és a Rezsivédelmi Alap. A szükséges bevételek biztosítása érdekében átmeneti különadók bevezetésére került sor, melyek alapvetően a piaci folyamatok hatására jelentős terven felüli profitot realizáló ágazatokat terhelik:

- A pénzügyi szervezetek, hitelintézetek magas kamatok mellett realizált extraprofitjára vonatkozóan egy új, a kamat- és díjeredményen alapuló átmeneti extraprofitadó került bevezetésre.
- A biztosítókat ideiglenes jelleggel biztosítási pótdó-kötelezettség terheli, azzal, hogy a hatályos szabályhoz képest adókötelessé vált az életbiztosítás díja is.
- A távközlési adó esetében sávosan progresszív pótdó-kötelezettség került meghatározásra, mely alapja az iparüzési adóalap-számításnál figyelembe vett, pótdóköteles szolgáltatásból származó nettó árbevétel. A fizetésre kötelezettek körébe valamennyi hírközlési szolgáltatást nyújtó beletartozik.
- A 2020-ban bevezetett kiskereskedelmi különadó felső sávra vonatkozó adókulcsa 2022. februártól 2,5 százalékról 2,7 százalékra emelkedett. A kiskereskedelmi tevékenységet terhelő adó átmeneti jelleggel tovább emelkedett. A 2022-ben kezdődött adóévre a 2021. évi bevallott adó 80%-át kell többletadóként megfizetni, a 2023-ban kezdődő adóévre pedig egy új, magasabb adómértékeket tartalmazó adótábla segítségével kell az adót megállapítani.
- A kőolaj-feldolgozásra vonatkozóan egy új, átmeneti különadó került bevezetésre, melynek alapja a kőolaj világszármazékárkülönbségének és az Oroszországi Föderációból beszerzett nyersolaj hordóban mért havi mennyiségének a szorzata (mely árkülönbség 2023. április 1-jétől hordónkénti 7,5 dollárral csökkenthető). Az adómérték 2022. év elejétől 25% volt, majd augusztus elsejétől 40%-ra emelkedett, 2022. december 8-tól pedig 95%-ra nőtt. Ugyanezen adóalanyokra vonatkozóan, 2023. április 1-jétől bevezetésre került egy új, 2023. adóévre fizetendő különadó, melynek alapja a helyi iparüzési adótörvény szerinti 2022. adóévi árbevétel, mértéke pedig 2,8 százalék.
- Új, átmeneti különadó került bevezetésre azon villamos energia termelőkre vonatkozóan, melyek a villamos energia kötelező átvételi rendszerében történő értékesítésből, illetve a prémium típusú támogatás alól 2022 vagy 2023 során kikerülnek, és termelésük meghaladja a 0,5 MW-ot.
- A kiegyenlítő szabályozási szolgáltatókra vonatkozóan is bevezetésre került egy új, árbevétel alapú extraprofit adó, melynek mértéke 2022-ben 13 százalék, 2023-ban pedig 10 százalék.
- További átmeneti intézkedésként az energiaellátók jövedelemadójának adóalanyi köre kibővítésre került a bioetanol, a keményítő és a napraforgóolaj gyártókkal, illetve, az energiaellátók jövedelemadójának mértéke 31%-ról 41%-ra megemelésre került minden adóalany esetében.
- A gyógyszergyártók esetében szintén új, átmeneti adónem került bevezetésre, melynek alapja az iparüzési adó alapját képező nettó árbevétel, az adó mértéke pedig sávosan progresszív.

8. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS INTÉZMÉNYI JELLEMZŐI

8.1. KÖLTSÉGVETÉSI KERETRENDSZER

A költségvetés készítésének keretszabályait az Alaptörvény, a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Gst.), az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Áht.) és annak végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Kormányrendelet tartalmazza.

A veszélyhelyzetre való tekintettel a Kormány több jogi és gazdasági intézkedést hozott. A veszélyhelyzet egyike az Alaptörvényben foglalt különleges jogrendeknek. Veszélyhelyzetben a Kormány a normál jogrendtől eltérő módon – az előállt veszélyhelyzetből indokolható mértékig – hozhat döntéseket. Az Alaptörvény 36. cikk (6) bekezdésében foglalt mentesítő záradék különleges jogrend idején aktiválódik, amely értelmében az azt kiváltó

körülmények okozta következmények enyhítéséhez szükséges mértékben, vagy a nemzetgazdaság tartós és jelentős visszaesése esetén a nemzetgazdasági egyensúly helyreállításához szükséges mértékben lehet eltérni az adósságcsökkentésre vonatkozó követelménytől. Ehhez hasonlóan a katasztrófavédelemről szóló törvény is ad felhatalmazást a közpénzügyi szabályoktól való eltérésre.

A veszélyhelyzet által okozott gazdasági helyzetből való kilábalás éveiben a költségvetési hiánycél meghaladhatja a bruttó hazai termék 3%-át, és nem szükséges összhangban lennie a középtávú költségvetési céllal.

8.2. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS-STATISZTIKAI ADATSZOLGÁLTATÁS FELÉPÍTÉSE

Magyarországon a kormányzati szektorra vonatkozó statisztikákat a Központi Statisztikai Hivatal és a Magyar Nemzeti Bank készíti. A jelenlegi munkamegosztás szerint a KSH a nem-pénzügyi számlákért, az MNB a pénzügyi számlákért felelős. A túlzotthiány-eljárás keretében történő adatszolgáltatásban (EDP Notifikáció) a tárgyévvel megelőző időszakig terjedő tényadatok összeállításában a fenti munkamegosztás érvényesül, míg a tárgyévi várható kormányzati egyenleg és adósság kiszámítása a Pénzügyminisztérium feladata. A KSH, az MNB és az PM képviselőiből álló statisztikai munkabizottság vezetői és szakértői szinten működik. 2015-ben aktualizált együttműködési megállapodás rögzíti az adatáramlás, a munkamegosztás, a módszertani megítélés eljárási kérdéseit. A kormányzati szektor statisztikáinak meghatározó adatforrása az államháztartási információs rendszer, az államháztartás szervezeteinek éves és évközi beszámolóit, amit kiegészít a kormányzathoz sorolandó vállalatok és non-profit szervezetekről történő

statisztikai adatgyűjtés, továbbá a kormányzati szektor egészére vonatkozó bank- és értékpapír-statisztikai adatgyűjtés. A notifikációs jelentést a KSH az Eurostatnak történő kiküldésekor teszi közzé honlapján. Az Eurostatnál történő három hetes egyeztetési időszak után – az Eurostat sajtóközleménnyel együtt és azzal egy időben – a KSH publikálja az Eurostat által jóváhagyott EDP Notifikációs táblákat. Közzéteszi továbbá az összeállításához kapcsolódó, a magyar statisztikai hatóságok által folyamatosan aktualizált módszertani leírást. A Pénzügyminisztérium az Országgyűlésnek benyújtott éves költségvetés, illetve zárszámadás indokolásában önálló fejezetben mutatja be a hivatalos államháztartási, illetve a maastrichti egyenleg- és adósságmutató eltéréseit. A tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló 2011/85/EU (2011. november 8.) Tanácsi Irányelvben előírt közzétételeknek a Pénzügyminisztérium teljes körűen eleget tesz.

9. TÁBLÁZATOK

1a. táblázat

Makrogazdasági kilátások

	ESA- kód	2022 Mrd Ft	2022	2023	2024	2025	2026	2027
			változás %-ban					
1. GDP (előző évi áron)	B1g	57 784,7	4,6	1,5	4,0	4,3	4,5	4,2
2. GDP folyó áron	B1g	66 615,9	20,6	16,5	9,8	8,7	8,6	8,2
A növekedés összetevői (előző évi áron)								
3. Háztartások fogyasztási kiadása	P.3	27 209,1	6,5	-0,1	3,2	4,1	4,2	4,3
4. Közösségi fogyasztási kiadás	P.3	11 602,4	0,8	3,0	7,1	2,9	2,6	2,9
5. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	15 327,0	1,2	-4,8	3,7	4,9	4,2	4,0
6. Készletváltozás (a GDP %-ában)	P.52+ P.53	1 967,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Termékek és szolgáltatások exportja	P.6	49 592,5	11,8	4,9	5,9	7,4	8,3	6,7
8. Termékek és szolgáltatások importja	P.7	49 062,9	11,1	1,8	4,3	6,5	6,9	5,7
Hozzájárulás a GDP növekedéséhez (előző évi áron)								
9. Belföldi végső felhasználás		55 287,9	3,6	-1,2	2,7	3,5	3,4	3,4
10. Készletváltozás	P.52+ P.53	1 967,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Termékek és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege	B.11	529,6	0,7	2,7	1,2	0,8	1,1	0,8

1b. táblázat

Árindexek alakulása

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
változás %-ban						
1. GDP implicit árindexe	15,3	14,8	5,6	4,2	4,0	3,9
2. Háztartások fogyasztási kiadásának implicit árindexe	17,4	15,0	6,0	3,0	3,0	3,0
3. Harmonizált fogyasztói árindex (HICP)	15,3	15,0	6,0	3,0	3,0	3,0
4. Közösségi fogyasztási kiadás implicit árindexe	16,2	10,5	4,7	3,4	3,3	3,0
5. Állóeszköz-felhalmozás implicit árindexe	23,4	15,8	6,3	5,5	4,9	4,0
6. Export implicit árindexe (árúk és szolgáltatások)	21,4	-8,9	-3,1	-0,5	0,1	1,1
7. Import implicit árindexe (árúk és szolgáltatások)	28,3	-11,2	-3,2	-0,2	0,1	1,1

1c. táblázat

Munkaerőpiac alakulása

	ESA-kód	2022 szint	2022	2023	2024	2025	2026	2027
			változás %-ban					
1. Foglalkoztatottak száma (ezer fő) (15-74) ¹		4 695,6	1,3	0,0	0,4	0,1	0,1	0,1
2. Munkanélküliségi ráta (%) (15-74)		-	3,6	3,9	3,5	3,2	3,0	2,9
3. Munkatermelékenység, foglalkoztatottra		-	3,2	1,5	3,2	4,2	4,4	4,1
4. Munkavállalói jövedelem (Mrd Ft)	D.1	25 659,2	17,0	15,5	10,7	8,5	8,2	7,7
5. Munkavállalói jövedelem, egy alkalmazottra (m Ft)		6,5	13,7	15,6	10,3	8,4	8,1	7,6

¹ Munkaerő-felmérés statisztika szerinti foglalkoztatottság.

1d. táblázat

Finanszírozási pozíciók

	ESA-kód	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		a GDP %-ában					
1. Nettó külső finanszírozási képesség (+) /igény (-)	B9.	-5,8	-0,7	1,4	1,9	2,1	3,3
ebből:							
- Áruk és szolgáltatások egyenlege		-4,2	0,8	2,1	2,8	3,5	4,1
- Elsődleges jövedelmek és transferek egyenlege		-3,7	-3,5	-3,1	-3,2	-3,4	-3,4
- Tőkemérleg egyenlege		2,1	2,0	2,4	2,2	2,0	2,6
2. Magánszektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-) statisztikai eltéréssel együtt	B9.	0,3	3,2	4,3	3,8	3,5	4,2
3. Kormányzati szektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-)	B9.	-6,1	-3,9	-2,9	-1,9	-1,4	-0,9

2a. táblázat

Az államháztartás összefoglaló adatai

	ESA- kód	2022 Mrd Ft	2022	2023	2024	2025	2026	2027
			a GDP %-ában					
Nettó hitelnyújtás (EDP B.9.)								
1. Kormányzati szektor	S.13	-4159,3	-6,2	-3,9	-2,9	-1,9	-1,4	-0,9
2. Központi kormányzat	S.1311	-4 074,0	-6,1	-4,0	-2,9	-2,2	-1,7	-1,0
3. Tartományi kormányzat	S.1312	-	-	-	-	-	-	-
4. Helyi önkormányzatok	S.1313	-169,4	-0,3	-0,1	-0,2	0,2	0,1	0,0
5. TB alapok	S.1314	84,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
Kormányzati szektor (S.13)								
6. Bevételek összesen	TR	27 714,7	41,6	42,6	40,0	39,0	38,4	38,0
7. Kiadások összesen	TE	31 874,0	47,8	46,5	42,9	40,9	39,8	38,9
8. Egyenleg	B.9	-4 159,3	-6,2	-3,9	-2,9	-1,9	-1,4	-0,9
9. Kamatkiadások	D.41	1 858,6	2,8	3,8	4,1	3,7	3,4	3,3
10. Elsődleges egyenleg		-2 300,7	-3,5	-0,1	1,2	1,8	2,0	2,4
11. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ¹		-949,4	-1,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Bevételek összetevői								
12. Adóbevételek (12=12a+12b+12c)		16 425,0	24,7	25,6	23,9	23,1	22,7	22,4
12a. Termelési és importadók	D.2	11 830,7	17,8	18,3	16,6	16,1	15,8	15,5
12b. Jövedelem és vagyonadók	D.5	4 575,3	6,9	7,2	7,3	7,0	6,9	6,9
12c. Tőkejövedelem adó	D.91	19,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Társadalombiztosítási hozzájárulások	D.61	6 498,8	9,8	9,8	9,8	9,8	9,7	9,7
14. Tulajdonosi jövedelem	D.4	720,5	1,1	1,0	0,5	0,4	0,3	0,3
15. Egyéb		4 070,4	6,1	6,2	5,7	5,7	5,6	5,6
16.=6. Bevételek összesen	TR	27 714,7	41,6	42,6	40,0	39,0	38,4	38,0
Adóteher ² (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		23 108,3	34,7	35,6	34,0	33,2	32,7	32,3
Kiadások összetevői								
17. Munkavállalói jövedelem + folyó termelő felhasználás	D.1+P.2	12 162,0	18,3	17,7	16,8	16,7	16,0	15,4
17.a. Munkavállalói jövedelem	D.1	6 758,0	10,1	9,1	9,1	9,1	8,8	8,5
17.b. Folyó termelő felhasználás	P.2	5 404,0	8,1	8,6	7,7	7,6	7,2	6,9
18. Társadalmi juttatások (18=18.a+18.b)		7 775,4	11,7	11,3	11,1	10,7	10,2	9,7
ebből: Munkanélküli ellátások ³		114,3	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
18.a. Piaci termelők útján nyújtott természetbeni társadalmi juttatások	D.6311, D.63121, D.63131	899,2	1,3	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0
18.b. Pénzbeni társadalmi juttatások	D.62	6 876,2	10,3	10,1	10,0	9,6	9,2	8,8
19.=9. Kamatkiadások	D.41	1 858,6	2,8	3,8	4,1	3,7	3,4	3,3
20. Támogatások	D.3	1 197,6	1,8	3,1	1,9	1,8	1,6	1,5
21. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	3 533,2	5,3	5,1	3,7	3,1	3,1	3,9
22. Tőkefinanszírozás kiadás	D.9	1 735,9	2,6	2,0	2,1	1,9	2,4	2,3
23. Egyéb kiadások		3 611,3	5,4	3,6	3,2	3,0	3,0	2,8
24.=7. Kiadások összesen	TE	31 874,0	47,8	46,5	42,9	40,9	39,8	38,9

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részletek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket.

¹: A konvergencia program a strukturális egyenleg becsléséhez egyszeri tétellel nem számol. Az „A” táblázat ismerteti a diszkrecionális intézkedéseket.

²: az EU-t megillető bevételekkel együtt

³: a Nemzeti Foglalkoztatási Alap pénzügyi ellátásai és egyes képzési támogatások

2b. táblázat

Intézkedések nélkül számolt előrejelzések

	2022 Mrd Ft	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		a GDP %-ában					
1. Összes bevétel intézkedések nélkül	27 714,7	41,6	42,6	40,0	39,0	38,4	38,0

A táblázat a 2023. április 28-ig meghozott intézkedések alapján készült bevételi előrejelzéseket tartalmazza.

2c. táblázat

A kiadási aggregátumban nem szereplő tételek

	2022 Mrd Ft	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		a GDP %-ában					
1. EU programokra fordított kiadások, amelyeket teljesen ellentéteznek az EU alapokból származó bevételek	984,3	2,2	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
1a. ebből EU alapokból származó bevételekkel teljesen fedezett beruházások	756,8	1,6	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
2. Munkanélküliséggel kapcsolatos kiadások a ciklus alakulásával magyarázható része	-5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Diszcrecionális bevételi intézkedések hatásai	624,2	0,9	1,7	-1,6	0,0	0,0	0,0
4. Törvény által elrendelt bevételnövelő tételek	-	-	-	-	-	-	-

3. táblázat

Az államadósság alakulása

	ESA-kód	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		a GDP %-ában					
1. Bruttó adósságráta		73,3	69,7	66,7	63,9	59,8	56,3
2. Adósságráta változása		-3,3	-3,6	-3,0	-2,8	-4,1	-3,5
Hozzájárulás az adósságállomány változásához							
3. Elsődleges egyenleg		-3,5	-0,1	1,2	1,8	2,0	2,4
4. Kamatkiadás	D.41	2,8	3,8	4,1	3,7	3,4	3,3
5. Az adósságra ható egyéb tényezők		3,5	3,1	0,0	0,6	-0,4	0,2
Az adósságállomány implicit kamatlába (%)		4,1	5,8	6,3	5,9	5,7	5,6

4. táblázat

Ciklikus folyamatok

	ESA-kód	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		a GDP %-ában					
1. GDP előző évi áron (éves növekedési ütem)		4,6	1,5	4,0	4,3	4,5	4,2
2. Kormányzati szektor egyenlege	B.9	-6,2	-3,9	-2,9	-1,9	-1,4	-0,9
3. Kamatkiadások	D.41	2,8	3,8	4,1	3,7	3,4	3,3
4. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek		-1,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Potenciális GDP (éves növekedési ütem)		3,6	3,3	3,6	3,8	3,9	4,0
összetevők: - munkatényező		0,2	0,0	0,3	0,2	0,1	0,1
- tőketényező		0,5	0,4	0,5	0,6	0,8	0,8
- teljes tényező termelékenység (TFP)		2,8	2,9	2,8	3,0	3,0	3,1
6. Kibocsátási rés		0,3	-1,5	-1,1	-0,7	-0,2	0,0
7. Kormányzati szektor egyenlegének ciklikus komponense		0,1	-0,7	-0,5	-0,3	-0,1	0,0
8. Ciklikusan igazított egyenleg (2-7)		-6,3	-3,2	-2,4	-1,6	-1,3	-0,9
9. Ciklikusan igazított elsődleges egyenleg (8+3)		-3,5	0,6	1,7	2,1	2,1	2,4
10. Strukturális egyenleg (8-4)		-4,9	-3,6	-2,4	-1,6	-1,3	-0,9

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részletek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket.

5. táblázat

Eltérés az előző konvergencia programhoz képest

	ESA-kód	2022	2023	2024	2025	2026	2027
GDP növekedése (%)							
1. 2022. évi konvergencia program		4,3	4,1	4,2	4,3	4,3	-
2. 2023. évi konvergencia program		4,6	1,5	4,0	4,3	4,5	4,2
3. Különbség		0,3	-2,6	-0,2	0,0	0,2	-
Kormányzati szektor egyenlege (a GDP %-ában)							
1. 2022. évi konvergencia program	EDP B.9	-4,9	-3,5	-2,5	-1,5	-1,0	-
2. 2023. évi konvergencia program	B.9	-6,2	-3,9	-2,9	-1,9	-1,4	-0,9
3. Különbség		-1,3	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-
Bruttó államadósság (a GDP %-ában)							
1. 2022. évi konvergencia program		76,1	73,8	70,4	66,9	63,1	-
2. 2023. évi konvergencia program		73,3	69,7	66,7	63,9	59,8	56,3
3. Különbség		-2,8	-4,1	-3,7	-3,0	-3,3	-

6. táblázat

Hosszú távú fenntarthatóság¹

	2019	2030	2040	2050	2060	2070
	a GDP %-ában					
Állami nyugdíjkiadások	8,3	8,3	9,7	11,2	11,9	12,4
Öregségi jellegű és korhatár alatti öregségi nyugdíjak	6,7	7,0	8,5	10,1	10,9	11,3
Egyéb nyugdíjak (korhatár alatti rokkantsági, hozzátartozói)	1,6	1,3	1,2	1,1	1,0	1,1
Egészségügyi, tartós ápolási és oktatási kiadások	8,8	8,7	9,2	9,7	10,1	10,1
Egészségügyi kiadások	4,8	5,1	5,3	5,6	5,7	5,6
Tartós ápolási kiadások	0,6	0,6	0,8	0,9	1,1	1,2
Oktatási kiadások	3,4	3,0	3,1	3,2	3,3	3,3
Nyugdíjbiztosítási járulékbekvételek	7,7	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
Feltételezések						
Munkatermelékenység növekedése	2,9	2,3	2,3	2,1	1,8	1,5
GDP volumen növekedése	4,9	2,4	1,4	1,6	1,4	1,3
Aktivitási ráta, férfiak (20-64)	85,9	89,8	89,8	90,1	90,2	90,1
Aktivitási ráta, nők (20-64)	70,0	79,3	79,4	80,1	80,2	80,1
Aktivitási ráta, összesen (20-64)	77,9	84,6	84,8	85,3	85,3	85,3
Munkanélküliségi ráta (20-64)	3,3	4,0	4,0	3,9	3,9	3,9
A 65 éves és idősebb népesség aránya (%)	19,6	21,7	24,6	27,8	29,5	29,6

¹A Gazdaságpolitikai Bizottság (EPC) által 2021 januárjában jóváhagyott, a 2021. évi idősödésről szóló jelentéshez készült költségvetési és makrogazdasági előrejelzések alapján.

7. táblázat

Feltételezések a külső gazdasági környezetre

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Magyarország: rövid lejáratú hozam (éves átlag,%)	9,1	13,0	7,2	3,9	3,4	2,7
Magyarország: hosszú lejáratú hozam (éves átlag,%)	7,7	7,5	5,9	5,2	5,1	4,9
Forint/euró árfolyam	391,3	388,5	385,5	385,5	385,5	385,5
Világgazdaság (kivéve EU) GDP növekedési üteme	3,2	3,1	3,2	3,6	3,7	3,5
EU-27 GDP növekedési üteme	3,5	0,8	1,6	2,2	2,0	1,8
Magyarország exportpiacainak növekedési üteme	8,1	1,4	3,8	3,5	3,2	3,2
Világ import (kivéve EU) növekedési üteme	4,8	1,8	3,1	3,8	3,6	3,5
Olajárak (Brent – USD / hordó)	85,9	83,2	79,6	75,5	71,8	67,8

8.a. táblázat

Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) támogatás a GDP százalékában

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bevételek az előrejelzésekben foglaltak szerint	0,00	0,23	0,45	1,01	0,74	0,19
Folyó kiadások	0,00	0,02	0,13	0,29	0,21	0,06
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,00	0,21	0,32	0,72	0,53	0,14
Kiadások az előrejelzésekben foglaltak szerint	0,00	0,23	0,45	1,01	0,74	0,19

8.b. táblázat

Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) hitel a GDP százalékában

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Hitelkihelyezés	0,00	0,00	0,00	0,00	1,51	1,14
Folyó kiadások	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,06
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,00	0,00	0,00	0,00	1,44	1,08
Hitel-visszafizetés	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

